

Мертва зона
Стівен Edwin Кінг

Коли через майже п'ять років Джон Сміт вийшов з коми, він, певно, пожалкував про це. За цей час тіло стало чужим, його дівчина обрала іншого, а рідна мати втратила зв'язок з реальністю. А ще треба вчитися жити з аномальною здібністю – бачити майбутнє людини, лише торкнувшись її. Тож повернутися до нормального життя не вийде. Особливо після того, як на передвиборчому мітингу Грега Стіллсона Джонні тисне кандидатові руку. Миттєве передбачення вражає: Стіллсон виграє президентські перегони, очолить країну, а потім розв'яже ядерну війну та спричинить глобальну катастрофу. Проте змінити хід історії ще можливо. І в цьому заплутаному лабіринті Джон бачить тільки один вихід: убити Грега Стіллсона.

Стівен Кінг

Мертва зона

Присвячую Овену.

Я тебе люблю, ведмедю

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»

Електронна версія зроблена за виданням:

Перекладено за виданням: King S. The Dead Zone: A Novel / Stephen King. – New York: Gallery Books, 2018.

Обережно! Ненормативна лексика!

© Stephen King, 1979

© Depositphotos.com /.shock, hektor2, Raggedstone, обкладинка, 2021

© Hemiro Ltd, видання українською мовою, 2021

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», переклад і художнє оформлення, 2021

Від автора

Усе, що буде далі, – художній твір. Усі головні персонажі вигадані. Через те, що події розгортаються на історичному тлі минулого десятиріччя, читач, можливо, впізнає певних справжніх осіб, котрі відіграли свої ролі в 1970-х. Сподіваюся, що не показав жодну з цих постатей хибно. У Нью-Гемпширі немає третього виборчого округу, а в Мейні – містечка Касл-Рок. Урок читання Чака Четсворта взято з книжки «Запальна Голова» Макса Бренда, вперше опублікованої видавництвом «Додд, Мед і Ко».

Пролог

1

Коли Джон Сміт закінчував коледж, він уже геть забув про те, як упав на льоду того січневого дня 1953 року. По правді, йому було б важко пригадати це, вже коли він закінчував учитися в початковій школі. А його мати з батьком так нічого й не дізналися.

Діти каталися на розчищеній ділянці ставка Ранераунд у Даремі. Старші хлопці грали в хокей старими перемотаними ключками, а за ворота правили ящики з-під картоплі. Менші просто сновигали навколо, як роблять менші з незапам'ятних часів: хекали на невеличкому морозці, а їхні ніжки смішно вигиналися то назовні, то всередину. З одного боку розчищеної ділянки льоду кіптяво горіли дві гумові покришки, а біля них сиділо кілька батьків, що придивлялися за дітьми. До епохи снігоходів було ще далеко, і зимові розваги полягали в тому, щоб напружувати власне тіло, а не бензиновий двигун.

Джонні спустився від свого дому, що стояв просто через Павнел-лайн, закинувши ковзани на плече. У свої шість років він катався дуже пристойно. Не настільки добре, щоб грати в хокей зі старшими, але достатньо, щоб нарізати кола навкруг більшості інших першокласників, котрі весь час ловили рівновагу й вимахували руками, наче вітряки, або гепалися на дупу.

Тепер він уже повільно котився вздовж дальшого краю чистого льоду, і йому хотілося вміти кататися задом наперед, як Тіммі Бенедикс. Він чув, як таємниче гуде й тріщить крига під снігом трохи далі, а також вигуки

хокеїстів, гуркіт вантажівки з деревиною, що перетинала міст дорогою до фабрики «Американський гіпс» у Лісбон-Фолз, і приглушену розмову дорослих. Він був дуже радий жити того холодного і ясного зимового дня. У нього все було добре, ніщо не турбувало, він нічого не хотів... тільки вміти кататися задки, як Тіммі Бенедикс.

Він проїхав повз вогнище й побачив, що кілька дорослих передають по колу пляшку випивки.

– Дайте й мені! – гукнув він до Чака Спіера, що мав на собі великий лісницький кожух і зелені фланелеві снігові штани.

Чак усміхнувся.

– Котися собі, малий. Я чув, як тебе мамка кликала.

Шестирічний Джонні Сміт поїхав, сміючись, далі. З іншого боку ділянки для ковзанів спускався від дороги сам Тіммі Бенедикс, а його батько йшов позаду.

– Тіммі! – гукнув він. – Дивись!

Він розвернувся й почав незграбно їхати задки, не усвідомлюючи, що котиться в бік хокейної гри.

– Гей, малий! – гукнув хтось. – Тікай з дороги!

Джонні не чув. Йому вдалося. Він якось одразу впіймав ритм. Треба було лиш розхитатися на ногах...

Він глянув униз, зачаровано дивлячись на те, що роблять його ноги.

Поруч із ним прошкребла кригу шайба старших дітей, стара, пошрамована й надщерблена по краях, але він її не помітив. Один зі старших, що катався не дуже добре, гнався за нею головою вперед і майже наосліп.

Чак Спіер побачив, що буде. Він звівся на ноги й гукнув:

– Джонні! Стережись!

Джонні підвів очі – а наступної миті всі вісімдесят кілограмів незграбного ковзаняра врізалися в малого Джонні Сміта на повній швидкості.

Джонні полетів, розкинувши руки. У наступну мить він приклався головою до льоду, і в його очах почорніло.

Почорніло... Чорний лід... почорніло... чорний лід... чорний. Чорний.

Йому сказали, що він знепритомнів. Він тільки й усвідомлював що ті дивні слова, які повторювалися в його думках, а тоді раптом глянув на коло облич: налякані хокеїсти, стривожені батьки, зацікавлені дітлахи. Тіммі Бенедикс посміхався. Джонні лежав на руках Чака Спіера.

Чорний лід. Чорний.

- Що? - спитав Чак. - Джонні... ти як? Ти добряче вдарився.

- Чорний, - гортанно відповів Джонні. - Чорний лід. Більше не прикурюй, Чаку.

Чак трохи налякано озирнувся, а тоді знову глянув на Джонні. Він торкнувся великої гулі, що надувалася на хлопцевому лобі.

- Мені шкода, - сказав незграбний хокеїст. - Я його й не побачив. Малим не можна кататися коло хокею. Такі правила. - Він непевно роззирнувся, шукаючи підтримки.

- Джонні? - сказав Чак. Йому не подобався вираз хлопцевих очей. Вони були темні й далекі, відсторонені, холодні. - Ти як?

- Більше не прикурюй, - сказав Джонні, не усвідомлюючи своїх слів, а думаючи тільки про лід - чорний лід. - Вибух. Кислота.

- Може, треба повезти його до лікаря? - спитав Чак Білла Гендрона. - Він не розуміє, що говорить.

- Дай йому хвилю, - порадив Білл.

Вони дали йому хвилю, і в голові Джонні справді вияснилося.

- Я в порядку, - пробурмотів він. - Поможіть устати.

Чорт, Тіммі Венедикс і досі криво посміхався, і Джонні вирішив, що покаже йому дещо. До кінця тижня він уже нарізатиме кола навкруг Тіммі - і передки, і задки.

- Підходь і посидь трохи біля вогню, - сказав Чак. - Ти добряче вдарився.

Джонні дав довести себе до вогню. Від різкого й насиченого запаху розтопленої гуми йому трохи закрутило в животі. Боліла голова. Він розвідав рукою свій набряк над лівим оком. На дотик здавалося, що той випнувся на кілометр.

- Ти пам'ятаєш, хто ти й усе таке? - спитав Білл.

- Аякже. Пам'ятаю. Все гаразд.

- То хто твої батьки?

- Герб і Вера. Герб і Вера Сміт.

Білл і Чак перезирнулись і знизали плечима.

- Здається, все добре, - сказав Чак, а тоді втретє: - Але він добряче вдарився, правда? Просто ого-го.

- Це ж діти, - сказав Білл, ніжно дивлячись на своїх восьмирічних дівчат-близнючок, що каталися, взявшись за руки; а тоді знову перевів погляд на Джонні. - Дорослий би, мабуть, убився.

- Якщо тільки дорослий не поляк, - відказав Чак, і вони обидва зареготали.

Пляшка «Бушміллз» знову пішла по колу.

За десять хвилин Джонні повернувся на лід, біль у голові вщухав, а вузлуватий синець на лобі випинався, наче чудернацьке тавро. На той час як Джонні пішов додому обідати, він у радості від чудесного відкриття способу кататися задки вже геть забув і про падіння, і про неприємність.

- Хай Бог милує! - мовила Вера Сміт, побачивши його. - Як це ти собі таке набив?

- Упав, - сказав він і заходився сьорбати томатний суп «Кемпбелл».

- З тобою все гаразд, Джоне? - спитала вона, легенько торкаючись гулі.

- Аякже, мамо.

Так і було - окрім випадкових кошмарів, що надходили впродовж наступних місяців... кошмарів і випадкової сильної схильності до дрімоти в такі години, в які йому раніше ніколи не дрималося. Але дрімота відпустила приблизно в той самий час, що й кошмари.

У нього все було гаразд.

Якось у середині лютого Чак Спіер прокинувся вранці й побачив, що в його «де сото» 1948 року сів акумулятор. Він спробував прикурити від свого фермерського трактора. Коли він приєднав другий затискач до акумулятора «де сото», той вибухнув йому в обличчя, заливши хмарою уламків і ядучої акумуляторної кислоти. Він втратив око. Вера сказала, що тільки милістю Божою він не втратив обидва. Для Джонні це була жахлива трагедія, і він пішов разом з батьком навідати Чака в Льюїстонській лікарні через тиждень після пригоди. Картина, в якій здоровань Чак лежав на лікарняному ліжку, виглядаючи дивно пожухлим і малим, сильно вразила Джонні, і тієї ночі йому наснилося, що то він лежав у лікарняному ліжку.

Коли-не-коли в наступні роки у Джонні траплялися передчуття - він угадував, яка пісня гратиме на радіо наступною, ще до того, як діджей її ставив, і таке інше, - але він ніколи не пов'язував цього зі своєю пригодою на льоду. На той час він уже забув про неї.

Такі здогадки не бували ані разючими, ані частими. Аж до вечора на окружному ярмарку і маски не траплялося нічого надто разючого. Аж до другої пригоди.

Пізніше він часто про це думав.

Перед другою пригодою був ще випадок із «Колесом фортуни».

Наче попередження з дитинства.

2

Улітку 1955 року комівояжер без спочинку петляв під пекучим сонцем Айовою та Небраскою. Він сидів за кермом седана «мерк'юрі» 1953 року, котрий намотав понад сімдесят тисяч миль. «Мерк» уже почав характерно свистіти клапанами. Комівояжер був дужим чоловіком, у якому досі виднівся простодушний хлопчина з Середнього Заходу. У те літо 1955-го, через чотири місяці по тому, як його фірма, що фарбувала будинки, розорилася, Грегу Стіллсону виповнилося всього двадцять два роки.

Багажник і задне сидіння «мерк'юрі» були заповнені коробками, а коробки – книжками. Здебільшого то були Біблії, всіх видів і розмірів. Були стандартні видання Біблій «Американського правдивого шляху», ілюстровані шістнадцятьма кольоровими вставками, скріплені авіаційним клеєм, за 1 долар 69 центів, що гарантовано трималися купи щонайменше десять місяців; були бідніші кишенькові видання Нового Заповіту «Американського правдивого шляху» за 69 центів, без кольорових вставок, але слова Господа нашого Ісуса були виділені червоним шрифтом; а для тих, хто готовий витратитися, «Американський правдивий шлях» видав ще люксове «Слово Боже» за \$19,95, у білій штучній шкірі, з можливістю золотого тиснення за допомогою трафарету імені власника на титульній сторінці, з двадцятьма чотирма кольоровими вставками й блоком сторінок усередині для записів дат народжень, шлюбів та поховань. Подарункове «Слово Боже» легко могло протриматись і два роки. В інших коробках лежали книжки «Шлях Америки правдивий: комуністично-єврейська змова проти наших Сполучених Штатів» у м'якій палітурці.

Останніх, надрукованих на дешевому переробленому папері, Грег продавав більше, ніж усіх Біблій разом. У них розповідали геть усе про те, як Ротшильди, Рузвельти й Грінблати захоплювали американську економіку та американський уряд. Там були графіки, що показували, як євреї прямо пов'язані з комуністично-марксистсько-ленінсько-троцькістською віссю, а через них – із самим Антихристом.

Дні маккартизму у Вашингтоні ще повністю не минули; на Середньому Заході зірка Джо Маккарті ще не зайшла, а Маргарет Чейз Сміт з Мейну за її відому «Декларацію совісті» називали «ото стерва». На додачу до літератури про комунізм, фермерська клієнтура Грега Стіллсона виявляла нездорову цікавість до теорій, згідно з якими світом правили євреї.

Наразі Грег звернув на курну ґрунтову дорогу до ферми десь за двадцять миль на захід від Еймса, що в Айові. Ферма виглядала закинутою, замкненою – хлів причинений, вікна закриті, – але ніколи не можна сказати напевне, доки не підійдеш та не спробуєш. Цей девіз добре служив Грегу Стіллсону десь два роки, відколи вони з матір'ю перебралися до Омахи з Оклахоми. Справа з фарбуванням будинків не була грандіозна, але йому треба було чимось виполоскати присмак Ісуса з рота, даруйте за маленьке богохульство. Зараз він повернувся, але вже не промовляв з кафедри чи на релігійних зустрічах, і йому трохи полегшало від того, що він нарешті перестав торгувати чудесами.

Він відчинив дверцята машини, а коли ступив на ґрунт під'їзної дороги, з сараю вийшов великий сердитий фермерський пес, який прищулив вуха до голови. Він розмірено гавкав.

– Здоров, сірий, – сказав Грег тихим, приемним, але лунким голосом: у двадцять два роки він мав вимову досвідченого оратора.

Сірий не відгукнувся на дружній голос. Він підходив ближче – великий, злий, готовий пообідати комівояжером. Грег знову сів у машину, зачинив двері й двічі прогудів. Піт стікав його обличчям і малював темні круглі ділянки під пахвами білого лляного костюма й схожу на розгалужене дерево форму на спині. Він знов посигналив, але ніхто не вийшов. Землюки повантажились у свої «гарвестери» чи «студебекери» й подалися до міста.

Грег усміхнувся.

Замість того щоб увімкнути задню передачу й повернутися на дорогу, він сьгнув рукою назад і видобув ручний господарський розпилювач, залитий не інсектицидом, а аміаком.

Відвівши поршень назад, Грег знову вийшов з машини, приязно всміхаючись. Пес, що вже був усівся, негайно знову звівся на лапи, загарчав і пішов на Грега.

Грег усміхався.

– Молодець, сірий, – сказав він приемним лунким голосом. – Підходь-но. Підходь і отримай своє.

Він ненавидів цих огидних фермерських собак, що корчили з себе пихатих малих цезарів на своїх пів акра подвір'я, що також говорило дещо і про їхніх власників.

– Кляті обісрані земляки, – пробурмотів він упівголоса, продовжуючи всміхатися. – Підходь, цуцику.

Пес підійшов. Він напружив задні лапи, щоб кинутися на Грега. У хліві мукнула корова, а кукурудзою ніжно прошелестів вітер. Коли собака стрибнув, Грегова усмішка перетворилася на недобру й дошкульну гримасу. Він натиснув поршень і розпилив ядучу хмару аміаку просто в очі й ніс собаки.

Сердитий гавкіт негайно перетворився на уривчасте зболене скавучання, а коли аміак угризся по-справжньому – на повне муки виття. Пес миттєво розвернувся хвостом – уже не вартовий, а переможене щеня.

Обличчя Грега Стіллсона потемнішало. Очі примружилися до огидних щілин. Він швидко ступив уперед і видав собаці свистячого копняка по стегнах своїм аеродинамічним черевиком. Пес пронизливо й жалісно заскавучав і, підбурений страхом і болем, сам вирішив свою долю, розвернувшись до битви зі спричинником своїх страждань, замість того щоб утекти до сараю.

Пес гаркнув, кинувся наосліп, вчепився в праву штанину з білого льону й розірвав її.

- Сучий сину! - скрикнув від злості сполошений Грег. Він знову копнув собаку, цього разу так, що той покотився пилюкою. Чоловік знову пішов на пса і копнув його ще раз, не перестаючи кричати. Тепер собака, в котрого текло з очей, палало в носі, одне ребро зламалось, а ще одне болюче забилося, зрозумів небезпеку, що походила від цього скаженого, але було запізно.

Грег Стіллсон переслідував його через запилюжене подвір'я, хекав, кричав, обливався потом і копав собаку, аж допоки той не заверещав. Пес уже ледве міг волочитися по землі й стікав кров'ю з кількох різних місць. Він помирав.

- Не треба було мене кусати, - прошепотів Грег. - Ти чув? Чув мене? Не треба було мене кусати, гімно собаче. Ніхто не сміє ставати мені на дорозі. Ти чув? Ніхто.

Чоловік видав ще одного копняка закривавленим носом, але пес уже не міг зробити нічого, окрім як тихо булькнути горлом. Від цього вже небагато радості. Грегові боліла голова. Це через сонце. Він погнав пса подвір'ям під гарячим сонцем. Пощастить, якщо він не знепритомніє.

Він на мить заплющив очі, швидко подихав, а його лицем котився піт, мов сльози, і сидів у короткій стрижці, наче самоцвіт, а побитий пес умирав коло ніг. Барвисті світлові плями плавали в темряві під повіками й пульсували в ритмі серця.

Грегові боліла голова.

Іноді він питав себе, чи не божеволіє. Як-от зараз. Він збирався видати собаці залп аміаку і загнати його назад у сарай, щоб мати змогу залишити візитку в щілині вхідних дверей. А тоді повернутися пізніше й продати своє. А тепер? Глянути тільки на цей гармидер. Тепер уже візитку не залишиш, правда?

Він розплющив очі. Собака лежав біля його ніг, швидко хекав, з його морди крапотіла кров. Коли Грег Стіллсон глянув униз, пес смиренно лизнув його черевик, ніби засвідчуючи свою поразку, а тоді заходився помирати далі.

- Не треба було дерти моїх штанів, - сказав йому Грег. - Вони мені коштували п'ять баксів, падло ти собаче.

Треба було забиратися. Буде недобре, якщо Клем Снопов'яз із дружиною і шістьма дітьми зараз повернеться на своєму «студебекері» й побачить, як їхній Спайк конає, а над ним стоїть великий злий комівояжер. Він би втратив роботу. «Американський правдивий шлях» не тримає продавців, котрі вбивають собак, що належать християнам.

Нервово гигаючи, Грег повернувся до «мерк'юрі», заліз усередину і швидко здав задом під'ізною дорогою. Він повернувся на ґрунтівку, що тяглася крізь кукурудзу на схід прямо, як та нитка, і скоро розігнався до шістдесяти п'яти миль, залишаючи за собою шлейф пилюки в дві милі завдовжки.

Він аж ніяк не хотів утратити роботу. Поки що. Він непогано заробляв: на додачу до переваг, про які «Американський правдивий шлях» знав, Грег ще мав кілька своїх, про які вони не відали. Він саме користувався з однієї з них. Крім того, подорожуючи, він зустрічався з багатьма людьми... багатьма дівчатами. Хороше життя, але...

Але він не був задоволений.

Він їхав, а в голові пульсувало. Ні, він не був задоволений. Відчував, що йому судилося щось більше, ніж кататися Середнім Заходом, збувати Біблії та підробляти звіти про продажі, щоб мати додаткові два бакси на день. Він відчував, що йому судилося...

Велич.

Так, саме вона. Кілька тижнів тому він повів одну дівчину на горище, поки її батьки продавали в Дейвенпорті своїх курчат. Вона спочатку спитала, чи не хотів би він випити лимонаду, а тоді одне за інше, і після того, як він узяв її, вона сказала, що її наче шпекав проповідник, і він дав їй ляпаса, сам не знав чому. Дав ляпаса й пішов.

Не зовсім так.

Він ударив її кілька разів. Аж доки вона не закричала, гукаючи по допомогу. Тоді він зупинився і (довелося пустити в дію всі чари, які відміряв йому Господь, до останнього грама) якось зміг з нею замиритися. Тоді йому теж боліла голова, а полем зору скакали й плавали барвисті плями, і він намагався довести собі, що то через спеку на горищі, але голова боліла не лише через спеку. То було те саме, що він відчув на подвір'ї, коли пес розірвав його штани, щось темне і божевільне.

– Я не божевільний, – сказав він уголос у машині.

Грег швидко опустив вікно, впускаючи літню спеку й запах пилюки, кукурудзи та добрив. Він голосно ввімкнув радіо і впіймав пісню Патті Пейдж. Віль у голові трохи відступив.

Було важливо тримати себе в руках і... і не заплямовуватися. Якщо пильнувати за цим, то ніхто тебе й пальцем не торкнеться. І перше, і друге вдавалося йому дедалі краще. Батьку вже не снівся так часто, не стояв над ним уві сні у своїй касці, зсунутій назад, і не горлав: «У тобі нема нічого путнього! Нічого путнього, здохляк ти обісраний!»

Ці сни не приходили так часто, бо були неправдою. Він уже не здохляк. Так, малим він часто хворів, не дуже ріс, але тепер надолужив своє, дбає про матір...

А батько помер. Батько цього не бачив. Він не міг запхнути ті слова назад у батькову горлянку, тому що той загинув у викиді на нафтовій свердловині й відтоді мертвий, а Грегу хотілося бодай раз видобути його з-під землі й закричати в його зогниле лице: «Ти помилявся, тату, ти дарма так про мене казав!» – а тоді дати йому добрячого копняка, такого...

Такого, як він дав собаці.

Головний біль повернувся й почав опускатися нижче.

– Я не божевільний, – знову сказав він крізь шум радіо.

Мати часто говорила, що йому судилося щось велике, незвичайне, і Грег вірив у це. Треба тільки тримати в руках такі штуки, як ляпаси дівчині та копняки собаці, і дбати, щоб не заплямуватися.

Хоч у чому полягала його велич, він упізнає її, коли та прийде. Однозначно.

Він знову подумав про собаку, і ця думка викликала скупий півмісяць усмішки без гумору чи співчуття.

Його велич наближалася. До неї ще могло залишатися багато років – звісно, він молодий, і в цьому нема нічого поганого, якщо розумієш, що не можна мати все й одразу. Якщо розумієш, що врешті-решт усе прийде. Він справді вірив у це.

І помагай Бог і його синок Ісус тому, хто стане йому на дорозі.

Грег Стіллсон вистромив обпеченого сонцем ліктя з вікна й почав підсвистувати пісні з радіо. Натиснув сильніше на газ, довів бувалий «мерк'юрі» до сімдесяти й покотився прямою айовською польовою дорогою просто в майбутнє, що чекало на нього.

Частина перша

Колесо фортуни

Розділ перший

1

Пізніше Сара пам'ятала про той вечір дві речі: його удачу на «Колесі фортуни» і його маску. Але час минав, збігали цілі роки, і зі спогадів зринала вже тільки маска – коли Сара взагалі могла витримати думку про той жакливий вечір.

Він мешкав у квартирі в Клівз-Міллзі. Сара приїхала до нього за чверть восьма, поставила машину за рогом і натиснула кнопку, щоб він впустив її до будинку. Того дня вони взяли її машину, бо машина Джонні стояла розібрана в гаражі Тіббетса в Гемпдені: щось із колесом. Щось недешево, сказав їй Джонні по телефону й засміявся типовим для Джонні Сміта

реготом. Сара б не змогла стримати сліз, якби йшлося про її машину – і її гаманець.

Сара пройшла через фое до сходів, проминула дошку оголошень. Та була завішана блокнотними папірцями з рекламами мотоциклів, запчастин до програвачів, послуг друку й зверненнями людей, котрі просили підвезти їх до Канзасу чи Каліфорнії, а також тих, хто їхав до Флориди й шукав попутників, щоб розділити витрати на бензин. Але того дня на дошці домінував великий плакат, що зображав стиснутий кулак на сердито-червоному тлі, яке натякало на вогонь. На плакаті було одне слово – «СТРАЙК!». То був кінець жовтня 1970 року.

Джонні мешкав у квартирі з вікнами на фасад на другому поверсі – у пентхаусі, як він казав, – де можна було стояти в смокінгу, як Рамон Наварро, з добрим ковтком газованого вина «Ріппл» в об'ємному келиху і дивитися вниз на велике, живе серце Клівз-Міллза, на його квапливий вечірній натовп, його діловиті таксі, його неонові вогні. У цьому розкритому місті сім тисяч історій, а це – одна з них.

Насправді Клівз-Міллз здебільшого складався зі своєї головної вулиці з двосигнальним світлофором на перехресті (який перетворювався на блимавку після шостої вечора), двох десятків крамниць і невеликої фабрики мокасинів. Як і більшість містечок навколо Ороно, де був Університет Мейну, його справжнім промислом було постачання всього, що споживали студенти: пива, вина, бензину, рок-н-ролу, фастфуду, дурману, бакалії, житла, кіна. Кінотеатр називався «Затінок». Протягом навчального року в ньому показували артгаус і ностальгійні фільми 40-х, а влітку перемикалися на спагеті-вестерни з Клінтом Іствудом.

Джонні з Сарою обое рік як випустились і обое викладали в старшій школі Клівз-Міллза, одній з небагатьох старших шкіл у районі, котрі не були об'єднаними для учнів трьох чи чотирьох округів. Викладачі й керівники університету, а також студенти використовували Клівз як спальню, тож місто мало заздрісну для деяких податкову базу. У хорошій старшій школі була новенька інтерактивна студія. Місцеві могли скаржитися на університетський народ з його розумацькою балачкою, лівацькими маршами за закінчення війни і тим, як він пхав носа в політику містечка, – але ніколи не відмовлялися від податкових доларів, які щорічно сплачувалися за охайні будинки викладачів та багатоквартирники в районі, котрий деякі студенти називали Сяк-Так-Тауном, а інші – Халтурним кварталом.

Сара постукала у двері, і незвично приглушений голос Джонні гукнув:

– Відчинено, Саро!

Трохи насупившись, вона штовхнула двері. Квартира Джонні стояла геть темна, освітлена тільки періодичними жовтими спалахами блимавки, що стояла за пів кварталу далі вулицею. Меблі були лиш згорбленими чорними тінями.

– Джонні?..

Вона обережно ступила вперед, роздумуючи, чи не перегорів десь запобіжник, – а тоді перед нею з'явилося, вплигло з темряви те обличчя,

жахливе обличчя з кошмару. Воно світилося спектральним, гнильним зеленим кольором. Одне око було розплющене повністю і ніби дивилося на неї зі зраненим страхом. Інше зіщулилося від лихої зловтіхи. Ліва половина обличчя, та, що з відкритим оком, нібито була звичайною. Але права була обличчям чудовиська, викривленим і нелюдським, товсті губи розіпнуті, а за ними – бурелом зубів, що також світилися.

У Сари вирвався тоненький здавлений крик, і вона зробила нетвердий крок назад. Тоді ввімкнулося світло і навколо замість якогось чорного чистилища знову з'явилася квартира Джонні: Ніксон на стіні, що намагався продавати старі машини, плетений килимок, зроблений матір'ю Джонні, на підлозі, пляшки з-під вина з увіткнутими в них свічками. Обличчя перестало світитись, і вона побачила десятицентову гелловінську маску, тільки й того. З отвору блищало блакитне око Джонні.

Він стягнув маску і добродушно всміхнувся до Сари, у своїх вицвілих джинсах і коричневому светрі.

– З Гелловіном, Саро, – сказав він.

Її серце ще тіпалося. Він справді налякав її.

– Дуже смішно, – сказала вона і розвернулася, щоб піти. Їй не подобалося, коли її так лякають.

Він упіймав її у дверях.

– Слухай... пробач.

– Сам собі пробач. – Вона холодно глянула на нього – принаймні спробувала.

Її злість миналася. На Джонні неможливо було довго сердитися. Кохала вона його чи ні – тут вона ще й досі намагалася розібратись, але неможливо довго сердитися на нього або тримати проти нього якусь образу. Вона задумалася, чи кому-небудь на світі взагалі вдавалося виростити зуб на Джонні Сміта, і ця думка здалася їй такою сміховинною, що вона не могла не всміхнутися.

– Ох, отак краще. Боже, я вже подумав, що ти розвернешся й підеш.

– Я не Бог.

Він окинув її оком.

– Та це помітно.

На ній була об'ємна шубка – штучний енот чи щось таке ж вульгарне, – і його зацікавлений погляд змусив її всміхнутися знову.

– Як тобі може бути видно?

– Ох, я все бачу, – сказав він. Тоді обійняв її й поцілував.

Спочатку вона не збиралася відповідати на поцілунок, але, звісно ж, таки відповіла.

– Пробач, що налякав тебе, – сказав він і дружньо потер її носа своїм, перш ніж відпустити. Він підняв маску в руці. – Думав, що тобі заїде. Збираюся носити її в кабінеті для вільних уроків у п'ятницю.

– Ох, Джонні, хіба це добре для дисципліни?

– Якось відіб'юся, – сказав він, усміхнувшись.

І справжня чортівня була в тому, що таки відіб'ється.

Вона щодня приходила до школи у великих училківських окулярах, з волоссям, затулятим у такий суворий пучок, що майже хотілося кричати. Носила спідниці, трошечки вищі за коліно, у пору, коли більшість дівчат носили спідниці, трошечки нижчі за трусики (а мої ж ноги кращі за будь-чий з них, обурено думала Сара). Вона розсадила своїх учнів за партами в алфавітному порядку, що, згідно з теорією ймовірності, мало розділити порушників спокою, і рішуче відправляла некерованих учнів до помічника директора, міркуючи так, що це він отримує додаткові п'ять сотень на рік за те, щоб наводити дисципліну, а не вона. І все одно її будні були постійною боротьбою з тим демоном учителів-новачків – Дисципліною. Ще більш тривожним було те, що вона почала відчувати існування якогось колективного, неоголошеного суду присяжних – може, якоїсь групової шкільної свідомості, – котра щодо кожного нового вчителя влаштовувала дебати і винесла їй не дуже добрий вердикт.

Джонні з вигляду здавався антитезою того, яким має бути хороший учитель. Він переходив з уроку на урок у якомусь позитивному різновиді відірваності від реальності, часто заходячи в клас у поросячий голос, бо був зупинився побалакати з кимось на перерві. Він дозволяв дітям сидіти де завгодно, тож кожен день різні обличчя з'являлися на різних місцях (а бешкетники неодмінно тяжіли до задніх парт). За таких умов Сара не запам'ятала б усіх імен і до березня, але Джонні нібито знав їх усі назубок.

Він був високим, але мав схильність до сутулості, і дітлахи кликали його Франкенштайном. Джонні це нібито розважало, а не обурювало. І при цьому його класи були найтихіші й мали найкращу поведінку, мало прогулювали (Сара мала постійні проблеми з прогулами), і той самий суд присяжних нібито був до нього прихильний. Він був таким учителем, котрому років через десять присвятять випускний альбом. А їй ніколи не присвятять. І роздуми про причини іноді доводили її до сказу.

– Не хочеш пива перед виходом? Чи келих вина? Що-небудь?

– Ні, але сподіваюся на твій пузатий гаманець, – сказала вона, взявши його за руку й вирішивши більше не сердитись. – Я завжди їм не менш ніж три хот-доги. Особливо коли це останній ярмарок року.

Вони збиралися до Есті, містечка за двадцять миль на північ від Клівз-Міллза, котре намагалося уславитися з такого сумнівного приводу, як

«АБСОЛЮТНО НАЙОСТАННІШИЙ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИЙ ЯРМАРОК РОКУ В НОВІЙ АНГЛІЇ». Ярмарок мав закінчуватись у п'ятницю, на Гелловін.

– Зважаючи на те, що зарплата в нас у п'ятницю, то я в порядку. Маю вісім баксів.

– О... Боже... мій, – сказала Сара, закотивши очі. – Завжди знала, що коли збережу себе чистою, то одного дня знайду собі грошовитого спонсора.

Він усміхнувся й кивнув.

– Ми, сутенери, загрибаємо гроші величезною лопатою, кицю. Все, беру куртку, і йдемо.

Вона дивилася йому вслід із роздратуванням і прихильністю, і той голос, що зринав у її думках дедалі частіше – в душі, за книжкою, при підготовці до уроку, за готуванням вечері на одну персону, – знову вискочив на поверхню, як ті тридцятисекундні соціальні рекламки на телебаченні: «Він дуже приємний і все таке, з ним легко, він веселий, через нього не плачеш. Але чи це кохання? Тобто оце й усе? Навіть коли вчишся кататися без допоміжних колішат, то впадеш кілька разів і зчешеш обидва коліна. Така плата за вхід. І це ж усього лиш велосипед».

– Ще забіжу до туалету, – гукнув він до неї.

– Ага. – Вона легенько всміхнулася. Джонні з тих людей, котрі неодмінно оголошують свої природні позиви – хтозна-чому.

Вона підійшла до вікна і визирнула на Мейн-стріт. Дітлахи збиралися на паркінгу біля «О'Майка», місцевої пивної-піцерії. Їй раптом захотілося бути з ними, однією з них, залишити позаду – чи попереду – оцю запаморочливу невизначеність. В університеті безпечно. То така казкова країна, в якій усі, навіть викладачі, можуть бути частиною компанії Пітера Пена і ніколи не вирости. І завжди будуть якісь Ніксони чи Егню в ролі Капітана Гака.

Вона зустріла Джонні, коли вони у вересні почали працювати в школі, але знала його в лице ще з курсу викладання, котрий був спільним у їхніх програмах. Вона тоді гуляла з хлопцем із «Дельти-Тау-Дельти», і жоден з описів, справедливих для Джонні, не підходив Денові. Той був майже бездоганно вродливий, дотепний у такий гострий і невгамовний спосіб, від якого їй було трошечки неспокійно, сильний пияк, пристрасний коханець. Випивши, він іноді ставав злий. Вона пам'ятала вечір у бенгорській «Мідній рейці», коли таке сталося. Чоловік за сусіднім столиком якимось жартовував з Денових слів про футбольну команду Університету Мейну, і Ден спитав, чи не бажає той піти додому зі скрученою шиєю. Чоловік вибачився, але Денові хотілося не вибачень, а бійки. Він почав метати дошкульні репліки про жінку, що сиділа з тим іншим чоловіком. Сара поклала долоню на Денову руку й попросила припинити. Ден струсив її долоню і дивно блиснув на неї сірими очима, від чого всі інші слова, що вона могла була вимовити, засохли в її горлі. Врешті Ден та інший чоловік вийшли надвір, і Ден побив того. Він бив його, допоки інший чоловік, котрому було за тридцять і в котрого нарастив пивний живіт, не заверещав. Сара ніколи раніше не чула, як чоловіки верещать, і не хотіла почути таке знову. Їм

довелося швидко йти звідти, бо бармен побачив, до чого хилиться, і викликав поліцію. Вона б пішла того вечора додому сама («Та невже?» – в'ідливо спитав внутрішній голос), але до гуртожитку було дванадцять миль, після шостої автобуси не ходили, а вона боялася ловити попутку.

Дорогою Ден не балакав. У нього була подряпина на щоці. Тільки одна подряпина. Коли вони повернулися до її гуртожитку, вона сказала, що не хоче більше його бачити.

– Як тобі заманеться, кицю, – сказав він так байдуже, що вона здригнулась.

І коли після інциденту в «Мідній рейці» він зателефонував удруге, вона знову пішла з ним. Частина її зненавиділа себе за це.

Так тривало весь той осінній семестр її останнього року навчання. Він водночас лякав і вабив її. Він був її першим справжнім коханцем і навіть тепер, за два дні до Гелловіну 1970 року, лишався її єдиним справжнім коханцем. Вони з Джонні ще не лягали разом до ліжка.

Ден був дуже вправний. Він користався нею, але був дуже вправний. Він не вживав ніяких засторог, тож їй довелося йти до університетського медпункту і недоладно розповідати про болючу менструацію, щоб отримати пігулку. У сексі Ден домінував над нею весь час. У неї з ним було небагато оргазмів, але декілька з них принесла сама його грубість, і за кілька тижнів до закінчення їхніх стосунків вона вже почала була відчувати сексуальну жадоху зрілої жінки, бажання, котре запаморочливо перепліталось з іншими почуттями: неприязню до Дена і до себе самої; відчуттям, що секс, який так сильно залежить від приниження й домінування, не може повною мірою вважатися хорошим; презирством до себе за нездатність покласти край стосункам, заснованим на руйнівних почуттях.

А цього року все швидко закінчилося. Його відрахували.

– Куди ти збираєшся далі? – боязко спитала вона, сидячи на ліжку його сусіда по кімнаті, поки він закидав свої речі у дві валізи.

Вона хотіла озвучити й інші, більш особисті питання. «Ти будеш десь недалеко? Шукатимеш роботу? Вечірні курси? У твоїх планах є місце для мене?» Останнє питання вона не була спроможна поставити найбільше за всі інші. Бо не була готова до жодної відповіді. Його відповідь на її єдине нейтральне питання і без того шокувала.

– Мабуть, до В'єтнаму.

– Що?

Він потягнувся до полиці, перебрав там папірці й кинув їй листа. Той прийшов з призовного пункту в Бенгорі – повістка з наказом з'явитися для медогляду.

– А ти не можеш викрутитися?

– Ні. Може. Не знаю. – Він запалив цигарку. – Я, мабуть, не пробуватиму викручуватися.

Вона вражено дивилася на нього.

– Мені набрид цей пейзаж. Коледж, тоді робота, тоді дружинонька з'явиться. Ти, мабуть, подавала заявку на місце дружиноньки. Не думай, що я про це не міркував. У нас би не вийшло. Ти знаєш це, і я теж. Ми не підходимо одне одному, Сара.

Отримавши відповідь на всі свої питання, вона втекла і ніколи більше його не бачила. Кілька разів зустрічала його товариша по кімнаті. Той отримав від Дена від січня до червня три листи. Його призвали й направили кудись на південь, на базову підготовку. І то були останні новини, які чув Денів сусід. Й останнє, що чула про нього Сара Брекнелл.

Спочатку вона думала, що все буде добре. Усі ті сумні та тужливі пісні, що завжди трапляються на радіо в машині після півночі, нібито не мали до неї жодного стосунку. Як і кліше про кінець роману, і напади плачу. Вона не підхопила нікого на швидку підміну і не пішла по барах. Більшість вечорів вона тихенько вчилася у своїй кімнаті. То було полегшення. Усе закінчилося чисто.

Тільки після зустрічі з Джонні на дискотеці учнів, що тільки перейшли до старшої школи (вони обое потрапили туди наглядачами від школи, обох витягнули жеребом), вона зрозуміла, яким жахливим був її останній семестр. Ти нічого не бачиш, бо воно дуже близько, воно частина тебе. Зустрілися якось коло прив'язі в західному містечку два віслюки. Один – міський, на ньому тільки сидло й більш нічого. А другий належить золотошукачеві, він навантажений пакунками, причандаллям для табору і готування їжі, а ще чотирма мішками з рудою на сотню кілограмів. Його спина вигнута від ваги, як розіпнута гармошка. Міський віслюк каже:

– Ого який ти несеш вантаж.

А віслюк золотошукача питає:

– Який вантаж?

Пізніше її лякала та порожнеча – п'ять місяців дихання Чейна – Стокса[1 – Синдром нерівного дихання. (Прим. ред.)]. Вісім, якщо рахувати літо, коли вона винайняла маленьку квартирку на Флегг-стріт у Візі і тільки те й робила, що подавала резюме на вчительську роботу та читала книжки в м'яких палітурках. Прокидалася, снідала, йшла на курси або співбесіду, поверталася додому, їла, дрімала (іноді по чотири години), знову їла, читала десь до пів на дванадцяту, дивилася шоу Кевіта, доки її не зморювало, лягала спати. Вона не пам'ятала з того періоду жодних розумових процесів. Жила за розкладом. Іноді відчувала туманний біль у череслах, «невтамовану жагу», як це іноді називали авторки романів, і тоді йшла в холодний душ або спринцювалася. Трохи згодом спринцюватися стало боляче, і це принесло їй певне гірке, відсторонене задоволення.

У той період вона іноді вітала себе з тим, як по-дорослому дає раду всій ситуації. Вона майже не думала про Дена – якого Дена, ха-ха. Пізніше

зрозуміла, що в ті вісім місяців не думала ні про кого й ні про що інше. У ті вісім місяців усю країну трусило спазмами, але вона майже не помічала. Демонстрації, копи в шоломах і протигазах, напади на пресу з боку Егню, розстріл у Кентському університеті, літня хвиля насильства, коли чорні й радикальні групи вийшли на вулиці, – усе це так само могло статися в якомусь нічному серіалі. Сара повністю загорнулася в те, як добре вона дає собі раду після Дена, як зручно влаштувалася і яке полегшення відчула, коли зрозуміла, що в неї все в повному порядку. Який вантаж?

Тоді вона почала викладати в старшій школі Клівз-Міллза, де пережила особистісний переворот після того, як шістнадцять років просиділа з іншого боку парти. Після того як зустріла Джонні Сміта (з таким абсурдним іменем, Джон Сміт, хіба він узагалі міг бути справжнім?). Після того як вибралася зі своїх глибин достатньо, щоб помітити, як він дивився на неї, не хтиво, а зі здоровою часткою високої оцінки того, як вона виглядає у світло-сірій в'язаній сукні.

Він запросив її в кіно: в «Затінку» саме йшов «Громадянин Кейн», і вона сказала «гаразд». Вони добре провели час, а вона подумала собі: «Без феєрверків». Їй сподобався його поцілунок на добраніч, і вона подумала: «Він і близько не Еррол Флінн». Вона усміхалася від його стилю балачки (надмірної) і думала: «Він хоче стати Генрі Юнгманом, коли виросте».

Пізніше того вечора, коли вона сиділа в спальні й дивилась, як Бетт Девіс грає стервозну кар'єристку в пізньому ефірі, деякі з тих думок повернулись, і вона завмерла, куснувши яблуко, вражена власною несправедливістю.

А голос, котрий не озивався більшу частину року, – не стільки голос сумління, скільки порівняльного досвіду – раптом заговорив: «Ти хочеш сказати, що він точно не Ден. Так?»

«Ні! – запевняла вона себе. – Не тільки, – додала доволі шоковано. – Я вже зовсім не думаю про Дена. Це... було дуже давно».

«Дуже давно були підгузки, – відповів голос. – А Ден пішов учора».

Вона раптом зрозуміла, що сидить сама у квартирі пізно ввечері, їсть яблуко, дивиться по телевізору кіно, яке їй геть не потрібне, і робить усе це тому, що це легше, ніж думати. Думати так нудно, особливо про себе і своє втрачене кохання.

Дуже шоковано.

Вона вибухнула слізьми.

Вона пішла з Джонні, коли він запросив її вдруге і втретє, і це теж стало одкровенням про її стан. Вона не могла сказати, що має інші плани, бо їх не було. Вона була розумною привабливою дівчиною, і її чимало запрошували на побачення після того, як роман з Деном завершився, але єдині запрошення, які вона прийняла, були поїсти гамбургерів з Деновим сусідом по кімнаті. І вона тепер усвідомила (жальгідний гумор трохи пом'якшив

відразу), що ходила на ті невинні побачення лиш для того, щоб розпитати бідолаху про Дена. Який вантаж?

Більшість її подруг із коледжу після випуску зникли за горизонтом. Бетті Гекман подалася з Корпусом Миру до Африки, чим украй збентежила заможних та консервативних бенгорських батьків, і Сара іноді гадала, що угандійці думають про Бетті з її білою, не здатною до засмаги шкірою, попелясто-білявим волоссям і свіжою студентською вродою. Діні Стаббз пішла в аспірантуру в Г'юстоні. Рейчел Юргенс одружилася зі своїм милим і наразі виношувала дитину десь у глибинах західного Массачусетсу.

Трохи оглушена, Сара мусила дійти висновку, що Джонні Сміт – перший друг, якого вона завела за дуже, дуже довгий час, – при тому, що в старшій школі була названа міс Популярністю. Вона прийняла запрошення кількох інших учителів, просто щоб мати з чим порівнювати. Один з них був Джин Седецькі, новий математик, зразу видно, досвідчений зануда. Інший, Джордж Раундз, негайно спробував полізти куди не треба. Вона дала йому ляпаса – а наступного дня йому стало нахабства підморгнути, проминаючи її в коридорі.

Але з Джонні було легко й весело. І він таки приваблював її фізично – хоч наразі вона й не могла сказати, наскільки сильно. Тиждень тому, після того як у п'ятницю їм дали вихідний для відвідування жовтневого з'їзду вчителів у Вотервіллі, він запросив її до своєї квартири на домашню вечерю зі спагеті. Поки соус булькав на плиті, він погнав за ріг по вино й повернувся з двома пляшками плодового. Як і оголошення походів до туалету, це теж якимось було в стилі Джонні.

Після вечері вони подивилися телевізор і взялися цілуватись, і хто знає, куди це могло зайти, якби двійко його друзів, інструкторів з університету, не надійшли з заявою від викладацького складу про академічну свободу і не попросили Джонні подивитися й сказати, що він про неї думає. Він так і зробив, але з помітно меншим завзяттям, ніж звичайно. Вона помітила це і відчула потаємну, теплу втіху, а ще той біль у череслах – невтамовану жагу, котра теж її втішила, і того вечора вона не позбулася її через спринцювання.

Вона відвернулася від вікна й підійшла до канапи, на якій Джонні залишив маску.

– З Гелловіном, – пирхнула вона і трохи посміялася.

– Що? – гукнув Джонні.

– Кажу, що, як скоро не вийдеш, я піду без тебе.

– Уже скоро.

– Чудово!

Вона провела пальцем по джекіл-гайдівській масці – сумирний доктор Джекіл на лівій половині, недолюдок Гайд на правій. «Де ми будемо на День Подяки? – подумала вона. – А на Різдво?»

Від цієї думки нею пробіг веселий, збуджений дріж. Джонні їй подобався. Він абсолютно звичайний, милий хлопець.

Вона знову глянула на маску, на жадливого Гайда, що виростав з обличчя Джекіла, наче вузлувата карцинома. Її обробили флуоресцентною фарбою, щоб вона світилася в темряві.

Що в ньому звичайного? Нічого насправді. Якби він був такий звичайний, то чи намірився б надіти щось таке в школу і бути певним, що йому вдасться зберегти порядок у кімнаті для вільних уроків? І як виходить, що діти кличуть його Франкенштайном і все одно поважають? Що тут звичайного?

Джонні вийшов, проскочив крізь намистяну завіску, що відділяла спальню й ванну від вітальні.

«Якщо він захоче, щоб я лягла з ним сьогодні в ліжку, я погоджуся».

І то була дуже тепла думка, схожа на повернення додому.

– Чого це ти так усміхаєшся?

– Просто так, – сказала вона, кидаючи маску назад на диван.

– Ні, справді. Щось хороше?

– Джонні, – сказала вона, кладучи руку йому на груди й стаючи навшпиньки, щоб легенько поцілувати його. – Деякі речі ніколи не будуть розказані. Ходімо.

2

Вони зупинились у фойє внизу, щоб він застібнув свою джинсову куртку, а її очі притягнув плакат зі словом «СТРАЙК!», стиснутим кулаком і пломенистим тлом.

– Цього року буде ще один студентський страйк, – сказав він, простеживши за її поглядом.

– Через війну?

– Цього разу лише частково. В'єтнам, напади на військові кафедри й Кентський університет активізували більше студентів, ніж раніше. Навряд чи був колись такий час, коли буркотунів, що дарма займають місце в університеті, було так мало.

– Про кого ти кажеш «буркотуни»?

– Народ, який вчиться лише заради оцінок, не цікавлячись системою далі того, що вона видає їм на виході роботу з платнею в десять тисяч на рік. Буркотун – це студент, котрий не печеться ні про що інше, як про власну овечу шкуру. Але це в минулому. Більшість із них пробудилася. Будуть великі зміни.

- Для тебе це важливо? Ти ж уже випустився?

Він випростав спину.

- Мадам, я лишаюся вихованцем славного університету. Сміт, випуск 70-го. «Наповніть кухлі на честь любого Мейну».

Вона усміхнулася.

- Ходімо вже. Я хочу покататися на «Круть-верть», перш ніж його зачинять на ніч.

- Дуже добре, - сказав він, беручи її за руку. - У мене за рогом якраз припаркована твоя машина.

- Не забувай про вісім доларів. Вечір стелиться перед нами блискучим полотном.

Надворі було похмуро, але не дощило, і як на кінець жовтня було доволі тепло. Чверть місяця намагалася пробитися крізь шари хмар над їхніми головами. Джонні обійняв Сару, і вона притулилася ближче.

- Знаеш, ти мені страшенно подобаєшся, Саро.

Його тон був майже недбалий, але таки майже. Її серце трохи сповільнилось, а на наступний десяток ударів побігло швидше.

- Справді?

- Я так розумію, що той Ден тебе поранив, га?

- Я не знаю, що він мені зробив, - правдиво сказала вона.

Жовта блимавка світлофора за квартал позаду них то вмикала, то вимикала їхні тіні на бетоні.

Джонні нібито обдумав почуте.

- Я б не хотів такого робити, - нарешті сказав він.

- Так, я знаю. Але, Джонні... дай трохи часу.

- Так, - сказав він. - Час. Гадаю, у нас він є.

І ці слова повертатимуться до неї, наяву і ще більше у снах, забарвлені непередаваними гіркотою і втратою.

Вони звернули за ріг, і Джонні відчинив перед нею пасажирські дверцята. Тоді обійшов машину і сів за кермо.

- Не змерзла?

- Ні, - сказала вона. - Чудовий вечір для ярмарку.

- Так і є, - погодився він і від'їхав від тротуару.

Вона подумки повернулася до тієї сміховинної маски. Джекілова половина, де крізь широко розкриті очниці здивованого доктора виднілося блакитне око Джонні («Отакої, здається, я вчора винайшов новий коктейль, але навряд чи його почнуть подавати в барах»), і та половина нормальна, тому що крізь неї було трохи видно Джонні. А Гайдова половина лякала її до нестями, бо око було заплющене до вузької щілини. Там міг бути хто завгодно. Будь-хто. Наприклад, Ден.

Але коли вони дісталися ярмарку в Есті, де в темряві виблискували над центральною алеєю голі лампи, а довгі неонові спиці чортового колеса одні опускались, а інші піднімались, вона забула про маску. Вона була зі своїм хлопцем, і вони збиралися веселитися.

3

Вони йшли центральною алеєю рука в руку і не дуже балакали, а Сара зрозуміла, що заново переживає оточення ярмарки своєї юності. Вона виросла в Саус-Періс, майже уявному містечку в західному Мейні, і великим ярмарком називали той, що у Фрайбурзі. Для Джонні, павнелеського хлопця, таким ярмарковим містечком, певно, був Топшем. Але насправді вони були всі однакові, та й з роками не дуже мінялися. Ставиш машину на ґрунтовому паркінгу, платиш два бакси на воротах, і щойно ступаєш на ярмаркову землю, як одразу відчуваєш запах хот-догів, смажених перців і цибулі, бекону, солодкої вати, тирси й солодкого ароматного конячого лайна. Чуєш важкий гуркіт ланцюгів маленьких американських гірок, які зветься «Дикою мишею». Чуєш пахання 22-го калібру в тирах, металеве відлуння голосу ведучого гри в бінго з гучномовців, розвішаних навколо великого намету, заставленого довгими столами й складаними стільцями з місцевого похоронного бюро. Рок-н-рол змагався за панування з каліпою. Чулися розмірені вигуки зазивайлів: дві мішені, два постріли, вигравте набивну собачку для своєї дитини, гей-гей, ходіть сюди, робіть ставки, поки не виграєте. Нічого не змінювалося. Ти знову перетворювався на дитину, котра дозволяє і прагне, щоб її намахали.

- Ось! - сказала вона, зупиняючи його. - «Круть-верть!» «Круть-верть!»

- Аякже, - заспокійливо сказав Джонні. Він передав жінці в касі доларову банкноту, а та підсунула до нього два червоні квитки й два десятицентовики, лиш легенько відвівши погляд від журналу «Фотоплей».

- Що значить оце «аякже»? Чого це ти «аякаєш» мені таким тоном?

Він знизав плечима. Його обличчя було надто невинним.

- Річ не в тому, що ти сказав, Джоне Сміт, а в тому, як ти це сказав.

Атракціон зупинився. Пасажири виходили й текли повз них - здебільшого підлітки в блакитних шерстяних сорочках або розстебнутих парках. Джонні повів її до дерев'яної рампи й віддав квитки оператору, котрий виглядав найбільш змученою наділеною свідомістю істотою в цілому всесвіті.

– Нічого, – сказав він, коли оператор всадив їх до однієї з маленьких круглих вагонеток і клацнув поручнем безпеки. – Просто вони ж рухаються по кругових рейках, так?

– Так.

– А ці маленькі кругові рейки вмонтовані у велике кругле блюдо, що теж собі обертається, так?

– Так.

– Ну, коли атракціон розкручується на повну, маленькі вагонетки, в яких ми сидимо, крутяться на маленьких кругових рейках й іноді розвивають прискорення 7g, а це всього на 5g менше за те, що випадає астронавтам, коли вони злітають з мису Кеннеді. І я знав одного хлопця... – Джонні довірливо схилився до неї.

– Ох, зараз буде одна з твоїх великих побрехеньок, – неспокійно сказала Сара.

– Коли тому хлопцю було п'ять, він упав з ганку, і в нього у верхній частині хребта з'явилася така тріщинка, завтовшки з волосину. А тоді – через десять років – він пішов на «Круть-верть» на топшемському ярмарку, і... – Він знизав плечима, а тоді співчутливо поплескав її по долоні. – Але, певно, з тобою все буде гаразд, Саро.

– Ох... Я хочу зійти-и-и-и...

І «Круть-верть» закрутив їх, змішуючи центральну алею і решту ярмарку в суцільне розмите полотно з вогнів і облич, і вона верещала, і сміялася, і заходилася його лупцювати кулаками.

– Тріщинка-волосинка! – кричала вона на нього. – Зараз я тобі зроблю тріщинку, брехло таке!

– Ти вже відчуваєш, як підхрустє в шиї? – лагідно спитав він.

– Ах ти ж брехло!

Вони крутилися дедалі швидше, і, пролітаючи повз початкове місце – вдесьте? вп'ятнадцяте? – він схилився ближче і поцілував її, а вагонетка зі свистом летіла по своїх рейках, стискаючи їхні губи разом у щось таке гаряче, туге й збудливе. Тоді атракціон сповільнився, їхня вагонетка тарабанила об рейки дедалі менш охоче і нарешті зупинилася, гойдаючись та хитаючись.

Вони вибралися, і Сара стиснула його шию.

– Завтовшки з волосинку, гад такий! – прошепотіла вона.

Їх саме проминала гладка пані в блакитних штанах і пантофлях з ремінцями. Джонні звернувся до неї, показуючи пальцем на Сару.

– Мем, ця дівчина чіпляється до мене. Як побачите полісмена, перекажете йому?

– Ви, зелень, думаєте, що дуже розумні, – презирливо відказала гладка пані. Вона потупала до намету з бінго, міцно стискаючи під рукою свою сумочку.

Сара безпорадно хихотіла.

– Ти неможливий.

– Я погано закінчу, – погодився Джонні. – Мати завжди так казала.

Вони знов пішли центральною алеєю рука в руці, вичікуючи, поки світ перестане нестійко хитатися у них під ногами й перед очима.

– То твоя мама побожна, так? – спитала Сара.

– Настільки баптистка, наскільки це можливо, – підтвердив Джонні. – Але непогана. Держить себе під контролем. Не може втриматися, щоб не видати мені кілька брошур, коли я вдома, але така вже вона є. Ми з татом змирилися з цим. Я, бувало, діставав її з цього приводу – питав, до кого Каїн пішов жити в землю Нод, якщо його мама з татом були першими людьми на землі, і все таке... Але вирішив, що це трохи жорстко, і перестав. Два роки тому я думав, що Юджин Маккарті може врятувати світ і принаймні баптисти не висувать кандидатом у президенти Ісуса.

– А твій батько не побожний?

Джонні засміявся.

– Не знаю про побожність, але він точно не баптист. – Подумавши хвилику, він додав: – Тато – тесля, – ніби це все пояснювало. Вона всміхнулася.

– Що б подумала твоя мати, якби дізналася, що ти гуляєш із католичкою, яка відійшла від віри?

– Попросила б привести тебе додому, – одразу сказав Джонні, – щоб всунути тобі кілька брошур.

Вона зупинилася, не відпускаючи його руки.

– Ти хотів би привести мене до себе додому? – спитала вона, пильно на нього дивлячись.

Довге приемне обличчя Джонні стало серйозним.

– Так, – сказав він. – Я б хотів, щоб ти з ними познайомилась... і вони з тобою.

– Чому?

– А ти не знаєш чому? – ніжно спитав він, і раптом її горло зімкнулось, а в голові запульсувало, ніби від крику, і вона міцно стиснула його долоню.

- Ох, Джонні, як ти мені подобаєшся.

- Ти мені подобаєшся ще більше, - серйозно сказав він.

- Поведи мене на чортове колесо, - раптом зажадала вона й усміхнулася. Годі балакати про таке - принаймні до того, як вона зможе зважити та обдумати, що і куди веде. - Хочеться піднятися нагору, щоб усе було видно.

- А можна поцілувати тебе нагорі?

- Двічі, якщо не баритимешся.

Він дав їй повести себе до каси, де віддав ще один долар. Заплативши, він сказав їй:

- Коли я вчився в старших класах, то знав одного хлопця, що працював на ярмарку, так він казав, що більшість парубків, які збирають оці штуки, п'яні як ніч і що вони не додивляються, як...

- Іди к бісу, - весело сказала вона. - Ніхто не житиме вічно.

- Але всі намагаються, ти помітила? - сказав він, ідучи вслід за нею до однієї з хитких гондол.

Виявилося, що він може поцілувати її на вершині підйому більше, ніж два рази, поки жовтневий вітер роздмухував її волосся, а центральна алея відкривалася їм, як підсвічений циферблат годинника в темряві.

4

Після чортового колеса вони пішли на карусель, хоч він і сказав їй прямо, що почуватиметься як дурко. Його ноги були такі довгі, що він міг стояти верхи над тими гіпсовими конячками. Вона злостиво розказала йому, що знала у школі одну дівчину, в котрої було слабе серце, от тільки ніхто не знав, що воно в неї слабе, і вона пішла на карусель зі своїм хлопцем, і...

- Одного дня ти пожалкуєш про це, - сказав він їй тихо і щиро. - Стосунки, побудовані на брехні, Саро, до добра не доводять.

Вона смачно зімітувала губами і язиком звук зовсім іншого отвору.

Після каруселі вони пішли до дзеркального лабіринту, насправді дуже хорошого, котрий нагадав їй той, що був у Бредбері в «Щось лихе насуває», коли маленька старенька вчителька майже загубилася навіки. Вона бачила в іншій частині лабіринту Джонні, що тинявся туди-сюди та махав їй рукою. Десятки Джонні, десятки Сар. Вони проминали одне одного, мелькали в неевклідових кутах і нібито зовсім зникали. Вона повертала ліворуч, повертала праворуч, билася носом об прозоре скло і безпорадно хихотіла, почасти через нервову клаустрофобну реакцію. Одне із дзеркал перетворило її на приземкуватого толкінівського гнома. Інше створювало апофеоз підліткової довготелесості, показуючи її з півкілометровими гомілками.

Нарешті вони вибрались, і він узяв ім пару хот-догів і повне відерце жирних смажених картопляних паличок, котрі смакували так, як рідко буває з картопляними паличками після того, як минеш п'ятнадцятирічний вік.

Вони проминули балаган зі стриптизом. Перед входом стояли три дівчини в розшитих блискітками спідницях і бюстгальтерах. Вони підтанцьовували під стару мелодію Джеррі Лі Льюїса, а зазивайло вихваляв їх у мікрофон. «Ну ж бо, кицю, – ревів Джеррі Лі, і його піаніно завзято поширювалося на сусідні присипані тирсою алеї й атракціони. – Ну ж бо, кицю, бери бика за роги... тут трусить так, що віднімає ноги...»

– Клуб «Плейбой», – зачудовано мовив Джонні й засміявся. – На Гаррісон-Біч було схоже місце. Там зазивайло присягався, що дівчата можуть зняти тобі з носа окуляри зі зв'язаними за спиною руками.

– Звучить як дуже цікавий спосіб підхопити соціальну хворобу, – сказала Сара, і Джонні заіржав, мов кінь.

Вони відходили далі, і посилений голос зазивайла затухав позаду, а йому підігрувало бурхливе піаніно Джеррі Лі – як музика зі сказаного, прокачаного, але пом'ятого ретроавто, що було надто крутим, аби заглухнути, і ревіло голосом мертвих і затихлих п'ятдесятих, провіщаючи лихо. «Мужики, заходьте, не соромтеся, бо наші дівчата точно не соромляться, аніскілечки! Усе найкраще всередині... Доповніть свою освіту, подивіться програму в клубі "Плейбой"...»

– Не хочеш піти й доповнити свою освіту? – спитала вона.

Він усміхнувся.

– Я вже давно закінчив базовий курс із тієї дисципліни. Думаю, що не буду одразу братися за кандидатську.

Вона глянула на годинник.

– Джонні, вже пізно. А завтра навчальний день.

– Так. Але принаймні п'ятниця.

Вона зітхнула, подумавши про свій п'ятий урок у класі для вільних занять і сьомий урок нової літератури, – обидва класи були неможливо бешкетні.

Вони пробралися до головної частини алеї. Юрба рідшала. «Обертачка» закрилася на ніч. Двое робітників із цигарками без фільтра, що звисали з їхніх ротів, накривали «Дику мишу» брезентом. Інший вимикав світло на «Метанні кілець».

– Ти щось робиш у суботу? – спитав він, зненацька заговоривши по-іншому. – Знаю, що питаю пізно, але...

– У мене плани, – сказала вона.

– Ох.

Вона подивилася на його пригнічений вигляд і не витримала. Дразнити його так було надто жорстоко.

– Я роблю щось разом з тобою.

– Справді? А, он як? Ох, це добре. – Він усміхнувся, і вона відповіла.

У її думках раптом озвався голос, котрий часом був таким же справжнім, як голос іншої людини.

«Ти знову відчуваєшся добре, Сара. Почуваєшся щасливою. Хіба це не чудово?»

– Так і є, – сказала вона. Тоді швидко стала навшпиньки й поцілувала його. Змусила себе продовжити, щоб не встигнути побоятися й передумати. – Знаєш, тут, у Візі, іноді буває надто самотньо. Можливо, я могла б... залишитися вночі з тобою.

Він глянув на неї тепло і дбайливо, а ще ніби зважуючи почуте, від чого їй усередині стало лоскотно.

– Ти цього хочеш, Сара?

Вона кивнула.

– Саме цього.

– Гаразд, – сказав він і обійняв її.

– Ти певен? – спитала Сара трохи сором'язливо.

– Я просто боюся, щоб ти не передумала.

– Не передумаю, Джонні.

Він міцніше притиснув її до себе.

– Тоді це мій щасливий вечір.

Коли він говорив це, вони саме проминали «Колесо фортуни», і Сара пізніше пригадувала, що то була єдина розвага, ще відчинена, на тридцять метрів в один і в інший бік. Чоловік за прилавком щойно довизбирав з утоптаного ґрунту монетки, які повипадали з кишень гравців під час гарячої пори. Можливо, це було останнє, що він робив перед закриттям, подумала вона. Позаду нього стояло велике колесо зі спицями, підсвічене електричними лампами. Він, певно, почув слова Джонні, тому що завів свою рутинну балачку майже автоматично, очима продовжуючи вишукувати блискучі кружальця на втрамбованій пилюці.

– Гей-гей-гей, містере, якщо відчуваєш, що удача пригрілася в кишені, розкрути «Колесо фортуни», оберни центи на долари. «Колесо» може все, випробуй удачу, десять центів – і «Колесо» закрутиться.

Джонні озирнувся на той голос.

– Джонні?

– Я відчуваю удачу в кишені, прямо як він каже. – Він усміхнувся до неї. – Якщо ти не проти...

– Ні, зроби це. Тільки не дуже довго.

Він знову глянув на неї тим відверто оцінливим поглядом, від котрого вона трохи слабшала, бо задумувалася, як воно – бути з ним. Її шлунок повільно перевертався, і їй стало трохи млосно від раптового сексуального бажання.

– Ні, недовго.

Він знову глянув на заводія. Алея позаду них уже майже спорожніла, суцільні хмари розтанули, а повітря прохоллоло. Вони трое вже видихали видиму пару.

– Випробуеш удачу, шановний мій юначе?

– Так.

Він перемістив готівку в передню кишеню ще коли вони прибули на ярмарок, а зараз вийняв рештки своїх восьми доларів. Нарахував долар вісімдесят п'ять.

Дошка для ставок була з жовтого пластику, а на ній у різних квадратах були прописані номери й можливі виграші. Вона була схожа на сітку на рулетках, але Джонні одразу побачив, що коефіцієнти на виграш тут такі, що гравець у Вегасі просто посірів би. Ставка на діапазон давала виграш усього лиш один до двох. За заклад грали аж два сектори – zero і подвійне zero. Він вказав на це заводієві, але той лиш знизав плечима.

– Якщо хочеться Вегаса, треба їхати до Вегаса, більше я нічого не можу сказати.

Але добрий настрій Джонні того вечора був непорушний. Усе почалося не дуже добре – з тієї маски, – але відтоді тільки кращало. По правді, це був найприємніший вечір, котрий він міг пригадати за кілька років, а може, й за весь час. Він глянув на Сару. Вона пашіла, очі блищали.

– Що скажеш, Саро?

Вона похитала головою.

– Це для мене китайська грамота. Що тут треба робити?

– Поставити на число. Або на червоне/чорне. Або на парне/непарне. Або на проміжок з десяти чисел. У всіх різні виплати. – Він дивився на заводія, а той невинно дивився у відповідь. – Принаймні так має бути.

– Постав на чорне, – сказала вона. – Ух, а це якось захоплює, га?

- Чорне, - сказав він і кинув один зі своїх десятицентовиків на чорний квадрат.

Заводій глянув на єдину монетку на всій ігровій зоні й зітхнув.

- Сильна ставка. - Він повернувся до «Колеса».

Рука Джонні ніби мимовіль піднеслася вгору й торкнулася лоба.

- Стривайте, - раптом сказав він. А тоді підсунув один зі своїх четвертаків на квадрат з написом «11-20».

- Це все?

- Аякже, - сказав Джонні.

Заводій крутнув колесо, і те завертілось у колі світла, в якому чорне зливалось з червоним. Джонні несвідомо тер лоба. Колесо почало сповільнюватись, і вони чули схоже на метроном цокання маленького дерев'яного вказівника, що клацав по кілочках, які розділяли числа. Воно докрутилося до 8, 9, уже ніби хотіло зупинитися на 10, а тоді перейшло на поле 11, клацнувши востаннє й зупинившись.

- Леді програє, джентльмен перемагає, - сказав заводій.

- Ти виграв, Джонні?

- Схоже, що так, - сказав Джонні, коли заводій додав ще два четвертаки до поставленого. Сара тихенько писнула, ледве помітивши, як заводій згріб десяточку.

- Кадав же, це мій щасливий вечір, - мовив Джонні.

- Удача - це двічі, а раз - це випадок, - підкинув заводій. - Гей-гей-гей.

- Постав знову, Джонні, - сказала вона.

- Добре. Я залишу там, де воно є.

- Запускати?

- Так.

Заводій знов розкрутив колесо, і, поки воно вертілося, Сара потихеньку пробурмотіла до Джонні:

- Хіба ярмаркові колеса не підмайстровані?

- Колись були. А тепер штат проводить огляди, тож вони вже покладаються тільки на скажені шанси теорії ймовірності.

Колесо сповільнилось і почало цокати. Вказівник проминув 10 і зайшов у діапазон ставки Джонні, продовжуючи сповільнюватися.

- Давай, давай! - гукнула Сара. Кілька підлітків зупинилися подивитися.

Дерев'яний вказівник, що тепер повз дуже повільно, проминув 16 і 17, а тоді зупинився на 18.

- Джентльмен знову перемагає. - Заводій додав ще шість четвертаків до купки Джонні.

- Ти забагатів! - зраділа Сара й поцілувала його в щоку.

- У тебе фарт пішов, друже, - жваво погодився заводій. - Хіба ж можна кидати розпечену залізяку, коли треба кувати? Гей-гей-гей.

- Поставити знову? - спитав її Джонні.

- Чом би й ні?

- Так, давай ще, дядьку, - сказав один з підлітків. Значок на його куртці зображав Джиммі Гендрікса. - Цей чувак зняв з мене сьогодні кілька баксів. Буде дуже добре, якщо і його хтось роззує.

- Тоді й ти став, - сказав Джонні до Сари.

Він дав їй непарного четвертака зі свого стовпчика з дев'яти. Повагавшись якусь мить, вона поставила на 21. Ставки на певне число давали виграш один до десяти, сповіщало ігрове поле.

- А ти сидиш у середині смуги, так, друже?

Джонні глянув на вісім четвертаків, складених стовпчиком на полі, а тоді знову почав терти лоба, ніби відчував, як він починає боліти. Раптом він змінив четвертаки зі столу й подзенькав ними у складених долонях.

- Ні. Крутни для леді. Я цього разу просто подивлюся.

Вона здивовано глянула на нього.

- Джонні?

Він знизав плечима.

- Чуйка така.

Заводій закотив очі, ніби просив небеса дати йому сил стерпіти цих дурнів, і знову розігнав колесо. Воно прокрутилося, затихло й спинилось. На подвійному зеро.

- Сектор закладу, сектор закладу, - проспівав заводій, і Сарин четвертак зник у його фартуху.

- Це чесно, Джонні? - ображено спитала Сара.

- Зеро і подвійне зеро дають виграш тільки закладові, - сказав він.

- Тоді ти правильно зробив, що прибрав свої.

- Мабуть, так.

- Крутити знову чи йти собі по каву? - спитав заводій.

- Крути, - сказав Джонні й поставив свої четвертаки двома стовпчиками по чотири на третій десяток номерів.

Поки колесо шуміло у своїй підсвіченій рамі, Сара спитала Джонні, не зводячи погляду з обертів:

- А скільки така штука може принести за один вечір?

До підлітків приєднався квартет зі старших глядачів, двох чоловіків і двох жінок. Чоловік з плечима будівельника сказав:

- Десь у районі п'яти-семи сотень доларів.

Заводій знову закотив очі.

- Якби ж ти був правий, друже, - сказав він.

- Гей, не треба мені тут прибіднятися, - сказав чоловік, схожий на будівельника. - Я двадцять років тому сам таку аферу крутив. Від п'яти до семи сотень за вечір, в суботу легко дві штуки. І це на чесному «Колесі».

Джонні стежив за колесом, котре вже крутилося досить повільно, щоб можна було розрізнити окремі числа, які пролітали по колу. Воно проскочило 0 і 00 один раз, тоді вже тихіше - вдруге, тоді продовжило сповільнюватися.

- Геть сильно розігналося, дядьку, - сказав один з підлітків.

- Стривайте, - сказав Джонні незвичним тоном.

Сара глянула на нього, на те, як його видовжене приемне обличчя дивно натяглося, на його темніші, ніж зазвичай, сині очі, відсторонені й далекі.

Вказівник підійшов до 30 і зупинився.

- Пішла спека, пішла спека, - покійно співав своєї заводій, а маленька юрба позаду Джонні й Сари дружно загукала.

Чоловік, схожий на будівельника, ляпнув Джонні по спині досить сильно, щоб той трохи заточився. Заводій потягнувся до коробки з-під сигар «Рой Тен» під прилавком і докинув чотири банкноти по долару поруч із вісьмома четвертаками Джонні.

- Досить? - спитала Сара.

- Ще раз, - мовив Джонні. - Якщо я виграю, цей чоловік заплатить нам за розвагу і тобі за бензин. А як програю, то ми втратимо пів бакса чи скільки.

- Гей-гей-гей, - тягнув заводій. Він уже розгорівся, повернув утрачений ритм. - Куди покладете, там і лежатиме. Підходьте, хто хоче, ставити веселіше, ніж дивитися. Колесо крутиться, удача не скупиться, де ся зупиняє, того ніхто не знає.

Чоловік, схожий на будівельника, і двоє підлітків підступили до Джонні й Сари. Трохи порадившись, підлітки видобули пів долара дріб'язку на двох і висипали на середній десяток. Чоловік, схожий на будівельника, представившись Стівом Бернгардтом, поклав долар на квадрат з написом «ПАРНЕ».

- А ти куди націлився, друже? - спитав заводій Джонні. - Залишиш лежати де лежить?

- Так, - сказав Джонні.

- Ох, дядьку, - мовив один з підлітків. - Спокушаєш долю.

- Мабуть, - сказав Джонні, і Сара всміхнулася до нього.

Бернгардт оцінливо зиркнув на Джонні й раптом перемістив свій долар на третій десяток.

- Та й чорт із ним, - зітхнув підліток, котрий казав, що Джонні спокушає долю. Він пересунув п'ятдесят центів, котрі вони назбирали з другом, на той самий десяток.

- Усі яйця в одній торбі, - коментував заводій. - Нехай так і буде?

Гравці ствердно промовчали. Кілька різноробів підсунули ближче, щоб подивитися; один з них був із подругою. Перед балаганом «Колеса фортуни» в потемнілому ігровому куточку ярмарку назбиралася поважна група людей. Заводій потужно крутнув своє колесо. За його обертами стежили дванадцять пар очей. Сара знову глянула на Джонні, думаючи про те, яке дивне в нього обличчя у цьому різкому, але й скрадливому світлі. Вона знову згадала про маску - Джекіл і Гайд, парне й непарне. Її шлунок крутнувся, від чого вона відчула легку слабкість. Колесо сповільнилося, почало цокати. Підлітки заходилися кричати, женучи його далі.

- Ще трохи, маленьке, - вмовляв його Стів Бернгардт. - Ще трохи, любе.

Колесо перецокало до третього десятка й зупинилося на 24. Юрба знову радісно заголосила.

- Джонні, тобі вдалося, вдалося! - кричала Сара.

Заводій свиснув крізь зуби від огиди й розплатився. Долар підліткам, два Бернгардту, десять і два по одному Джонні. Тепер перед ним лежало вісімнадцять доларів.

- Пішла спека, пішла спека, гей-гей-гей. Ще разочок, друже мій. «Колесо» сьогодні тебе любить.

Джонні глянув на Сару.

- Вирішуй ти, Джонні. - Але раптом їй стало неспокійно.

- Давай, дядьку, - підштовхував підліток зі значком із Джиммі Гендріксом. - Буде дуже добре роззути цього чувака.

- Нехай, - сказав Джонні. - Востанне.

- Куди покладете, там і лежатиме.

Вони всі дивилися на Джонні, котрий одну мить замислено постояв і потер лоба. Його зазвичай веселе обличчя завмерло, посерйознішало й зібралося. Він дивився на колесо в рамці вогнів, і його пальці рівномірно терли гладеньку шкіру над правим оком.

- Хай лежить як лежить.

Юрба трохи пошепотілася.

- Ох, дядьку, це ти вже сильно спокушаєш.

- Йому пре, - намагався зважитися Бернгардт. Він озирнувся на дружину, котра знизала плечима, демонструючи, що гадки не має. - Прилипну вже до тебе, з усіма потрухами.

Підліток зі значком глянув на друга, котрий знизав плечима й кивнув.

- Гаразд, - сказав він, обертаючись до заводія. - Ми теж залишимо.

Колесо крутнулося. Сара чула, як позаду них один з різноробів побився об заклад з іншим проти того, що знову випаде третій десяток. Її шлунок знову крутнувся, але цього разу не зупинився, а просто продовжував робити одне сальто за іншим, і вона зрозуміла, що її нудить. На обличчі виступив холодний піт.

Колесо почало сповільнюватися на першому десятку, і один з підлітків спересердя замахав руками, але не відійшов. Воно процокало повз 11, 12, 13. Заводій нарешті повеселішав. Цок-цок-цок, 14, 15, 16.

- Пройде далі, - сказав Бернгардт. У його голосі чулося захоплення.

Заводій дивився на своє «Колесо» так, ніби дуже хотів простягти руку й зупинити його. Воно процокало повз 20, 21 і спинилося на секторі з написом 22.

Юрба, що вже наросла до майже двадцяти людей, знову триумфально загорлала. Здавалося, тут зібралися всі, хто ще залишався на ярмарку. Сара почула краєм вуха, як різнороб, що програв свій заклад, пробурчав щось на зразок «Пощастило серуну» і розплатився. Їй у голові гупало. Ноги раптом стали жакливо нестійкі, а м'язи - розім'яклі й ненадійні. Вона

швидко поблимає кілька разів, але отримала за ці зусилля тільки нудотну дозу запаморочення. Світ ніби нахилився під пологим кутом, наче вони й досі сиділи на «Круть-верть», а тоді знову вирівнявся.

«Я з'їла поганий хот-дог, – похмуро подумала вона. – Ось що буває, коли випробовуєш удачу на окружному ярмарку, Сара».

– Гей-гей-гей, – сказав заводій без ентузіазму й розплатився. Два долари підліткам, чотири – Стіву Бернгардту, а тоді – купку Джонні: три десятки, п'ятірку й ще один.

Заводій не стрибав від радості, але лишався добродушним. Якщо високий худий парубок з гарненькою білявкою знову поставить на третій десяток, заводій майже напевне поверне все, що їм виплатив. Гроші не належали худому, поки лежали на ігровому полі. А якби той і забрав їх зараз? Ну, він підняв тисячу доларів на «Колесі» тільки сьогодні, тож міг дозволити собі трохи виплатити. Чутка, що хтось виграв на «Колесі» Сола Драммера, розійдеться широко, і завтра гра піде краще, ніж будь-коли. Переможці дають хорошу рекламу.

– Куди покладете, там і лежатиме, – завів він.

До поля підступили ще кілька глядачів, кладучи на нього свої десятки й четвєртики. Але заводій дивився тільки на свого грошовитого гравця.

– Що скажеш, парубче? Хочеш поцілити в місяць?

Джонні подивився на Сару.

– Ти не проти... чуєш, із тобою все гаразд? Ти біла мов стіна.

– Живіт, – сказала вона й спромоглась усміхнутися. – Мабуть, у хот-дозі щось було. Може, поїдемо додому?

– Аякже. Звісно.

Він збирав пожмакані купюри у стосик, аж тут йому на очі знову трапилося «Колесо». Тепла турбота про неї згасла в них. Його очі ніби знов потемнішали, стали холодними й оцінливими.

«Він дивиться на те колесо, як хлопчики – на свою мурашину ферму», – подумала Сара.

– Одну хвилинку, – сказав він.

– Гаразд, – відповіла Сара.

Але тепер, окрім нудоти в шлунку, на неї напали й памороки в голові. І з нижньої частини живота почулися бурчання, що дуже їй не подобалося. Тільки не задній клапан, Господи. Будь ласка.

Вона подумала: «Він не заспокоїться, доки все не програє».

А тоді, з дивною впевненістю: «Але він не програє».

- Що скажеш, друзяко? - спитав заводій. - Тут чи там, за чи проти.

- Майно чи лайно, - сказав один з різноробів, і навколо нервово зареготали. У Сари попливло в думках.

Джонні раптом підіпхнув купюри й четвертаки в куток ігрового поля.

- Що ти робиш? - спитав напавду вражений заводій.

- Усю пачку на 19, - сказав Джонні.

Сара придушила стогін, хоч він так і просився назовні.

У натовпі забурмотіли.

- Не перегинай, - сказав Стів Бернгардт на вухо Джонні.

Джонні не відповів. Він дивився на «Колесо» з чимось схожим на байдужість. Його очі здавалися майже фіолетовими.

Раптом почувся якийсь дзвін, і Сара спочатку подумала, що він пролунав тільки в її вухах. Тоді вона побачила, як інші, хто поставив був свої гроші, згребли їх усі назад, залишаючи Джонні грати самого.

«Ні! - Вона зрозуміла, що хоче кричати. - Не так, не самого, це нечесно...»

Вона прикусила язика. Боялася, що її може знудити, якщо вона розкриє рота. Шлунку стало геть зле. Виграний Джонні стосик лежав самотній під різким світлом. П'ятдесят чотири долари, а виплата за виграш на конкретному номері - десять до одного.

Заводій облизнув губи.

- Містере, правила вимагають не приймати ставок на один номер, якщо вони більші за два долари.

- Та годі, - гаркнув Бернгардт. - Ти не повинен приймати і ставки на десяток, більші за десять баксів, а щойно спокійно прийняв вісімнадцять. Що, підгузок набух?

- Ні, просто...

- Вирішуй, - різко сказав Джонні. - Або так, або інак. Моїй дівчині недобре.

Заводій оцінив натовп. Натовп відповів йому ворожими поглядами. Кепсько. Вони не розуміють, що хлопак викидає свої гроші у прірву, а він намагається його стримати. До біса їх. Юрбі не сподобається ані одне, ані друге. Нехай парубок спробує повторити свій номер і програє, щоб можна вже було зачинитися на ніч.

– Ну, – мовив він, – якщо тільки серед вас нема інспектора... – Він повернувся до «Колеса». – Колесо крутиться, удача не скупиться, де ся зупиняє, того ніхто не знає.

Заводій крутнув, і номери на колесі розплилися. Якийсь час, що здався набагато довшим, ніж тривав насправді, не чулося нічого, крім гудіння «Колеса фортуни», лопотання клаптя брезенту десь на нічному вітрі й нудотного биття в Сариній голові. Подумки вона благала Джонні обійняти її, але він просто мовчки стояв, поклавши руки на ігрове поле, а очі втупивши в колесо, котре, здавалось, намірилося крутитися вічно.

Нарешті воно сповільнилося достатньо, щоб Сара почала розрізняти числа, і вона побачила 19 – 1 і 9, яскраво-червоні на білому тлі. Вгору і вниз, вгору і вниз. Мірне гудіння «Колеса» розбилося на окремі цок-цок-цоки, дуже гучні в застиглому повітрі.

Тепер числа марширували повз вказівник чітким строем.

Один з різноробів зачудовано гукнув: «Богом клянуся, воно точно буде недалеко!»

Джонні спокійно стояв, стежив за «Колесом», і Сарі тепер здавалось (хоч то могла бути й слабкість, що перекочувалася в її животі давлючими, перистальтичними хвилями), що його очі стали майже геть чорні. «Джекіл і Гайд», – подумала вона і раптом без пам'яті злякалася його.

Цок-цок-цок.

Колесо доклацало до другого десятка, проминуло 15 і 16, цокнуло на 17, а тоді, повагавшись одну мить, і на 18. На останньому «цок!» воно стало навпроти вказівника з сектором 19. Юрба перестала дихати. Воно повільно оберталося, підвівши вказівник до маленької шпильки, що розділяла 19 і 20. На чверть секунди здалося, що та шпилька не втримає вказівник у секторі 19, що залишки інерції прокрутять колесо до 20. Тоді воно трохи обернулося в інший бік, витративши всю силу, і завмерло.

На мить від юрби не було чути нічого. Ані звуку.

Тоді один з підлітків, розігрітий і приголомшений:

– Дядьку, та ти ж виграв п'ятсот сорок доларів.

Стів Бернгардт:

– Ніколи не бачив такої серії. Ніколи.

Тоді люди радісно закричали. Джонні плескали по спині, гупали кулаками. Вони пропихалися повз Сару, щоб торкнутися його, і на мить, коли їх розділили, вона відчула первісну, гидотну паніку. Її, безсилу, торсали то в один бік, то в інший, а шлунок перевертався як скажений. Десяток післявидів «Колеса» скавав перед очима чорними колами.

За мить Джонні був поруч із нею, і вона з кволою радістю побачила, що то справді Джонні, а не зосереджений манекен, що дивився на останній запуск «Колеса». Він виглядав переполошеним і стривоженим за неї.

– Кицю, мені так шкода, – сказав він, і вона полюбила його за це.

– Усе гаразд, – відповіла вона, не знаючи, так це чи ні.

Заводій кахикнув.

– «Колесо» зачиняється на ніч, «Колесо» зачиняється.

Натовп невдоволено, але поступливо загудів.

Заводій глянув на Джонні.

– Мені доведеться видати вам чек, юний джентльмене. Я не тримаю стільки готівки.

– Гаразд, нехай, – сказав Джонні. – Тільки покваптесь. Моїй пані справді кепсько.

– Аякже, чек, – сказав Стів Бернгардт із нескінченним презирством. – Він дасть тобі чек, який у банку просто не приймуть, та ще й притягнуть гармату, щоб вистрілити ним подалі. А він тим часом уже зимуватиме у Флориді.

– Мій любий сер, – почав заводій. – Запевняю вас, що...

– Матінку свою запевняй, може, вона й повірить, – сказав Бернгардт. Він раптом сягнув через ігрове поле й ухопив щось під прилавком.

– Гей! – зойкнув заводій. – Це вже грабунок!

Юрбу начебто не дуже вразили його заяви.

– Будь ласка, – пробурмотіла Сара. Їй вихрилося в голові.

– Мені начхати на гроші, – раптом сказав Джонні. – Пропустіть нас, будь ласка. Пані недобре.

– Ох, дядьку, – сказав підліток із Джиммі Гендріксом на значку, але вони з приятелем неохоче відступили вбік.

– Ні, Джонні, – сказала Сара, хоч на той час вона стримувала блювання тільки силою волі. – Забери свої гроші.

П'ятсот доларів були зарплатнею Джонні за три тижні.

– Розплатися, дешеве тельнякало! – заревів Бернгардт. Він витяг з-під прилавка сигарну коробку, відіпхнув її вбік, навіть не глянувши, сягнув рукою ще раз і цього разу виловив сталевий ящик із замком, пофарбований промисловою зеленою фарбою. Він гупнув ним об ігрове поле. – Якщо тут не знайдеться п'ятисот сорока баксів, то я з'ім свою сорочку на очах усіх

присутніх. – Він опустив важку й тверду долоню на плече Джонні. – Почекай хвилинку, синку. Зараз ти отримаєш свій виграш, або мене звуть не Стів Бернгардт.

– Справді, сер, там не так багато...

– Плати давай, – сказав Стів Бернгардт, налігши Джонні на плече, – або я подбаю про те, щоб ти закрався. Не жартую. Щиро тобі кажу.

Заводій зітхнув і засунув руку до кишені. Видобув ключ на тонкому ланцюжку. Юрба видихнула. Сара не могла залишатися з ними довше. Її шлунок ніби роздуло, а тоді він завмер, наче в мерця. Усе готувалося покинути його – усе і зі швидкістю потяга. Вона відбігла від Джонні й пробилася крізь натовп.

– Люба, ти в порядку? – спитав її жіночий голос, і Сара наосліп похитала головою.

– Саро! Саро! – гукнув Джонні.

«Від Джекіла і Гайда... не сховаєшся», – недоладно подумала вона. Флуоресцентна маска ніби висіла їй перед очима в темряві алеї, поки вона оббігала карусель. Вона вдарилася плечем об ліхтарний стовп, заточилася, вхопилася за нього, і її знудило. Усе вивергалось ніби аж від самих п'ят, судомлячи шлунок, стискаючи його в хворий, слизький кулак. Вона не стримувалася.

«На запах наче солодка вата», – подумала вона і зі стогоном вивернулася ще раз, а тоді ще раз. Перед очима танцювали плями. Остання судома викинула назовні самі вже тільки слиз із повітрям.

– Ох, божечки, – кволо сказала вона і вчепилася за стовп, щоб не впасти.

Десь позаду Джонні кликав її на ім'я, але вона ще не могла відповісти, та й не хотіла. Її шлунок трохи влігся, і в ту мить їй хотілося тільки стояти в темряві й вітати себе з тим, що вона жива, що пережила цей вечір на ярмарку.

– Саро? Саро!

Вона двічі сплюнула, щоб трохи очистити рота.

– Я тут, Джонні.

Він обійшов карусель із гіпсовими конячками, що застигли посеред стрибка. Вона побачила, як він стискає в одній руці пачку зеленуватих папірців, не помічаючи того.

– Усе гаразд?

– Ні, але вже краще. Вивернуло.

– Ох. Ох, Боже. Ходімо додому. – Він обережно взяв її за руку.

- Ти отримав свої гроші.

Він глянув на пачку банкнот у руці й механічно запхнув їх до кишені штанів.

- Так. Частину або все - не знаю. Той здоровань їх перерахував.

Сара витягла з сумочки хустинку й утерла нею губи. «Ковток води, - подумала вона. - Я б душу продала за ковток води».

- Треба було стежити, - сказала вона. - Це немало грошей.

- Знайдені гроші добра не приносять, - хмуро сказав він. - Одне з прислів'їв моєї матері. У неї таких мільйони. І вона смерть як не любить азартні ігри.

- Непереборний баптизм, - сказала Сара і раптом конвульсивно здригнулася.

- Ти як? - стурбовано спитав він.

- Дрижаки, - відповіла вона. - Коли дійдемо до машини, я хочу, щоб пічка гріла на повну і... ох, Боже, зараз знову буде.

Вона відвернулася від нього і зі стогоном вивергнула слину. Тоді заточилася. Він притримав її обережно, але твердо.

- До машини дійдеш?

- Так. Уже все добре.

Але голова боліла, в роті ткнуло, а м'язи спини й живота ніби повідлипали від кісток, розтягнулися й болюче провисли.

Вони повільно пройшли разом алеєю, човгаючи тирсою, проминаючи намети, що вже позачинялися й згорнулися на ніч. Позаду них пропливла тінь, і Джонні різко озирнувся, певно, усвідомлюючи, скільки грошей лежить у його кишені.

То був один з підлітків - десь років п'ятнадцяти. Він соромливо всміхнувся.

- Сподіваюся, вам покращає, - сказав він до Сари. - Це точно якийсь хот-дог. Дуже легко нарватися на якийсь непевний.

- Бге, не згадуй про них, - сказала Сара.

- Допомогти вам дійти до машини? - спитав підліток Джонні.

- Ні, дякую. Ми дійдемо.

- Тоді я пожену, бо вже пора. - Він затримався ще на хвилику, його полохлива усмішка розширилася. - Було дуже приємно побачити, як ви роззули отого.

Він крокував у темряву.

Сарин маленький білий універсал був єдиною машиною, що лишилася стояти в темряві паркінгу; він зіщулювався під натрієвою лампою, як занедбане, загублене цуценя. Джонні відчинив для Сари пасажирські двері, і вона обережно сповзла на сидіння. Він заскочив за кермо й завів двигун.

– Через кілька хвилин прогріється, – сказав він.

– Нехай. Мені вже тепло.

Він глянув на неї й побачив на обличчі свіжий піт.

– Можливо, тебе треба доправити до лікарні, – сказав він. – Якщо це сальмонела, то все може бути серйозно.

– Ні, мені краще. Я просто хочу доїхати додому й заснути, а тоді прокинутися рівно на стільки, щоб зателефонувати до школи, сказати, що я захворіла, і лягти спати далі.

– Не переймайся тим, щоб прокинутися. Я перекажу, що тебе не буде, Саро.

Вона вдячно глянула на нього.

– Справді?

– Аякже.

Вони вже прямували до головного шосе.

– Мені так шкода, що я не можу повернутися з тобою до твоєї квартири, – сказала Сара. – Справді й щиро.

– Не твоя провина.

– Звісно, моя. З'їла поганий хот-дог. Безталанна Сара.

– Я кохаю тебе, Саро, – сказав Джонні.

Він сказав це вголос, тож слова вже не можна було забрати назад, вони зависли між ними в рухомій машині й чекали, що з ними робитимуть далі.

Вона зробила все, що могла.

– Дякую тобі, Джонні.

Далі вони їхали в затишній тиші.

Розділ другий

Уже була майже північ, коли Джонні завів універсал до її під'їзної дороги. Сара дрімала.

– Гей, – сказав він, заглушив двигун і легенько її поштовхав. – Вже приїхали.

– О... добре. – Вона сіла рівно й тісніше загорнулася в куртку.

– Як ти?

– Краще. Живіт болить, спина ние, але краще. Джонні, можеш забрати машину в Клівзі.

– Ні, краще не треба, – сказав він. – Хтось побачить її припаркованою біля мого будинку на всю ніч. Таких чуток нам не треба.

– Але я збиралася приїхати до тебе...

Джонні всміхнувся.

– І тоді воно було б варте ризику, навіть якби нам довелося йти пішки три квартали. Крім того, я хочу, щоб у тебе була машина, якщо ти передумаєш про лікарню.

– Не передумаю.

– Але це можливо. Можна зайти до тебе викликати таксі?

– Звісно, що можна.

Вони увійшли, і Сара ввімкнула світло, а тоді на неї знову напали дрижаки.

– Телефон у вітальні. Я приляжу й накриюся ковдрою.

Вітальня була невелика й функціональна, і від казармового вигляду її рятували тільки крикливі завіски на вікнах – психоделічні за кольором і візерунком квіти, – а також ряд плакатів на одній стіні: Ділан у Форест-Гіллз, Баез у «Карнегі-голлі», «Jefferson Airplane» у Берклі, «The Byrds» у Клівленді.

Сара лягла на канапу й підтягла ковдру до підборіддя. Джонні дивився на неї по-справжньому стурбовано. Вона побілішала на лиці мов папір, за винятком темних кіл під очима. Виглядала надзвичайно хворою.

– Може, мені краще переночувати тут, – сказав він. – На випадок, коли щось трапиться...

– Наприклад, тріщинка в моєму хребті, завтовшки у волосину? – Вона пригнічено усміхнулася.

- Ну, знаєш. Буває.

Зловісне бурчання в животі вирішило за неї. Вона твердо намірилася була закінчити вечір тим, щоб заснути з Джоном Смітом, але тепер уже не випадало. Та це не означало, що він мусить стерегти її, поки вона блюватиме, бігатиме до туалету й перехилятиме пляшечку пептобісмолу.

- Усе буде добре, - сказала вона. - Я просто з'їла на ярмарку поганий хот-дог, Джонні. Ти й сам легко міг би отримати такий. Подзвони мені завтра, як у тебе буде вікно.

- Точно?

- Так.

- Гаразд, мала.

Він не сперечався, а підняв слухавку й викликав собі таксі. Вона заплющила очі. Її колисав і заспокоював звук його голосу. Однією з речей, які їй у ньому найбільше подобалися, було те, як він завжди щосили намагається вчинити правильно, вчинити найкраще, без усілякого самолюбного лайна. Це було добре. Вона була надто зморена й пригнічена, щоб грати в якість соціальні ігри.

- Діло зроблено, - сказав він, кладучи слухавку. - Пришлють когось за п'ять хвилин.

- Принаймні ти заробив собі на таксі, - сказала вона, усміхаючись.

- І маю намір видати щедрі чайові, - відповів він, пристойно зімітувавши коміка В. К. Філдса.

Він підійшов до канапи, до неї, взяв її за руку.

- Джонні, як тобі вдалося?

- Гммм?

- «Колесо». Як ти це зробив?

- Удача прийшла, от і все, - сказав він з трохи збентеженим виглядом. - У кожного буває коли-не-коли. Як на перегонах, чи за блек-джеком, чи просто коли підкидаєш монетку.

- Ні, - сказала вона.

- М?

- Не думаю, що в кожного коли-не-коли буває. Це було майже моторошно. Я... трохи злякалася.

- Справді?

- Так.

Джонні зітхнув.

- У мене інколи бувають такі чуття, от і все. Скільки себе пам'ятаю, відколи був малим. Я завжди добре вмів знаходити те, що люди губили. Як-от із Лізою Шуман у школі. Знаєш цю дівчину?

- Маленьке сумне мишенятко Ліза? - Вона всміхнулася. - Знаю. Вона прилітає на хмарі розгубленості на мій курс ділової граматики.

- Вона загубила шкільний перстень, - сказав Джонні. - І через це прийшла до мене в сльозах. Я спитав, чи дивилася вона в кутках на верхній полиці її шафи. Просто здогад. Але перстень був саме там.

- І ти завжди вмів робити отаке?

Він засміявся й похитав головою.

- Майже ніколи. - Усмішка трохи сіпнулася. - Але сьогодні чуття було сильне, Саро. Я мав те колесо... - Він м'яко стиснув кулаки й тепер дивився на них, насупившись. - Я мав його просто в руках. І воно викликало в мене до сказу дивні асоціації.

- Які?

- Гума, - повільно мовив він. - Палена гума. І холод. Лід. Чорний лід. Ось що було під моїми думками. Бозна-чому. І ще лихе відчуття. Схоже на засторогу.

Вона пильно дивилася на нього й нічого не казала. Його обличчя потроху вияснилося.

- Але все вже минулося, хоч би що то було. Мабуть, що й нічого.

- То була удача на п'ятсот з гаком доларів, - сказала вона.

Джонні засміявся й кивнув. Він більше не балакав, і вона дрімала, втішена з того, що він при ній. Вона знов пробудилася, коли на стіну полилося світло фар з вулиці. Його таксі.

- Я подзвоню, - сказав він і ніжно поцілував її чоло. - Ти точно не хочеш, щоб я посидів?

Раптом їй захотілося саме цього, але вона похитала головою.

- Дзвони, - сказала вона.

- На третьому уроці, - пообіцяв він і пішов до дверей.

- Джонні?

Він розвернувся.

- Я кохаю тебе, Джонні, - сказала вона, і його обличчя освітілося.

Він послав їй повітряний цілунок.

- Одужуй, - сказав він, - а тоді поговоримо.

Вона кивнула, але наступного разу їй випало говорити з Джонні Смітом аж через чотири з половиною роки.

2

- Не проти, якщо я сяду спереду? - спитав Джонні водія таксі.

- Не. Тільки не стукай коліном об лічильник. Тендітна штука.

Джонні з певним зусиллям просунув свої довгі ноги під лічильником і гупнув дверцятами. Водій, середнього віку, лисий, із черевцем, опустив прапорець, і таксі поїхало вздовж Флегг-стріт.

- Куди?

- Клівз-Міллз, - сказав Джонні. - На Мейн-стріт. Я покажу дорогу.

- Тоді з тебе півтора лічильника, - сказав водій. - На жаль, звідти треба буде вертатися порожнім.

Рука Джонні несвідомо стислася на випнутій від стосика купюр кишені. Він спробував пригадати, чи взагалі мав колись при собі стільки грошей. Одного разу. Він тоді купив дворічну «шеві» за тисячу двісті. З примхи попросив банк видати йому депозит готівкою, просто щоб побачити, на що воно схоже. Нічого чудесного в тому не було, але подив на обличчі продавця, коли Джонні поклав дванадцять стодоларових купюр у його руку, був прекрасним видовищем. Проте ця конкретна купка грошей не приносила йому радості, а трохи бентежила, і йому знову спала на думку материна аксіома: «Знайдені гроші добра не приносять».

- Нехай буде півтора, - сказав він водієві.

- Добре, що порозумілися, - провадив далі водій. - Я так швидко сюди доїхав, бо хтось викликав мене з Ріверсайду, а тоді не захотів озиватися, коли я туди приїхав.

- Невже? - спитав Джонні без особливої цікавості.

За вікном пролітали темні будинки. Він виграв п'ятсот доларів, і з ним ніколи не траплялося нічого подібного. Той фантомний запах паленої гуми... відчуття, наче він частково пережив якусь подію, що трапилася з ним, коли він був геть малим... і відчуття нещастя, що насувалось, аби врівноважити удачу, - усе це досі не покидало його.

- Так, оті пияки дзвонять, а тоді раптом передумують, - говорив водій. - Кляті випивохи, ненавиджу їх. Беруть дзвонять, а тоді вирішують «а якого чорта, бахну ще пива». Або пропивають гроші на дорогу, поки чекають, а коли я заходжу й кричу: «Хто тут хотів таксі?» - ніхто не озивається.

- Ага, - сказав Джонні.

Ліворуч від них текла річка Пенобскот, темна й масна. А ще Сара занедужала, а ще сказала, що кохає його. Певно, він просто заскочив її в момент слабкості, але, Боже, якщо вона говорила серйозно! Він запав на неї майже з найпершого їхнього побачення. Ось де справжня удача цього вечора, а не в перемозі над «Колесом». Але його думки поверталися саме до «Колеса». Він бачив у темряві за вікном, як воно обертається, а у вухах чулося дедалі повільніше цок-цок-цокання вказівника, що клацав об переділki між номерами, - наче звук з неспокійного сну. Знайдені гроші добра не приносять.

Водій звернув на шосе 6. Він провадив свій монолог.

- А я й кажу: «Запхни свою думку сам знаєш куди». Малий же такий розумний, що й срати вже не проситься, так? Я не збираюся слухати таке лайно ні від кого, навіть від свого сина. Я воджу це таксі вже двадцять шість років. Мене шість разів грабували. Я збився з ліку, скільки разів уминав крила, хоч у мене ніколи не було серйозної аварії, за що хвала Марії, матері Ісуса, і святому Христофору, і Богу нашому Всемогутньому, розумієш? І кожен тиждень, хоч би яким дохлим він видавався, я відкладав п'ять баксів йому на коледж. Ще звідтоді, як він тільки пляшечку ссав. І заради чого? Щоб воно прийшло якось додому й сказало мені, що Президент Сполучених Штатів - свиня? Бісів хрущ! Пацан, мабуть, і мене вважає свинею, хоч і знає, що, як він таке скаже вголос, я йому зекономлю на стоматології. Отаке нинішнє молоде покоління. То я й кажу: «Запхни свою думку сам знаєш куди».

- Ага, - сказав Джонні. Тепер вони проминали ліс. Ліворуч було Карсонове болото. Вони були десь за сім миль від Клівз-Міллза. Лічильник нарахував ще десять центів.

«Одна монетка, одна десята долара. Гей-гей-гей».

- А ти ким працюєш, якщо можна спитати? - звернувся до Джонні водій.

- Вчу старші класи в Клівзі.

- О, невже? Тоді ти знаєш, про що я. Що, в біса, з цими дітьми, га?

Ну, вони з'їли поганий хот-дог, що зветься В'етнам, і через те познайомилися з трупними отрутами. Їм його продав мужик на ймення Ліндон Джонсон. Тож вони пішли до іншого дядька, знаєш, і сказали: «Господи, містере, мені страшенно зле». А цей інший дядько, на ймення Ніксон, сказав: «Я знаю, як тут зарадити. З'їжте ще по кілька хот-догів». Ось що не так із молоддю Америки.

- Не знаю, - сказав Джонні.

- Плануєш своє життя і робиш те, що можеш, - сказав водій, і в його голосі з'явилося справжнє збентеження. Воно не мало тривати довго, бо тоді саме розпочалась остання хвилина його життя. І Джонні, котрий цього

не знав, відчув справжній жаль до цього чоловіка, співчуття до його нездатності зрозуміти.

«Ну ж бо, кицю, бери бика за роги... тут трусить так, що віднімає ноги...»

– Хочеш йому тільки найкращого, а пацан приходить додому з волоссям до сраки і каже, що Президент Сполучених Штатів – свиня. Свиня! Трясця-матір, я не...

– Стережись! – закричав Джонні.

Водій був наполовину повернув до нього обличчя, його пухке ветеранське лице, наче з журналу, було серйозне, сердите й нещасне у світлі панелі та раптових променях фар зустрічної машини. Він знову перемкнувся на дорогу, але було запізно.

– Госсподи...

На дорозі були дві машини, обабіч білої лінії. Вони ганялись одна з одною, пліч-о-пліч, перескакували пагорб. «Мустанг» і «додж-чарджер». Джонні чув розігнане виття їхніх двигунів. «Чарджер» гнав просто на них. Він навіть не намагався звернути з їхньої дороги, а водій таксі заляк за кермом.

– Госсссс...

Джонні ледве усвідомив, як ліворуч від них проскочив «мустанг». Тоді таксі і «чарджер» зустрілися лобами, і Джонні відчув, як його піднімає й тягне вперед. Болю не було, хоча він краєм свідомості відчув, що приклався стегнами до таксометра досить сильно, щоб той вирвало з кріплення.

Почувся звук розбитого скла. Велетенський стовп полум'я сягнув нічного неба. Голова Джонні вдарилась об лобове скло таксі й вибила його назвні. Реальність полетіла в чорну діру. Біль, слабкий і далекий, відчувся в плечах і руках, коли решта тіла потяглася крізь розбите лобове скло вслід за головою. Він летів. Летів у жовтневу ніч.

Негучна миттева думка: «Я помираю? Я помру від цього?»

Відповідь внутрішнього голосу: «Так, виходить, так».

Він летів. Ніч усіяли жовтневі зорі. Розкотистий бензиновий вибух. Жовтогаряча заграва. Тоді темрява.

Його політ у безодню закінчився жорстким ударом і сплеском. Холодом і вогкістю, коли він залетів до Карсонового болота, за двадцять п'ять футів від місця, де сплавилися «чарджер» і таксі, викресавши поховальний вогонь у нічне небо.

Темрява.

Слабкість.

Залишилося тільки велетенське червоно-чорне колесо, що крутилося в такій порожнечі, яка може бути між зірками, спробуй удачу, один раз – фарт, другий – вже не жарт, гей-гей-гей. Воно крутилось оберт за обертом, червоне і чорне, вказівник цокав, а хлопець напружував очі, щоб побачити, чи не підійде він до подвійного zero, сектор закладу, виграш закладу, всі програли, заклад виграв. Він напружував зір, але колесо зникло. Лишилися тільки чорнота і космічна порожнеча, заперечення, любий друже, вакуум. Холодний лімб.

Джонні Сміт залишався в ньому дуже, дуже довго.

Розділ третій

1

Десь після другої години ночі 30 жовтня 1970 року у вітальні на першому поверсі будиночка, що стояв десь на сто п'ятдесят миль південніше від Клівз-Міллза, задзвонив телефон.

Герб Сміт сів у ліжку, дезорієнтований, наполовину витягнутий з-за порога сну, покинутий у його дверях, розім'який і розгублений.

Приглушений подушкою Верин голос поруч:

– Телефон.

– Ага, – сказав він і махом устав з ліжка.

Герб був широкоплечим і дебелим чоловіком наприкінці п'ятого десятка, наразі одягненим у нижню частину блакитної піжами. Він увійшов до вітальні другого поверху й увімкнув світло. Там, унизу, продовжував дзеленчати телефон.

Він спустився до того, що Вера називала «телефонним куточком». Той був обладнаний телефоном і дивним маленьким столиком-стільцем, котрий вона взяла за купони, які накопичила десь три роки тому. Герб від самого початку відмовлявся довіряти йому свої сто десять кілограмів. Він говорив по телефону стоячи. Шухляда столика-стільця була заповнена журналами «Верхня кімната», «Рідерз Дайджест» і «Доля».

Герб потягнувся до телефона, тоді дав йому подзвонити ще раз.

Дзвінок посеред ночі зазвичай означає одне з трьох: старий друг налигався до всирачки й вирішив, що ти будеш радий почути його о другій ночі; хтось помилився номером; погані новини.

Сподіваючись на другий варіант, Герб підняв слухавку.

– Алло?

Рипучий чоловічий голос повів:

– Це будинок Герберта Сміта?

– Так.

– З ким я говорю?

– Я Герб Сміт. Що...

– Почекаєте секунду?

– Так, але...

Пізно. У його вусі приглушено стукнуло, ніби співрозмовник на іншому кінці дроту впустив на підлогу черевик. Його поставили на очікування. З багатьох речей, за які він не любив телефон (поганий зв'язок, школярі з розіграшами, що питають, чи є в наявності «Принц Альберт» у коробці, а коли чують, що є, то пирхають і кажуть: «Ну то краще випустіть його»), оператори, схожі на комп'ютери, і слизькі типи, які намагаються продати передплату на журнали, – найбільше він не любив, коли його ставили на очікування. Одна з тих підступних речей, котрі за останній десяток років проникли в сучасне життя майже непоміченими. Колись давно парубок на іншому кінці просто сказав би: «Побудьте трохи на дроті, добре?» – і поклав би свою слухавку на стіл. Принаймні в ті часи можна було розчути далеку розмову, гавкіт собаки, радіо, плач немовляти. А висіти на очікуванні – це вже геть інакша пропозиція. Лінія чисто тобі вимикається. Ти лишаєшся ніде. Чого б тоді не казати: «Ви почекаєте, а я вас трохи закопаю живцем?»

Він усвідомив, що трошечки злякався.

– Герберте?

Він розвернувся зі слухавкою біля вуха. Вера стояла на верху сходів у своєму вицвілому коричневому халаті, з волоссям, намотаним на бігуді. На її щоках і лобі затвердів до консистенції гіпсу якийсь крем.

– Хто це?

– Я ще не знаю. Мене перевели на очікування.

– Очікування? О чверть на третю ночі?

– Так.

– Це ж не Джонні, га? Нічого не трапилося з Джонні?

– Я не знаю, – сказав він, намагаючись стримати голос, щоб той не зірвався.

Хтось телефонує тобі о другій ночі, переводить на очікування, а ти перебираєш родичів і пригадуєш, хто в якому здоров'ї. Складаєш список

літніх тітоньок. Перелічуеш недуги дідів та бабів, якщо ще маєш їх. Думаєш, чи не зупинився метроном у грудях одного з твоїх друзів. І намагаєшся не думати, що маєш одного-єдиного сина, якого дуже любиш, ані про те, що такі дзвінки ніби завжди приходять о другій ночі, ані про те, що твої литки вже дерев'яніють і тверднуть від напруження...

Вера заплющила очі й склала долоні перед худими грудьми. Герб намагався опанувати своє роздратування. Стримувався, щоб не сказати: «Веро, Біблія ясно натякає на те, щоб ти йшла і робила це десь у комірчині». Так він заробив би тільки Милу Усмішку Вери Сміт для Маловірних і Впертих Чоловіків.

Бувши на очікуванні на телефоні о другій ночі, він не знав, чи витримає саме той різновид усмішки.

У телефоні знову клацнуло, а тоді інший, старіший чоловічий голос мовив:

– Алло, містер Сміт?

– Так, хто це?

– Вибачте, що вам довелося чекати, сер. Це сержант Меггс із поліції штату, відділ Ороно.

– Мій син? Щось із моїм сином?

Він осів на стільчик у телефонному кутку, не усвідомлюючи цього. Раптом відчув слабкість у всьому тілі.

Сержант Меггс сказав:

– У вас є син Джон Сміт? Без другого імені?

– Він здоровий? Що з ним?

Кроки на сходах. Вера стала поруч. Одну мить вона виглядала спокійною, а тоді вчепилася в слухавку, мов тигриця.

– Що сталося? Що з моїм Джонні?

Герб висмикнув у неї слухавку, надламавши їй ніготь. Твердо глянувши на неї, сказав:

– Я розберуся. – Слова, що падали з його губ, були наче вкриті новокаїном. – У мене є син Джон Сміт, без другого імені, так. Він живе в Клівз-Міллізі. Викладає там у старшій школі.

– Він потрапив в автомобільну аварію, містере Сміт. Його стан надзвичайно важкий. Мені дуже прикро приносити вам цю звістку. – Інтонації Меггса були формальні, вивірені.

– Боже мій, – сказав Герб.

Його думки закрутилися вихором. Колись в армії один великий злий білявий хлопець із півдня на ймення Чайлдресс вибив з нього весь дух позаду бару в Атланті. Герб тоді почувався саме так – знесиленим, з розтоптаними думками, що злиплися в один нікчемний брудний кавалок.

– Боже мій, – сказав він ще раз.

– Він помер? – спитала Вера. – Він помер? Джонні помер?

Герб прикрив слухавку.

– Ні, – сказав. – Не помер.

– Не помер! Не помер! – закричала вона і з лунким гупом упала на коліна біля телефонного кутка. – Господи, ми сердечно дякуємо Тобі й благаємо, щоб ти показав свою ніжну турботу і милість до нашого сина, заступив його своєю люблячою рукою, просимо в ім'я Твого єдиного сина Ісуса і...

– Веро, закрій рота!

На мить вони замовкли всі трое, ніби задумавшись над світом і його не завжди щасливими порядками: Герб, що втиснувся на лавку в телефонному кутку, ледве запхнувши коліна під столик з букетом пластикових квітів, що стирчав йому в обличчя; Вера, що притулилася колінами до ґраток на каміні в коридорі; невидимий сержант Меггс, котрий через слухові органи чуття спостерігав за цією чорною комедією.

– Містер Сміт?

– Так. Я... перепрошую за галас.

– Цілком зрозуміло, – сказав Меггс.

– Мій син... Джонні... Він їхав у своєму «фольксвагені»?

– Смерть на колесах, смерть, ці маленькі «бітли» просто смерть на колесах, – бубоніла Вера. Її обличчям струменіли сльози, стікаючи з твердої гладенької поверхні нічної маски, як дощ стікає з хому.

– Він був у машині «Жовтого таксі Бенгора й Ороно», – сказав Меггс. – Переповім вам ситуацію, як я її розумію. У пригоду втрапили три машини, дві з яких вели дітлахи з Клівз-Міллза. Вони влаштували перегони. Виїхали на пагорб, відомий під назвою Карсонового, що на шосе номер 6, прямуючи на схід. Ваш син сидів у таксі, що їхало на захід, до Клівза. Таксі й машина, що їхала по зустрічній, зіштовхнулися лоб у лоб. Водій таксі загинув, як і хлопець, що вів іншу машину. Ваш син і пасажирка з іншої машини зараз у Медичному центрі східного Мейну. Наскільки мені відомо, стан обох оцінено як критичний.

– Критичний, – сказав Герб.

– Критичний! Критичний! – простогнала Вера.

«О Господи, ми наче в тій дивній виставі за двадцять кварталів від Бродвею», – подумав Герб.

Йому стало прикро і за Веру, і за сержанта Меггса, котрий не міг не почути, як Вера вигукує, наче придуркуватий грецький хор десь на тлі. Він подумав, скільки таких розмов провів сержант Меггс за свою кар'єру. Вирішив, що, мабуть, чимало. Можливо, він уже телефонував дружині водія таксі й матері загиблого хлопця, щоб розказати їм новини. Як вони прийняли звістку? Та яка різниця? Хіба Вера не мала права оплакувати сина? І чому людині обов'язково треба думати про такі дурні речі в ці хвилини?

– Східний Мейн, – сказав Герб. Він нашкрябав це в блокноті. Малюночок угорі сторінки зображав усміхнену телефонну слухавку, а дріт від неї випишував слова «Зателефонуй другові». – Як він постраждав?

– Перепрошую, містере Сміт?

– Як він скалічився? Голова? Живіт? Що? Він обгорів?

Вера заверещала.

– Веро, будь ласка, замовкни вже!

– Для цього краще зателефонуйте до лікарні, – обережно сказав Меггс. – Я отримаю повний звіт за кілька годин.

– Гаразд. Гаразд.

– Містере Сміт, вибачте, що довелося телефонувати вам посеред ночі з такими поганими новинами...

– Поганими, це точно, – сказав він. – Мені треба дзвонити в лікарню, сержанте Меггс. До побачення.

– До побачення, містере Сміт.

Герб поклав слухавку й тупо вирячився на телефон. «Бах – і сталося, – подумав він. – Хто б подумав. Джонні».

Вера знову вискнула, і він з тривогою дивився, як вона хапає цілі жмути волосся і смикає себе за них.

– Це кара! Це кара за те, як ми живемо, за гріх, за щось таке! Гербе, стань зі мною на коліна...

– Веро, треба дзвонити до лікарні. Я не хочу робити це на колінах.

– Помолімося за нього... Пообіцяймо виправитися... Якби ж ти частіше ходив зі мною до церкви, я знаю... Може, це твої сигари, твоє пиво з тими після роботи... Лайка... Поминання імені Божого всує... Кара... це кара...

Він поклав долоні їй на обличчя, щоб зупинити це дике, важке метання туди-сюди. Дотик до нічного крему був неприємний, але він не прибрав рук.

Відчув жаль до неї. Останні десять років його жінка ходила в сірій зоні між вірністю своєму баптизму і тим, що він вважав легкою релігійною манією. Через п'ять років після народження Джонні лікар знайшов кілька доброякісних пухлин у її матці й вагінальному каналі. Їх видалення стало на заваді надіям на другу дитину. Ще через п'ять років інші пухлини зробили необхідною радикальну гістеректомію. Тоді в неї все справді почалося – глибокі релігійні почуття, що сплелися з іншими віруваннями. Вона жадібно читала брошури про Атлантиду, космічні кораблі з небес, раси «чистих християн», котрі могли жити в надрах землі. Читала журнал про паранормальне «Доля» майже так само часто, як Біблію, і раз по раз використовувала одне, щоб пролити більше світла на інше.

– Веро, – сказав він.

– Ми виправимося, – шепотіла вона й благально дивилася на нього. – Виправимося, і він житиме. От побачиш. Побачиш...

– Веро.

Вона замовкла. Дивилася на нього.

– Зателефонуймо до лікарні й спитаймо, наскільки воно погано, – ніжно сказав він.

– Г-г-гаразд. Так.

– Можеш посидіти отам на сходах і помовчати?

– Я хочу помолитися, – по-дитячому сказала вона. – Ти мене не зупиниш.

– Я й не хочу. Якщо ти молитимешся мовчки.

– Так. Мовчки. Гаразд, Гербе.

Вона пішла до сходів, сіла й тісно загорнулася в халат. Склала долоні, і її губи заворушилися. Герб зателефонував до лікарні. Через дві години вони вже їхали на північ майже порожнім мейнським платним шосе. Герб сидів за кермом їхнього фордівського універсала 1966 року. Вера сиділа на пасажирському місці з прямою, мов стріла, спиною. На колінах тримала Біблію.

2

Телефон розбудив Сару за чверть до дев'ятої. Вона пішла відповідати, але думки наполовину залишилися спати в ліжку. Від блювання минулого вечора боліла спина, м'язи живота ніби були розтягнуті, але в усьому іншому вона почувалася значно краще.

Вона підняла слухавку, певна того, що то Джонні.

– Алло?

– Привіт, Саро.

То був не Джонні. То була Енн Страффорд зі школи. Енн була на рік старша за Сару, і це вже був її другий рік у Клівзі. Вона викладала іспанську. То була бурхлива, кипуча дівчина, і Сарі вона дуже подобалась. Але цього ранку вона говорила приглушено.

– Як ти, Енні? Це в мене тимчасове. Джонні тобі, мабуть, розказав. Певно, ярмаркові хот-доги...

– О Господи, ти не знаєш. Ти не...

Слова потонули в дивних, здавлених звуках. Сара слухала й похмурніла. Коли вона зрозуміла, що Енн плаче, початковий подив обернувся на смертельну тривогу.

– Енн? Що сталося? Щось із Джонні чи... чи з...

– Була аварія, – сказала Енн. Тепер вона ридала відкрито. – Він був у таксі. Вдарилися лоб у лоб. Іншу машину вів Бред Френо, він другий рік учив у мене іспанську, він загинув, його дівчина померла вже вранці, Мері Тібо, я чула, що вона була в одному з класів Джонні, це жахливо, жахл...

– Джонні! – Сара закричала в телефон. Її знову почало нудити. Долоні й ступні раптом похололи, як чотири могильні камені. – Що з Джонні?

– Він у критичному стані, Сара. Дейв Пелсен вранці дзвонив до лікарні. Вони не чекають... ну, все дуже погано.

Світ швидко сірішав. Енн говорила далі, але її голос став далеким і маленьким, як сказав е. е. каммінгс про чоловічка з надувними кульками. Різні образи збивалися в купу, плуталися, заступали один одного, ніщо не прояснювалося. Ярмаркове колесо. Дзеркальний лабіринт. Очі Джонні, дивно фіолетові, майже чорні. Його любе, непоказне лице в різкому ярмарковому світлі голих лампочок, протягнутих на електричному дроті.

– Не Джонні, – сказала вона голосом далеким і маленьким, далеким і маленьким. – Ти помиляєшся. Коли він виходив звідси, з ним все було добре.

А голос Енн повернувся, як відбита швидка подача, такий вражений і недовірливий, ніби ображений тим, що така річ могла статися з кимось її віку, з кимось молодим і повним життя.

– Дейвові сказали, що він ніколи не прокинеться, навіть якщо переживе операцію. Їм доведеться оперувати, бо його голову... його голову...

Невже вона збиралася сказати «розчавило»? Голову Джонні розчавило?

Тоді Сара зомліла, можливо, щоб уникнути останнього, невідворотного слова, останнього жаху. Слухавка вискочила з її руки, і вона махом сіла посеред сірого світу, а тоді перекинулася набік, а слухавка хилиталася вперед і назад, описуючи дедалі меншу дугу, а з неї долинав голос Енн Страффорд:

– Саро?... Саро?... Саро?

3

Коли Сара дісталася до Медичного центру східного Мейну, була чверть на першу. Медсестра в реєстратурі глянула на біле виснажене обличчя, оцінила Сарину здатність прийняти правду і сказала, що Джон Сміт досі в операційній.

– Дякую, – сказала Сара. Вона повернула праворуч замість ліворуч, опинилася в підсобці й мусила повертатися.

Кімната очікування була оформлена в яскравих, соковитих кольорах, котрі тиснули на очі. В ній сиділо кілька людей, що дивилися в пом'яті журнали або в порожнечу. Від ліфтів підійшла сива жінка, віддала перепустку відвідувача подрузі й присіла. Подруга поцокала на високих підборах геть. Решта лишилася сидіти далі, чекаючи нагоди провідати батька, котрому видаляли жовчні камені, матір, яка намацала під груддю маленький кавалок три дні тому, друга, якого вдарило в груди невидимим молотом на пробіжці. Обличчя чекальників були дбайливо вкриті самовладанням. Тривогу змели з лиця кудись глибше, як бруд під килимок. Сара знову відчула, як наростає відчуття нереальності. Десь тихенько дзенькало. Пищали об підлогу підосви. З ним усе було гаразд, коли він виходив від неї. Думати, що він тепер лежить в одній з цих веж із цегли, у процесі помирання, було неможливо.

Вона одразу впізнала серед них містера і місіс Сміт. Намагалася пригадати їхні імена, але на думку нічого не спало. Вони сиділи разом в глибині кімнати й, на відміну від решти, не мали достатньо часу, щоб змиритися з тим, що трапилося в їхньому житті.

Мама Джонні сиділа, поклавши пальто на крісло позаду себе, а в руках стискала Біблію. Вона читала, ворущачи губами, і Сара згадала, як Джонні казав, що його мама дуже релігійна, «може, занадто релігійна, десь між святенницькою істерією і триманням змії у руках на церковних зборах», – почула вона знову його слова. Містер Сміт – Герб, пригадалося їй, його звати Герб – тримав на колінах журнал, але не дивився в нього. Дивився у вікно, де гніт новоанглійської осені горів собі в бік листопада й зими, що надходила слідом.

Вона підійшла до них.

– Містер і місіс Сміт?

Вони глянули на неї, обличчя напружилися перед очікуваним ударом. Долоні місіс Сміт стислися на Біблії, що була розгорнута на Книзі Йова, аж кісточки побіліли. Молода жінка, що стала коло них, не носила білої лікарняної форми, але в цю мить вони не сприймали різниці. Чекали останнього удару.

– Так, ми Сміти, – тихо сказав Герб.

- Я Сара Брекнелл. Ми з Джонні добрі друзі. Зустрічаємося, як то кажуть. Можна сісти до вас?

- Подруга Джонні? - спитала місіс Сміт різким, майже звинувачувальним тоном. Кілька інших людей мельком озирнулися й повернулися до своїх затяганих журналів.

- Так, - сказала вона. - Дівчина Джонні.

- Він ніколи не писав, що має якусь подругу, - сказала місіс Сміт тим самим різким тоном. - Ні, ніколи такого не писав.

- Цить, мати, - сказав Герб. - Сідайте до нас, міс... Брекнелл, правильно?

- Сара, - вдячно сказала вона й узяла стільця. - Я...

- Ні, ніколи не писав, - різко сказала місіс Сміт. - Мій син любив Господа, хіба що, може, за останній час трохи віддалився від нього. Кара Господня падає несподівано. Ось чому відступатися так небезпечно. Не знаєш ані дня, ані години...

- Цить, - сказав Герб.

Люди навколо знову заозиралися. Він видав дружині суворий погляд. Вона якусь мить виклично дивилась у відповідь, але його очі не опустилися. Вера опустила свої. Вона закрила Біблію, але її пальці забігали по боках сторінок, ніби прагнучи найшвидше повернутися до тієї колосальної арени спустошливої гіркоти, якою було життя Йова, бо в ньому було досить нещастя, щоб з ними можна було порівнювати її власні й синові.

- Я була з ним учора ввечері, - сказала Сара, від чого жінка знову підвела на неї осудливі очі.

Сара пригадала біблійну конотацію виразу «бути з кимось» і відчула, що шаріється. Жінка ніби читала її думки.

- Ми пішли на окружний ярмарок...

- Місце гріха і зла, - чітко мовила Вера Сміт.

- Востаннє тебе прошу, Веро, цить, - хмуро сказав Герб і ляпнув долоню зверху на жінчину. - Зараз, розумієш? Мені здається, що це порядна дівчина, і я не терпітиму, якщо ти її колупатимеш. Ясно?

- Місце гріха, - вперто повторила Вера.

- Ти замовкнеш?

- Пустити. Я хочу читати Біблію.

Він відпустив. Сара збентежилась і спантеличилась. Вера розгорнула Біблію й знову заходилася читати, ворухачи губами.

– Вера дуже засмучена, – сказав Герб. – Ми обое засмучені. І ти теж, як видно.

– Так.

– Ви з Джонні добре вчора погуляли? – спитав він. – На ярмарку?

– Так, – сказала вона. Брехня і правда того слова геть переплуталися в її голові. – Добре, поки... ну, я з'їла поганий хот-дог чи що. Ми були на моїй машині, і Джонні довів мене додому, у Візі. Мені сильно крутило живіт. Він викликав таксі. Сказав, що сьогодні повідомить кого треба в школі про те, що я захворіла. То був останній раз, коли я його бачила.

Полилися сльози. Сара не хотіла плакати перед ними, особливо перед Верою Сміт, але зупинитися не могла. Вона видобула з сумочки паперову хустинку й приклала до обличчя.

– Ну-ну, – сказав Герб і обійняв її за плечі. – Ну-ну.

Вона плакала і в якийсь не дуже ясний спосіб розуміла, що йому теж краще, коли є кого заспокоювати. Його дружина знайшла власну втіху в історії Йова, але він до неї не був долучений.

Кілька чоловік розвернулися, щоб поглипати. Крізь призму сліз вони здалися їй натовпом. Вона гірко розуміла, про що вони думають: «Краще вона, ніж я, краще вони всі троє, ніж я або мої, той хлопець, мабуть, помирає, хлопцеві, мабуть, голову розчавило, раз вона так побивається. Просто питання часу – а тоді надійде якийсь лікар, поведе їх у приватну кімнату й скаже, що...»

Вона здушила сльози та опанувала себе. Місіс Сміт сиділа з прямісінькою спиною, ніби прокинулася від нічного кошмару, і не помічала ані Сариних сліз, ані чоловікових намагань її заспокоїти. Вона читала Біблію.

– Будь ласка, – сказала Сара. – Скажіть, як він? Можна надіятися?

Перш ніж Герб відповів, озвалася Вера. Її голос був сухим розрядом вироку:

– Надіятися треба на Господа, дівонько.

Сара побачила тривожний спалах в очах Герба й подумала: «Він думає, що вона збожеволіла. Може, так і є».

4

Довгий день перетікав у вечір.

Десь після другої дня, коли в школі скінчилися уроки, почали приходити учні Джонні в армійських куртках, дивних капелюхах і витертих джинсах. Сара не побачила серед них багато дітей, котрих подумки називала причесаними, – перспективних, націлених на коледж учнів, ясних оком

і чолом. Більшість із тих, хто завдав собі клопоту прийти, були диваками з довгим волоссям.

Кілька з них підійшли й тихенько спитали Сару про те, що їй відомо про стан містера Сміта. Але одна з дівчат, Дона Едвардс, котра дивилася на Джонні закоханими очима, прочитала глибину страху з Сариного обличчя. Вона вибухнула сльозами. Надійшла медсестра й попросила дівчину вийти.

– Я впевнена, що він одужає, – сказала Сара. Вона обняла Дону за плечі на знак захисту. – Дайте їй кілька хвилин, будь ласка.

– Ні, я не хочу лишатися, – сказала Дона і вибігла геть, перекинувши твердий пластиковий стілець, що проторохтів підлогою.

Через кілька хвилин Сара побачила, як дівчина сидить на сходах лікарні під холодним пізнім жовтневим сонцем, опустивши голову на коліна.

Вера Сміт читала Біблію.

На п'яту вечора більшість учнів розійшлися. Дона також пішла, і Сара не побачила коли. О сьомій до чекальні зайшов молодий чоловік з карткою «Д-Р СТРОУНЗ», криво пришпиленою до вилоги білого халата, озирнув усіх і рушив до них.

– Містер і місіс Сміт? – спитав він.

Герб глибоко вдихнув.

– Так. Це ми.

Вера лунко закрила Біблію.

– Пройдіть за мною, будь ласка.

Ось воно, подумала Сара. Пройти до закритої кімнатки, а там – новина. Хоч би яка вона була. Вона почекає, а коли вони повернуться, Герб Сміт розкаже їй те, що їй треба знати. Він добрий чоловік.

– У вас є новини про мого сина? – спитала Вера тим самим ясним, сильним і майже істеричним голосом.

– Так. – Доктор Строунз глянув на Сару. – Ви теж родичка, мем?

– Ні, – сказала Сара. – Я подруга.

– Близька подруга, – сказав Герб. Тепла і сильна долоня лягла біля її ліктя, а друга взяла під руку Веру. – Ми підемо всі разом, якщо ви не проти.

– Аж ніяк.

Він повів їх повз ліфти й далі коридором до кабінету з табличкою «КІМНАТА ДЛЯ НАРАД» на дверях. Впустив їх першими й увімкнув флуоресцентні лампи на стелі. У кабінеті стояли довгий стіл і з десяток офісних стільців.

Доктор Строунз зачинив двері, запалив цигарку й кинув спаленого сірника в одну з попільничок, що вишикувалися вздовж столу.

- Це важко, - мовив він, ніби сам до себе.

- Тоді краще просто взяти й сказати, - мовила Вера.

- Так я, мабуть, і зроблю.

Сара мала найменше права питати, але вона не змогла стриматися:

- Він не помер? Будь ласка, не кажіть, що він помер...

- Він у комі. - Строунз сів і глибоко затягнувся цигаркою. - Містер Сміт отримав серйозні ушкодження голови й невизначений обсяг ураження мозку. Можливо, ви чули вираз «субдуральна гематома» в якомусь із серіалів чи шоу про лікарні. У містера Сміта дуже серйозна субдуральна гематома, котра є, по суті, локалізованим крововиливом усередині черепа. Для того щоб спустити тиск, а також видалити уламки кістки з мозку, знадобилася довга операція.

Герб важко опустився на стілець. Його вражене обличчя стало схожим на тісто. Сара помітила його грубі пошрамовані руки і пригадала, як Джонні говорив, що його батько - тесля.

- Але Господь пощадив його, - сказала Вера. - Я знала, що так і буде. Я молилася, щоб він дав мені знак. Хвалімо Господа Всевишнього! Усі разом восхвалімо Його ім'я.

- Веро, - безсило сказав Герб.

- У комі, - повторила Сара.

Вона спробувала накласти цю інформацію на якусь подобу емоційної шкали й зрозуміла, що та не вміщується. Те, що Джонні не помер, що пережив серйозну й небезпечну операцію на мозку, - такі речі повинні дати надію. Але не давали. Слово «кома» їй не подобалося. Несло якусь приховану лиху звістку. Воно ж перекладається з латини як «смертний сон»?

- Що з ним буде? - спитав Герб.

- Ніхто зараз не може сказати, - відповів Строунз. Він почав гратися цигаркою, нервово вистукуючи нею по краях попільниці. Сарі здалося, що він відповідає на Герbove питання буквально, але ухиляється від питання, поставленого насправді. - Звісно, зараз він на апаратах підтримки життя.

- Але ви ж мусите щось знати про його шанси, - сказала Сара. - Мусите... - Вона безпомічно махнула руками, а тоді опустила їх.

- Він може вийти з неї через сорок вісім годин. Або через тиждень. Місяць. Може й ніколи не вийти. І... залишається чимала ймовірність того, що він помре. Мушу вам відверто сказати, що така ймовірність найбільша. Його ушкодження... важкі.

- Господь хоче, щоб він жив, - сказала Вера. - Я знаю.

Герб поклав долоні на обличчя й почав повільно його терти.

Доктор Строунз ніяково дивився на Веру.

- Я просто хочу, щоб ви були готові до... будь-якої розв'язки.

- Ви можете оцінити шанси на його вихід з коми? - спитав Герб.

Доктор Строунз повагався, нервово пахнув цигаркою.

- Ні, не можу, - нарешті сказав він.

5

Вони втрюх почекали ще годину, а тоді вийшли з лікарні. Було темно. Набіг холодний поривчастий вітер і засвистів на великому паркінгу. Довге волосся Сари струменіло позаду голови. Пізніше, діставшись додому, вона знайшла в ньому хрусткий жовтий дубовий листочок. Над ними плив небом місяць, холодний нічний моряк.

Сара вклала Гербові в долоню папірець. На ньому були написані її адреса і номер телефону.

- Ви зателефонуєте мені, коли щось почуєте? Будь-що?

- Аякже.

Він раптом нахилився й поцілував її в щок, а Сара на мить поклала руку йому на плече. В темряві навколо свистіло.

- Пробач, що я раніше була така жорстка до тебе, люба, - сказала Вера, і її голос прозвучав на диво ніжно. - Я була засмучена.

- Звичайно, - сказала Сара.

- Я думала, що мій хлопчик міг померти. Але я молилася. Говорила про нього з Господом. Як у тій пісні співають: коли ми слабкі і безсилі, обтяжені і сумні, звертаємо ми до Бога думки та молитви свої.

- Веро, нам пора, - сказав Герб. - Треба трохи поспати, а тоді подивимося вранці, як воно бу...

- Але тепер я почула Господа, - сказала Вера, замислено дивлячись на місяць. - Джонні не помре. Господь не це для нього задумав. Я слухала і почула той тихенький голос, що промовив у моєму серці, і тепер я втішена.

Герб відчинив двері.

- Ходімо, Веро.

Вона знову глянула на Сару й усміхнулася. У тій усмішці Сара зненацька роздивилася легку, безтурботну усмішку Джонні – але водночас вирішила, що це найстрахотливіша усмішка, яку вона бачила в житті.

– Господь відмітив мого Джонні, – сказала Вера, – і я тішуся.

– Добраніч, місіс Сміт, – зацікавленими губами сказала Сара.

– Добраніч, Саро, – сказав Герб.

Він сів у машину й запустив двигун. Вони рушили з місця й поїхали паркінгом до Стейт-стріт, а Сара усвідомила, що не спитала, де вони замешкали. Певно, вони й самі ще могли цього не знати.

Вона розвернулася до власної машини й спинилася, вражена річкою, що бігла позаду лікарні і звалася Пенобскот. Вона текла, ніби темний шовк, і відбиття місяця падало на саму її середину. Сара залишилася сама на паркінгу й дивилася вгору, на небо. На місяць.

«Господь відмітив мого Джонні, і я тішуся».

Місяць висів над нею, як дешева ярмаркова прикраса, як «Колесо фортуни» в небі, підмайстроване так, щоб приносити виграш тільки закладу, не кажучи вже про сектори zero і подвійне zero. Сектор закладу, сектор закладу, всі платять закладу, гей-гей-гей.

Вітер гнав шарудливе листя повз її ноги. Вона пішла до машини й сіла за кермо. Раптом відчувала, що втратить його. У ній прокинулися жак і самотність. Сара затремтіла. Завела машину й поїхала додому.

6

Наступного тижня учнівство Клівз-Міллза надіслало цілу хвилю втішань і добрих побажань. Герб пізніше розказав їй, що Джонні отримав більш як триста листівок. Майже в кожній була невпевнена особиста приписка з надією, що Джонні скоро одужає. Вера відповіла на кожну подякою і рядком з Біблії.

Проблеми з дисципліною в Сариних класах зникли. Її попереднє відчуття того, що якийсь суд шкільної свідомості виніс їй несприятливий вердикт, змінилося на протилежне. Поступово вона зрозуміла, що діти бачать у ній трагічну героїню, втрачене кохання містера Сміта. Це спало їй на думку в учительській, під час її вікна в наступну після аварії середу, і вона вибухнула раптовим сміхом, що переріс у напад сліз. Вона страшенно через це налякалася, перш ніж змогла опанувати себе. Її ночі стали тривожні від нескінченних снів про Джонні – Джонні в гелловінській масці Джекіла і Гайда, Джонні біля «Колеса фортуни», а якийсь безтілесний голос раз за разом промовляє: «Буде дуже добре, якщо його хтось роззубе». Джонні казав: «Уже все гаразд, Саро, все гаразд», – тоді заходив до кімнати, а в нього не було голови вище брів.

Герб і Вера Сміти провели той тиждень у «Бенгор Гаусі», і Сара бачилася з ними в лікарні щодня: вони терпляче чекали, аби щось сталося. Даремно. Джонні лежав у палаті відділення інтенсивної терапії на шостому поверсі, оточений устаткуванням, що підтримувало його життя, дихав за допомогою автомата. З доктора Строунза було дедалі менше користі. У наступну після аварії п'ятницю Герб зателефонував Сарі й сказав, що вони з Верою збираються додому.

– Вона не хоче, – розповів він, – але я зміг довести їй, що це логічно. Начебто.

– Вона в порядку? – спитала Сара.

Запала пауза, достатньо довга, щоб Сара встигла подумати, що переступила межу. Тоді Герб сказав:

– Не знаю. А може, знаю, тільки не хочу отак прямо казати, що не в порядку. Вона завжди мала тверді переконання про релігію, і після її операції вони зміцніли. Гістеректомія. І тепер їй знову погіршало. Вона багато говорить про кінець світу. Яюсь поєднала аварію Джонні з прийдешнім Вознесінням. Перед Армагеддоном Бог нібито має забрати вірних на небо просто в їхніх тілах.

Сара подумала про наліпку на бампері, котру десь бачила: «ЯКЩО ВОЗНЕСІННЯ СЬОГОДНІ, ТО ПЕРЕХОПІТЬ ХТО-НЕБУДЬ У МЕНЕ КЕРМО».

– Так, знаю цю історію, – сказала вона.

– Ну, – ніяково продовжував Герб, – деякі групи, з якими... вона листується... вірять, що Бог забере вірних на летючі тарілки. Тобто що ті тарілки доправлять їх на небеса. Ці... секти... довели, принаймні одна одній, що рай десь там, у сузір'ї Оріона. Ні, не питай, як саме довели. Це Вера могла б тобі розказати. Це... ну, Саро, усе це трохи важко для мене.

– Звичайно, важко.

Голос Герба підсилювався:

– Але вона може розрізнати справжнє і несправжнє. Їй потрібен час, щоб звикнути. Тож я сказав їй, що вона може зустріти прийдешнє вдома так само, як і тут. Я... – Він замовк, ніби засоромившись, тоді кахикнув і повів далі: – Мені треба вертатися до роботи. У мене замовлення. Я уклав угоди...

– Звісно, аякже. – Вона помовчала. – А що у вас зі страхуванням? Тобто тут, напевно, треба мати цілий банк... – Настала її черга соромитися.

– Я поговорив з містером Пелсенем, вашим заступником директора в Клівз-Міллзі, – сказав Герб. – У Джонні був стандартний «Блакитний хрест», а не той новий пакет «Мейджор медикал». Та й «Блакитний хрест» щось покрие. І в нас із Верою є заощадження.

Сарине серце затнулося. «В нас із Верою є заощадження». Скільки одна ошадна книжка може протриматися проти видатків у двісті чи й більше

доларів на день? І задля якої мети? Щоб трохи довше протримати Джонні, мов якусь нечутливу тварину, що бездумно дзюрить у трубку і доводить батька й матір до банкрутства? Щоб його стан довів матір до сказу через невітлену надію? Сара відчула, як по щоках ковзнули сльози, і вперше – але не востаннє – зрозуміла, що бажає Джонні померти і знайти спокій. Частина її збурилася від такої жадливої думки, але та не зникла.

– Я хочу вам усього найкращого, – сказала Сара.

– Я знаю, Сара. Ми теж зичимо тобі найкращого. Ти писатимеш?

– Аякже.

– І приїзди навідай нас, як зможеш. Павнел не так далеко. – Він повагався. – Схоже, Джонні вибрав собі правильну дівчину. Усе було доволі серйозно, га?

– Так, – сказала Сара. Сльози не зупинялись, і той минулий час дієслова теж не пролетів повз її вуха. – Так і було.

– Бувай, люба.

– Бувайте, Гербе.

Вона поклала слухавку, потримала її секунду-дві, а тоді набрала номер лікарні й спитала про Джонні. Змін не було. Вона подякувала медсестрі з інтенсивної терапії й заходилася сновигати квартиру. Подумала, як Бог посилає цілий флот летючих тарілок, щоб підібрати вірних і підкинути до Оріона. Виглядало все так само логічно, як і те, що Бог здурів, покалічив Джонні Смітові мозок і поклав його в кому, котра, певно, ніколи не закінчиться – хіба що його несподіваною смертю.

Їй треба було перевірити купу учнівських творів. Вона заварила чаю і сіла за них. Якщо й можна виділити одну мить, коли Сара Брекнелл знову взяла повіддя свого життя після Джонні в руки, то була вона.

Розділ четвертий

Убивця був гладенький.

Він сидів на лавці в міському парку коло відкритої сцени, кутив «мальборо» й мугикав пісню з «Білого альбому» «The Beatles»: «You don't know how lucky you are, boy, back in the, back in the, back in the USSR...»

Він ще не був убивцею по-справжньому. Але воно, вбивство, сиділо в його думках уже давно. Свербіло, свербіло йому, але не лютувало. Він почувався доволі оптимістично. Час правильний. Не треба перейматися, що тебе впливають. Не треба перейматися про прищипку. Бо він гладенький.

З неба почав сипати сніжок. Було 12 листопада 1970 року, і за сто шістдесят миль на північний схід від цього мейнського містечка середньої величини безпробудно спав Джон Сміт.

Убивця просканував парк – міський вигін, як його любили називати туристи, що приїздили в Касл-Рок і Озерний край. Але зараз туристів не було. Вигін, що був таким зеленим улітку, зараз пожовтів, полисів, помер. Він чекав, доки зима пристойно вкриє його тіло. Плетена сітка, що ловила м'ячі за базою дитячого бейсбольного майданчика, показувала свої іржаві ромби на тлі білого неба. Музична сцена просила свіжого шару фарби.

Декорації депресивні, але вбивця не був пригнічений. Радість охопила його майже як манія. Ступні хотіли тупати, пальці – клацати. Цього разу він не відступиться.

Він розчавив недопалок каблуком черевики й негайно запалив наступну цигарку. Глянув на годинник. 15:02. Він сидів і кутив. Парком пройшло двоє хлопців, що перекидали один одному м'яча, але вони не бачили його, бо лавки стояли в низовині. Він вважав, що, коли погода тепліша, сюди приходили ночами гидкойоби. Він знав про гидкойобів усе, знав, що вони роблять. Мати розказала йому, та він і сам бачив.

Думка про матір трохи підсушила усмішку. Він пригадав той раз, коли йому було сім років, вона зайшла до його кімнати не постукавши – вона ніколи не стукала – і впіймала його, коли він грався зі своєю штукою. Вона тоді просто ошаленіла. Він намагався сказати їй, що це нічого не значить. Нічого поганого. Воно просто піднялося. Він не робив нічого, щоб підняти його, воно саме встало. От він сидів і теліпав ним туди-сюди. Це навіть було не дуже весело. Аж трохи нудно. Але мати тоді просто ошаленіла.

– Хочеш стати одним з гидкойобів?! – верещала вона.

Він тоді не знав, що воно значить, – тобто про «гидко» він знав, але не про інше, хоч і чув дещо від старших дітей на ігровому майданчику початкової школи Касл-Рока.

– Хочеш стати одним з гидкойобів і підхопити якусь їхню болячку? Хочеш, щоб він тобі почорнів? Щоб відгнів тобі? Га? Га? Га?

Вона почала трусити ним, а він – бурмотіти від страху. Навіть тоді вона була дебілою жінкою, цілим океанським лайнером, що домінує в морському пейзажі, а він тоді не був убивцею, не був гладеньким, а був малим хлопчиком, що бурмотів від страху, і його штука опала й намагалася втиснутися всередину тіла.

Вона тоді змусила його носити на штуді прищипку для білизни аж дві години, аби він зрозумів, що приносять ті хвороби.

Біль був нестерпний.

Снігова хмарка пропливла далі. Він вигріб образ матері з думок – коли почувався добре, то міг зробити це без зусиль, а коли пригнічено й сумно – зовсім не міг.

Його штука зараз стояла.

Він глянув на годинник. 15:07. Кинув наполовину докурену цигарку на землю. Хтось надходив.

Він упізнав її. То була Альма, Альма Фречетт, із «Горнятка кави» через дорогу. Відбула зміну. Він знав Альму – ходив з нею на побачення кілька разів, добре її розважив. Повіз її до «Сереніті Гілл» аж у Нейплз. Вона добре танцювала. Як часто бувало з гидкойобами. Він був радий, що це Альма.

Вона була сама.

«Back in the US, back in the US, back in the USSR».

– Альмо! – гукнув він і помахав.

Вона трохи сполошилася, озирнулася й побачила його. Усміхнулась і підійшла до лавки, де він сидів, привіталася й назвала його на ім'я. Він підвівся, усміхаючись. Не переймався тим, чи ніхто не йде. Він недоторканий. Супермен.

– Чого ти так одягнувся? – спитала вона, дивлячись на нього.

– Гладенький, скажи? – мовив він, усміхаючись.

– Ну, я б не сказала, що прямо...

– Хочеш, щось покажу? – спитав він. – На сцені. Скажена штука.

– Що там?

– Ходи подивись.

– Гаразд.

Отак просто. Вона пішла з ним до сцени. Якби хтось надійшов, він ще встиг би все скасувати. Але нікого не було. Ніхто нікуди не йшов. Вони були на вигоні самі. Над ними хмурилося біле небо. Альма була невисокою дівчиною зі світло-білявим волоссям. Фарбованим білявим волоссям, він був певен того. Шльондри фарбують волосся.

Він вивів її на загороджену сцену. Кроки видобували з-під дощок порожні, мертві звуки. У кутку лежав перекинутий нотний пюпітр. Там же – порожня пляшка з-під бурбону «Чотири троянди». Сюди точно приходили гидкойоби.

– І що? – трохи здивовано спитала вона. Трохи нервово.

Убивця радісно всміхнувся і вказав ліворуч від пюпітра.

– Отам. Бачиш?

Вона простежила за його пальцем. На дошках лежав схожий на скинуту зміїну шкіру використаний презерватив.

Обличчя Альми натягнулось, і вона розвернулася, щоб піти, так різко, що майже проскочила повз убивцю.

- Це не смішно...

Він ухопив її й відкинув назад.

- Куди це ти зібралася?

Її очі раптом стали пильні й налякані.

- Випусти мене звідси. Або пошкодуеш. У мене нема часу на такі гідкі жарту...

- Це не жарт, - сказав він. - Це не жарт, гідкойобко така.

Йому аж у голові посвітлішало від радості, коли він назвав її тим, чим вона була. Світ закрутився.

Альма кинулася ліворуч, прямуючи до низької загородки, що оточувала сцену, наміряючись перескочити через неї. Убивця впіймав її ззаду за комір пальта з дешевої тканини й смикнув назад. Тканина розірвалася, наче тихо промурчала, й Альма розкрила рота, щоб закричати.

Він ляпнув долонею її по роті, розбивши губи об зуби. Відчув, як потекла тепла кров. Її друга рука намагалася вдарити його, вчепитися в що-небудь, але не могла. Не могла ні за що зачепитися, бо він...

Гладенький!

Він кинув нею об дошки підлоги. Рука, тепер уся замурзана кров'ю, відпустила її рот, і вона знову розтулила губи, щоб закричати, але він упав на неї, пахаючи, скалячись, і повітря вилетіло з її легень нечутним вихором. Тепер вона відчувала, як він пульсує, твердий, мов камінь, велетенський, і перестала намагатися кричати, але продовжувала боротися. Її пальці хапалися й зіслизали, хапалися й зіслизали. Він грубо розсунув її ноги й ліг між ними. Одна з її долонь чиркнула його по перенісцю, від чого в нього засльозилися очі.

- Ах ти ж гідкойобка, - прошепотів він, і його руки стислися на її горлі. Він почав душити її, відривати її голову від дошок сцени й гупати нею вниз. Її очі вирячилися. Обличчя стало рожевим, тоді червоним, тоді насичено-пурпуровим. Опір слабшав.

- Гідкойобка, гідкойобка, гідкойобка, - хрипко хекав убивця. Тепер він справді був убивцею, а дні, коли Альма Фречетт обтиралася об інші тіла в «Сереніті Гілл», добігли кінця.

Її очі викотилися, як у тих скажених ляльок, котрих продавали на ярмарках. Убивця хрипко хекав. Її руки обім'якли й лежали на дошках. Його пальців стало майже не видно.

Він відпустив її шию, готовий ухопити знову, якби вона ворухнулася, але ні. За мить він роздер її пальто тремтячими руками й задер спідницю рожевої уніформи офіціантки.

Біле небо дивилося вниз. Вигін Касл-Рока стояв порожній. Ніхто не знайшов задушене й поругане тіло Альми Фречетт аж до наступного дня. Шерифова гіпотеза була така: це зробив якийсь зальотник. Новина пробігла газетними заголовками штату, і люди в Касл-Року загалом погоджувалися з шерифовою думкою.

Безперечно, жоден місцевий хлопець не міг вчинити таку страхітливу річ.

Розділ п'ятий

1

Герб і Вера Сміти повернулися до Павнела і знову вплелися у тканину своїх буднів. Того грудня Герб закінчив роботу над будинком у Даремі. Їхні заощадження справді танули, як передбачала Сара, і вони подали заяву до влади штату про допомогу в надзвичайній ситуації. Це зістарило Герба майже настільки, наскільки зістарила сама аварія. У його уявленні ДНС – то була лише гарна назва для «допомоги малозабезпеченим», або ж «милостині». Він ціле життя важко й чесно працював руками і думав, що не настане той день, коли йому доведеться брати в держави бодай долар. Але день настав.

Вера підписалася на три нові журнали, що приходили поштою через нерівні проміжки часу. Усі три були погано надруковані, а ілюстровані, здавалось, талановитими дітьми. «Божі летючі тарілки», «Прийдешне преображення» й «Екстрасенсорні чудеса Господні». «Верхня кімната», що й досі приходила щомісяця, тепер іноді лежала нечитаною по три тижні, а інші журнали вона зачитувала до дірок. У них вона знайшла чимало мудрого про аварію Джонні й за вечерею зачитувала ці перлини своєму втомленому чоловікові високим, пронизливим голосом, що тремтів від екзальтації. Герб упіймав себе на тому, що дедалі частіше просить її помовчати, а якось навіть крикнув, щоб вона закрила рота й дала йому спокій з тими нісенітницями. Коли він так робив, вона зиркала на нього, як довгострадниця, зі співчуттям і болем, а тоді відступала нагору, де продовжувала свої заняття. Вона почала листуватися з тими журналами, обмінюватися листами з авторами й іншими однодумцями, яким випала схожа доля.

Більшість її кореспондентів були добросердечні, як сама Вера, люди, котрі прагнули допомогти й полегшити незносний тягар її болю. Надсилали молитви й молитовні камені, надсилали наговори, надсилали обіцянки включити Джонні в їхні вечірні розмови зі Всевишнім. Але траплялися й такі, що були не ким іншим, як аферистами й аферистками, і Герба тривожила жінчина дедалі сильніша нездатність їх розпізнати. Приходила пропозиція отримати поштою відщеплений уламок Істинного Хреста Господнього всього за \$99,98. Пропозиція отримати флакон води, набраної з джерела в Лурді, котра майже

напевно сотворить чудо, якщо нею окропити лоб Джонні. Та коштувала \$110 плюс доставка. Дешевшим (і привабливішим для Вери) варіантом була касета з безперервно записаним двадцять третім псалмом і отченашем, начитаним евангелістом з півдня Біллі Гамбером. Якщо ввімкнути її біля надголів'я Джонні на скількись тижнів, вона майже точно приведе до чарівного видужання, якщо вірити брошурі. Додатковим благословенням (тільки для замовлень цього місяця) мала стати підписана фотографія самого Біллі Гамбера.

Що швидше росло її захоплення цими псевдорелігійними цяцянками, то частіше Герб мусив втручатися. Іноді він потай рвав її чеки й просто відновлював у чековій книжці попередній баланс. Але коли пропозиція вимагала готівки, йому доводилося прямо забороняти це – і Вера почала віддалятися, дивитися на нього з недовірою, як на грішника й безбожника.

2

Дні Сари Брекнелл були заповнені школою. Як і вечори, вони не дуже відрізнялися від тих, котрі настали після розриву з Деном; вона опинилася в якомусь лімбі, чекала, поки щось станеться. У Парижі мирні перемовини зайшли в глухий кут. Ніксон наказав продовжити бомбардування Ханоя, незважаючи на протести як усередині країни, так і за кордоном. На пресконференції він видобув зображення, котрі вичерпно доводили, що американські літаки не бомбили лікарень у Північному В'єтнамі; але він скрізь пересувався на армійському гелікоптері. Розслідування жорстокого згвалтування і вбивства офіціантки з Касл-Рока забуксувало після того, як випустили на свободу мандрівного маляра, котрий якимсь три роки пролежав у психіатричній лікарні штату в Огасті: всупереч загальним очікуванням, алібі маляра було непробивним. Дженіс Джоплін кричала свій блюз. Париж (другий рік поспіль) оголосив, що сукні й спідниці довшатимуть, але вони не довшали. Сара туманно усвідомлювала все це, як голоси з іншої кімнати, де без кінця тривала якась малозрозуміла вечірка.

Випав перший сніг – просто припорошив землю, тоді припорошив удруге, а за десять днів до Різдва була буря, котра на день позакривала школи, і вона сиділа вдома і дивилася, як сніг заповнює Флегг-стріт. Її короткі стосунки з Джонні – вона навіть не могла з повним правом назвати їх романом – стали тепер частиною іншої пори року, і вона відчувала, як він вислизає від неї. То було панічне відчуття, ніби якась частина її тонула. Тонула в днях.

Вона багато прочитала про травми голови, кому й ушкодження мозку. Прочитане не збадьорило. Вона дізналася про дівчинку з містечка в Меріленді, котра пролежала в комі шість років; дізналася про юнака з Ліверпуля, котрого вдарило гаком на тросі в порту, де він працював, і котрий пролежав у комі чотирнадцять років, доки не згас остаточно. Помалу той дужий молодий портовик обірвав свої зв'язки зі світом, схуд, втратив волосся, зорові нерви позаду очей дегенерували до стану вівсянки, тіло поступово набуло зародкового положення, коли його зв'язки почали вкорочуватися. Він розвернув час назад, знову став зародком, що плавав у плацентарних водах коми, а його мозок деградував. Розтин після смерті показав, що звивини головного мозку розгладилися, залишивши фронтальні й префронтальні частки майже зовсім гладенькими й порожніми.

«Ох, Джонні, це нечесно, – подумала вона, дивлячись, як на вулиці падає сніг, заповнюючи світ порожньою білістю, ховаючи опале літо й червоно-золотисту осінь. – Це нечесно, тебе треба відпустити туди, куди можна піти».

Кожні півтора-два тижні вона отримувала листа від Герба Сміта: у Вери були свої друзі через листування, а в нього – свої. Він писав широко й розмашисто, старомодною авторучкою.

«Ми обое живі й здорові. Так само чекаємо того, що станеться далі, як, мабуть, і ти. Так, я трохи почитав і знаю те, про що ти з доброти й тактовності не написала у своєму листі, Саро. Виглядає все кепсько. Але, звісно, ми надіємося. Я не вірю в Бога так, як Вера, але вірю у власний спосіб, і я думаю – чому він не забрав Джонні одразу, якщо вже вирішив? Чи є на те якась причина? Мабуть, ніхто цього не знає. Ми просто надіємося».

В іншому листі:

«Цього року мені доводиться робити всі різдвяні закупи, бо Вера вирішила, що Різдво – гріховний звичай. Ось чому я кажу, що їй дедалі гіршає. Вона завжди вважала, що це скоріше святий день, аніж свято (якщо ти розумієш, про що я), і якби вона побачила, що я пишу "Різдво" замість "Різдво Христове", то думаю, що їй би захотілось "устрелити того хулителя". Вона завжди казала, треба пам'ятати, що це день народження Ісуса Христа, а не Санта-Клауса, але ніколи раніше не виступала проти закупів до нього. Насправді вони їй колись подобалися. А тепер, здається, вона тільки те й робить, що виступає проти. Вона нахапалася купити чудернацьких думок від тих людей, з якими листується. Божечки, як же я хотів би, щоб вона припинила і знову стала звичною Верою. В іншому в нас усе гаразд. Герб».

І різдвяна листівка, над якою вона трошки поплакала:

«Найкращі побажання цієї святкової пори від нас обох, і якщо ти захочеш приїхати до нас і провести Різдво з парою "стариганів", гостьова спальня готова. У нас із Верою все гаразд. Сподіваємося, що новий рік буде кращим для нас усіх. Герб і Вера».

Вона не поїхала до Павнела на різдвяні канікули, почасти тому, що Вера продовжувала відступати у власний світ (хроніка того відступу читалася між рядками Гербових листів), а почасти через те, що їхній взаємозв'язок тепер здавався дивним і далеким. Нерухомих фігур в ліжку бенгорської лікарні колись було видно зблизька, але зараз вона ніби дивилася на нього не з того краю телескопа пам'яті; він став як той чоловічок з надувними кульками – далекий і маленький. Тому їй здалося доречнішим зберігати дистанцію.

Мабуть, Герб теж це відчув. Коли 1970 рік змінився на 1971-й, його листи стали приходити рідше. В одному з них він підійшов наскільки можливо близько до того, щоб сказати їй жити своїм життям далі, а в останніх рядках написав, що навряд чи така гарна дівчина не має з ким ходити на побачення.

Але вона не ходила на побачення і не хотіла цього. Джин Седєцькі, вчитель математики, котрий одного разу влаштував їй вечір, що, здавалось, тягнувся тисячу років, почав запрошувати її на зустрічі непристойно скоро після аварії Джонні, і його було важко відвадити, але зараз їй здавалося, що її натяки нарешті почали пробиватися до нього. Скоріше б уже.

Коли-не-коли її запрошували інші чоловіки, й один з них, студент-юрист на ім'я Волтер Гезлетт, доволі сильно її приваблював. Вона познайомилася з ним на новорічній вечірці в Енн Страффорд. Сара хотіла просто коротко показатися там, але залишилася надовго і розмовляла здебільшого з Гезлеттом. Сказати «ні» було на диво важко, але вона сказала, тому що надто добре розуміла джерело його привабливості: Волт Гезлетт був високий, з буйною гущею руського волосся й похилою, напівцинічною усмішкою – він сильно нагадував їй Джонні. Геть неправильна причина зацікавитися чоловіком.

На початку лютого її запросив механік, котрий лагодив їй машину в «Клівз-Міллз Шеврон». Вона майже погодилася, а тоді відступила. Його звали Арні Тремонт. Він був високий, оливковошкірий і по-хижацьки усміхнений і вродливий. Трохи нагадував їй Джеймса Бrolіна, що грав другорядного персонажа в серіалі про доктора Велбі, а ще більше – одного члена студентського братства «Дельта-Тау-Дельта» на ім'я Ден.

Краще почекати. Почекати й подивитися – може, щось станеться.

Але нічого не ставалося.

3

Того літа 1971 року Грег Стіллсон, на шістнадцять років старший і мудріший за торговця Бібліями, котрий забив собаку до смерті в покинутому айовському дворі, сидів у задній кімнаті свого свіжозаснованого агентства нерухомості й страхування в Ріджвеї, що в Нью-Гемпширі. За ці роки він не дуже зістарився. Навколо очей з'явилося мереживо зморшок, волосся стало довшим (але в дуже консервативних межах). Він і досі був дебелим, і стілець під ним скрипів, коли він на ньому обертався.

Він сидів, палив цигарку «Пелл Мелл» та дивився на чоловіка, що зручно розвалився на стільці навпроти. Дивився на нього, як зоолог міг би дивитися на новий вид.

– Побачив щось цікаве? – спитав Сонні Елліман.

Елліман був на зріст під два метри. Носив прадавню, задубілу від бруду джинсову куртку з відрізними рукавами й гудзиками. Сорочки під нею не було. На його голих грудях висів нацистський залізний хрест, чорний у білому хромовому оздобленні. Пряжка ремня, що залягла прямо під його значним пивним животом, була великим черепом зі слонов'ї кості. З-під підкасаних штанів стирчали збиті квадратні носики пустельних черевиків. Волосся він мав до плечей, заплутане й лискуче від жирного поту й машинного мастила. З одного вуха звисала сережка у вигляді свастики, також чорна в білому хромовому оздобленні. Він крутив шолом на кінчику

тупого пальця. На спину куртки був приторочений червоний чорт, що либився й показував роздвоєного язика. Над чортом був напис «Чортова дюжина», а під ним – «Сонні Елліман, президент».

– Ні, – сказав Грег Стіллсон. – Не бачу нічого цікавого, але бачу декого, хто підозріло нагадує мені сраку ходячу.

Елліман трохи напружився, а тоді розслабився й засміявся. На противагу бруду, майже відчутному на дотик тілесному запаху і нацистській символіці, його темно-зелені очі були не позбавлені розуму і навіть почуття гумору.

– Назви мене останнім псом, дядьку, – сказав він. – Мені воно не вперше. Зараз сила у тебе.

– Визнаєш це, га?

– Аякже. Я залишив своїх хлопців у Гемптоні, сюди приїхав сам. На свою голову. – Він усміхнувся. – Але якби тобі колись довелося опинитися в схожій ситуації, то ти б краще молився, щоб твої нирки були броньовані.

– Я ризикну, – сказав Грег. Він зміряв Еллімана поглядом. Обидва були чималі чоловіки. Він прикинув, що Елліман переважить його кілограмів на двадцять, але більша частина того надлишку з'явилася від пива. – Я міг би тебе винести, Сонні.

Обличчя Еллімана знову склалося в добродушну усмішку.

– Може, й так. А може, й ні. Але ми не так граємо, дядьку. Усі ті старі американські джонвейнівські штучки. – Він нахилився вперед, ніби видаючи велику таємницю. – Особисто я, коли мені зараз випадає шматок маминого яблучного пирога, ніколи не проминаю нагоди насрати на нього.

– Брудний у тебе язик, Сонні, – м'яко сказав Грег.

– Чого ти від мене хочеш? – спитав Сонні. – Чого б тобі не перейти зразу до цього? Бо ще пропустиш свої джейсійські збори.

– Ні, – сказав Грег, і досі незворушний. – Джейсійці збираються вечорами щовівторка. Часу в нас скільки захочеш.

Елліман з огидою видув з грудей повітря.

– Так от я думав, – вів далі Грег, – що це ти чогось хотітимеш від мене. – Він витягнув шухляду й дістав звідти три пластикові мішечки з марихуаною. До трави були домішані кілька гелевих капсул. – Знайшов це в твоєму спальнику, – сказав Грег. – Поганий-поганий-поганий Сонні. Огидна поведінка. Не прохось на два поля вперед, не візьми з банку двісті доларів. Пересунь свою фішку прямо до нью-гемпширської в'язниці штату.

– У тебе не було ордера на обшук, – сказав Елліман. – Мене зможе витягти навіть адвокатава дитина, і ти це знаєш.

– Нічого я такого не знаю, – сказав Грег Стіллсон. Він приліг на спинку стільця й закинув лофери, куплені в сусідньому штаті Мейн в «Л.Л. Бін», собі на стіл. – Я велика людина в цьому містечку, Сонні. Кілька років тому я приповз до Нью-Гемпширу майже тягнучи задні ноги, а тепер у мене тут розгорнута непогана операція. Я допоміг міській раді вирішити кілька проблем, серед яких – що робити з усіма тими дітлахами, котрих шеф поліції ловить з наркотою... о, я не маю на увазі таких поганців, як ти, Сонні, – з такими зайдами ми знаємо, що робити, коли впіймаємо їх зі скарбами, схожими на ті, що лежать оце зараз на столі... Я кажу про хороших місцевих дітей. Ніхто ж насправді не хоче ім лихого, розумієш? І я придумав, що можна вдіяти. Замість того щоб слати їх до тюрми – приставте їх до громадських робіт, сказав я. І вийшло чудово. Тепер у нас найзавзятіший психотроп на три міста навкруг тренує малих бейсболістів і дуже добре вправляється.

Елліман, вочевидь, знудився. Грег раптом скинув черевики зі столу й гупнув ними об підлогу, а тоді схопив вазу з логотипом Університету Нью-Гемпширу й метнув її повз Сонні. Вона свиснула в трьох сантиметрах від його носа, пролетіла через усю кімнату й розлетілася об бюро, що стояло в кутку. Елліман уперше наполошився. І на мить обличчя цього старшого, мудрішого Грега Стіллсона стало обличчям молодшого чоловіка, убивці собак.

– Краще слухай, коли я говорю, – тихо сказав він. – Тому що ми тут обговорюємо твою кар'єру на наступні роки десяти. І якщо ти не дуже цікавишся кар'єрою, в якій вибиватимеш на номерних знаках дурні написи, то краще слухай уважно, Сонні. Вдай, що ти знову вперше прийшов до школи, Сонні. Тобі дуже треба зрозуміти все правильно і з першого разу, Сонні.

Елліман подивився на уламки вази, а тоді знову на Стіллсона. Нелегкий спокій змінився справжньою цікавістю. Йому вже давненько не було аж так цікаво. Він поїхав по пиво, бо знудився. Поїхав один, бо знудився. І коли цей здоровань зупинив його блакитною мигалкою на панелі свого «універсала», Сонні Елліман вирішив, що матиме справу ще з одним карикатурним місцевим помічником шерифа, який захищає свою територію і робить стійку на великого та злого байкера на прокачаному «гарлі-девідсоні». Цей тип інакший. Він... він...

«Скажений! – зрозумів Сонні й відчув радість од цього відкриття. – У нього тут дві нагороди за допомогу громаді, фото з ротаріанцями та “Левами”, і він віцепрезидент джейсійців у цьому засраному містечку, а наступного року стане президентом, але ж він скажений, як та всрана блоха!»

– Гаразд, – сказав він. – Я уважно слухаю.

– У мене була доволі смугаста кар'єра, можна так сказати, – повів Грег. – Бувало, я злітав, але бувало, що й падав. Кілька разів зачіпав плечем закон. Що я хочу цим сказати, Сонні, то це те, що у мене до тебе немає жодних упереджень. На відміну від місцевих. Вони прочитали в «Юніон Лідері», що ти й твої друзі-байкеренята роблять у Гемптоні цього літа, і їм хочеться каструвати вас усіх іржавою бритвою «жилетт».

- Це не «Чортова дюжина», - сказав Сонні. - Ми приїхали сюди з дальших кутків штату Нью-Йорк, щоб трохи повалятися на пляжі, дядьку. Ми у відпустці. Громити кантрі-шинки - не наш стиль. Там зараз рвуть собі сраку «Ангели пекла» і відділення «Чорних вершників» з Нью-Джерсі, але знаєш, кого там найбільше? Діток з коледжу. - Губа Сонні вигнулась. - Але в газеті цього не пишуть, га? Вони скоріше звернуть усе на нас, ніж на милих Сьюзі та Джимів.

- Ви колоритніші, - м'яко сказав Грег. - І Вільям Льоб із «Юніон Лідера» не любить байк-клубів.

- Гад голомозий, - пробурмотів Сонні.

Грег висунув шухляду й дістав пласку пляшечку бурбону «Лідер».

- Я за це вип'ю, - сказав він. Тоді з хрустом скрутив кришку й випив половину одним ковтком. Сильно видихнув, протер змоклі очі й простягнув бурбон через стіл.

- Хочеш?

Сонні добив пляшечку. Теплий вогонь піднявся від шлунка до горла.

- Оце підпалило, - хекнув він.

Грег закинув голову назад і засміявся.

- Ми знайдемо спільну мову, Сонні. Нутром відчуваю, що знайдемо.

- Чого ти хочеш? - знову спитав Сонні, тримаючи порожню пляшку.

- Нічого... тепер. Але в мене є передчуття... - Очі Грега затуманилися, майже затухли. - Я сказав, що я велика людина в Ріджвеї. Я збираюся йти в мери на наступних виборах і переможу. Але це...

- Тільки початок? - підказав Сонні.

- Стартова лінія, щось таке. - Обличчя Грега лишалося замисленим. - Я вмію закінчувати почате. Люди це знають. Я добре працюю. Я відчуваю... що в мене чимале майбутнє. Верхньої межі немає. Але я... точно не можу сказати... про що йдеться. Розумієш?

Сонні тільки знизав плечима.

Замислений вираз Грега щез.

- Але є одна байка, Сонні. Про мишку, котра витягла кольку з лівової лапи. Вона це зробила, щоб відплатити леву за те, що той не з'їв її кілька років тому. Знаєш таку?

- Може, й чув, як був малий.

Грег кивнув.

– Так от, зараз – твое «кілька років тому», Сонні...Сонні... хоч би що там сталося далі. – Грег підіпхнув пластикові пакетики через стіл. – Я тебе не з’ім. Хоч і міг би, як ти розумієш. Адвокатова дитина тобі б не допомогла. У цьому місті, коли менш як за двадцять миль точаться заколоти в Гемптоні, тобі не допоміг би й драний Кларенс Дерроу. Ці люди з радістю тебе засадять.

Елліман не відповів, але він підозрював, що Грег має рацію. У його травичці не було нічого важкого – найсильнішими там були дві «коричневі бомби», – але колектив батьків милих Сьюзі та Джимів радо зашле його ламати каміння в Портсмуті з поголеною головою.

– Я тебе не з’ім, – повторив Грег. – Сподіваюся, ти згадаєш про це через кілька років, якщо мені в лапі застрягне колька... або якщо в мене знайдеться для тебе перспективна робота. Не забудеш?

Вдячність не належала до обмеженого каталогу людських емоцій Сонні Еллімана, але інтерес і цікавість серед них були. Він відчував до цього дядька, Стілсона, одне і друге. Ота скаженість у його очах натякала багато на що, але аж ніяк не на нудьгу.

– Хто знає, де ми будемо через кілька років? – пробурмотів він. – Може, нас усіх уже не стане, дядьку.

– Просто не забувай про мене. Я не прошу більшого.

Сонні глянув на розбиту на друзки вазу.

– Не забуду, – сказав він.

4

1971 рік минув. Нью-гемпширські пляжні протести відгули своє, і бурчання власників закладів на першій лінії приглушувалося покращеним балансом на їхніх рахунках. Невідомий персонаж на ім’я Джордж Макговерн до сміху рано оголосив про намір іти в президенти. Усі, хто стежив за політикою, знали, що кандидатом від Демократичної партії в 1972 році стане Едмунд Маскі, і були такі, хто вірив, що він таки зможе збити з ніг Троля з Сан-Клементе й покласти його на лопатки.

На початку червня, перед тим як школярі розійшлися на літо, Сара знову зустрілася зі студентом-юристом. Вона зайшла до магазину побутової техніки вибрати тостер, а він шукав подарунок батькам до річниці весілля. Він спитав, чи хотіла б вона піти з ним у кіно: до міста завітав новий Клінт Іствуд – Брудний Гаррі. Сара пішла. І вони вдвох добре провели час. Волтер Гезлетт відростив бороду і вже не так нагадував їй Джонні. По правді, їй ставало дедалі важче згадати, як саме Джонні виглядав. Його обличчя ясно приходило до неї тільки у снах, в яких він стояв перед «Колесом фортуни», стежив, як воно крутиться, його обличчя було холодним, а блакитні очі стемнішали до чудного і трохи лячного темно-фіолетового відтінку. Він стежив за «Колесом», ніби то був його власний заповідник.

Вони з Волтом почали бачитися дуже часто. З ним було легко. Він нічого не вимагав або, коли й вимагав, робив це настільки помірно й поступово, що це лишалося непомітним. У жовтні він спитав у неї, чи може подарувати їй невеличкий діамант. Сара спитала, чи можна подумати на вихідних. Тієї суботи вона поїхала до Медичного центру східного Мейну, отримала в реєстратурі спецперепустку з червоними краями й пройшла до інтенсивної терапії. Вона просиділа коло ліжка Джонні годину. Надворі завивав у темряві осінній вітер, обіцяючи холод, обіцяючи сніг, обіцяючи сезон смерті. До річниці ярмарку, «Колеса» і лобового зіткнення біля болота лишалося шістнадцять днів.

Вона сиділа, слухала вітер і дивилася на Джонні. Бинти зняли. Шрам на лобі починався за два сантиметри вище від правої брови й звивався вгору, заходячи у волосся. Саме волосся побілішало, від чого їй згадався вигаданий детектив з книжок Еда Макбейна про 87-му дільницю – його звали Коттон Гоуз. Сарині очі не бачили ознак дегенерації, хіба що неunikну втрату ваги. Просто юнак, якого вона ледве знала, міцно спав.

Вона нахилилась і ніжно поцілувала його в губи, ніби стару казку можна було обернути навиворіт і її цілунок міг його збудити. Але Джонні спав.

Вона пішла, повернулася до квартири у Візі, лягла на ліжко й заплакала, а вітер гуляв темним світом зовні, жбурляючи перед собою зібране жовте й червоне листя. У понеділок вона сказала Волту, що коли той справді хоче подарувати їй діамант – маленький, – то вона носитиме його з радістю й гордістю.

Таким був 1971 рік для Сари Брекнелл.

На початку 1972 року Едмунд Маскі пустив сльози під час пристрасної промови на вулиці коло штабу чоловіка, про котрого Сонні Елліман був відгукнувся як про «гада голомозого». Джордж Макговерн з аутсайдера внутрішньопартійного відбору став фаворитом, і Льюб утішно оголосив, що народ Нью-Гемпширу не любить плаксіів. У червні Макговерна висунули. Того ж місяця Сара Брекнелл стала Сарою Гезлетт. Вони з Волтом одружилися в Першій методистській церкві в Бенгорі.

Менш ніж за три кілометри звідти Джонні Сміт продовжував спати, і думка про нього, раптова й жахлива, прийшла до Сари, коли Волт цілував її перед любими братами й сестрами, що зібралися на весіллі. «Джонні», – подумала вона й побачила його як тоді, коли ввімкнулося світло: наполовину Джекілом, наполовину Гайдом. Вона на мить залякла у Волтових руках, а тоді все минулося. Пам'ять, образ, хоч би що то було – зникло.

Після довгих роздумів і обговорення з Волтом вона запросила батьків Джонні на весілля. Герб приїхав сам. Після урочистостей вона спитала, чи в порядку Вера.

Він роззирнувся довкола, побачив, що вони на мить лишилися самі, і швидко ковтнув залишки скотчу з содовою. За минулі півтора року він постарів на п'ять літ, подумала Сара. Волосся порідшало. Зморшки на обличчі стали глибші. Він носив окуляри обережно, як люди, що наділи їх недавно, і крізь тонкі лінзи його очі виглядали втомленими й зраними.

- Ні... не дуже, Саро. По правді, вона зараз у Вермонті. Чекає кінця світу.

- Що?

Герб розповів, що пів року тому Вера почала листуватися з групою людей, котрі звали себе Американським товариством Останніх Часів. У ньому головували Гаррі Л. Стонкерз і його дружина, обое з Расіна, що у Вісконсіні. Містер і місіс Стонкерз заявляли, що їх під час відпочинку на природі в наметах підбирала летюча тарілка. Їх доправили на небеса, котрі, як виявилось, не в сузір'ї Оріона, а на планеті земного типу, що оберталася навколо Арктура. Там вони спілкувалися з суспільством ангелів і бачили рай. Стонкерзам указали, що Останні Часи вже близько. Їх наділили даром телепатії й відіслали назад зібрати на Землі докупи кількох достойних - для першого ковчегу на небо, так би мовити. Тож десятеро таких зібралися разом, придбали ферму на північ від Сент-Джонсбері й оселилися там на сім тижнів, чекаючи на тарілку, що прибуде й підбере їх.

- Звучить як... - почала Сара, а тоді закрила рота.

- Я знаю, як воно звучить, - сказав Герб. - Як божевілля. Те місце коштувало їм дев'ять тисяч. Там нема нічого, крім обваленого фермерського будинку з двома акрами дохлого чагарнику. Вера вклала сімсот доларів - усе, що могла. Я не міг зупинити її нічим... хіба що помістити на лікування. - Він помовчав, а тоді всміхнувся. - Але негоже балакати про таке на твоєму весіллі, Саро. Вам із твоїм парубком випаде все найкраще. Я впевнений.

Сара всміхнулась у відповідь, наскільки змогла.

- Дякую, Гербе. А ви... Тобто, як думаєте, вона...

- Чи повернеться? А, так. Якщо до зими світу не прийде кінець, думаю, що вона повернеться.

- Ох, я вам бажаю всього найкращого, - сказала вона та обійняла його.

5

На фермі у Вермонті не було печі, тож коли летюча тарілка не прибула до кінця жовтня, Вера повернулася додому. Тарілка не прилетіла, сказала вона, тому що вони ще не були бездоганні - не випалили несуттєву й гріховну окалину зі своїх життів. Але вона була піднесена й духовно екзальтована. Їй був знак уві сні. Можливо, їй не судилося полетіти до раю на тарілці. Вона дедалі ясніше розуміла, що муситиме натомість направляти свого хлопчика, вказувати йому правильну путь, коли він вийде зі свого трансу.

Герб прийняв її й любив, як тільки міг, - і життя продовжилося. Джонні пролежав у комі вже два роки.

6

Ніксона переобрали. Американські хлопці почали повертатися додому з В'єтнаму. Волтер Гезлетт ходив складати екзамен на юриста, і йому запропонували спробувати знову пізніше. Сара Гезлетт продовжувала викладати в школі, а він зубрив матеріал до своїх тестів. Учні, котрі були дурними й незграбними першаками, коли вона прийшла до цієї школи, вже стали випускниками. Плaskі груди дівчат повипиналися. Дрібнота, котра попервах губилася в коридорах, тепер грала за шкільну баскетбольну команду.

Прийшла і минула друга арабо-ізраїльська війна. Прийшов і минув нафтовий бойкот. Травматично високі ціни на паливо прийшли і не минули. Вера Сміт ствердилася в переконанні, що Христос має повернутися з-під землі на Південному полюсі. Ці розвіддані базувалися на інформації з нової брошури (сімнадцять сторінок, ціна – чотири з половиною долари), що називалася «Тропічне підземелля Боже». Приголомшлива гіпотеза автора була в тому, що рай насправді під нашими ногами і найлегша точка входу до нього – Південний полюс. Один з розділів брошури звався «Екстрасенсорний досвід полярних дослідників».

Герб указав їй, що менш як рік тому вона була переконана, що рай Десь Там, скоріше за все, крутиться навколо Арктура.

– Я набагато скоріше повірю в це, ніж у таку маячню про Південний полюс, – сказав він їй. – Врешті, і в Біблії сказано, що рай на небі. А тропічне місце під землею там називається...

– Годі! – різко сказала вона. Її губи стислися в білу лінію. – Нема чого глузувати з того, чого не розумієш.

– Я не глузував, Веро, – тихо сказав він.

– Господь знає, чому невірний насміхається, а язичник лютує, – сказала вона.

У її очах горів отой сухий вогник. Вони сиділи за столом на кухні, перед Гербом лежав старий J-подібний анкерний болт для сантехніки, перед Верою – стосик старих випусків «National Geographic», котрі вона прочісувала в пошуках історій та зображень на тему Південного полюса. Надворі хмари невпинно тікали з заходу на схід, а з дерев сипалося листя. Знову настав жовтень, а жовтень завжди був для неї найгіршим місяцем. Місяцем, у якому той сухий вогник спалахував у її очах частіше й лишався там на довше. І саме в жовтні його думки завжди зрадницьки зверталися до того, щоб залишити їх обох. Свою дружину з цілком імовірним психічним діагнозом і свого заснулого сина, котрий, певно, вже мертвий у будь-якому практичному сенсі. Просто зараз Герб крутив у руках J-подібний болт, визирав у вікно на неспокійне небо і думав: «Я міг би зараз збирати речі. Закинув би все в кузов пікапа й поїхав. Може, до Флориди. Небраски. Каліфорнії. Хороший тесля може заробляти гроші будь-де. Просто встав би й поїхав».

Але він знав, що не поїде. Просто жовтень був його місяцем для думок про втечу, як для Вери – місяцем відкриття якоїсь нової прямої лінії до Ісуса

й кінцевого спасіння єдиної дитини, котру вона спромоглася виносити у своїй бракованій утробі.

Тепер він простягнув руку через стіл і взяв її долоню, худу і страшенно кістляву, – долоню старої жінки. Вона здивовано звела на нього очі.

– Я дуже тебе люблю, Веро, – сказав він.

Вона всміхнулась у відповідь і на одну тремку мить стала сильно схожа на дівчину, до котрої він залицявся і котру здобув, дівчину, котра жартома втріла його шійкою для волосся в їхню весільну ніч. То була ніжна усмішка, її очі раптом прояснилися, потеплішали, наповнилися взаємною любов'ю. Надворі знову вийшло сонце, проганяючи величезні клапті тіні геть з поля позаду їхнього будинку.

– Я знаю це, Герберте. Я тебе теж люблю.

Він поклав другу долоню поверх її й стиснув.

– Веро, – сказав він.

– Що? – Її очі були ясні... раптом вона повернулася до нього, повністю повернувшись, і він зрозумів, наскільки страшно далеко вони розійшлися за минулі три роки.

– Веро, якщо він ніколи не прокинеться... Боже борони, але якщо ні... Ми ж усе одно залишимося одне в одного, так? Тобто...

Вона висмикнула руку. Його долоні, в яких він легенько тримав її, обняли порожнечу.

– Ніколи такого не кажи. Ніколи не кажи, що Джонні не прокинеться.

– Я тільки хотів сказати, що ми...

– Звісно, він прокинеться, – сказала вона, дивлячись із вікна на поле, яким без кінця перебігали тіні. – Так для нього задумав Бог. О так. Думаєш, я цього не знаю? Знаю, повір мені. Господь приборіг для мого Джонні великі речі. Я чула його своїм серцем.

– Так, Веро, – сказав він. – Гаразд.

Її пальці метнулися до «National Geographic», знайшли їх і знов заходилися гортати сторінки.

– Я знаю, – сказала вона по-дитячому вередливим голосом.

– Гаразд, – тихо сказав він.

Вона дивилася свої журнали. Герб підпирав підборіддя долонями, визирав на сонце й тіні й думав, як швидко після золотого, підступного жовтня настає зима. Він бажав, щоб Джонні помер. Він любив свого сина з найпершого дня. Бачив захват на крихітному обличчі, коли Герб приніс до хлопцевого візка маленьку деревну жабку й поклав живу істоту в його долоні. Він навчив

Джонні рибалити, кататися на ковзанах, стріляти. Він просидів над ним усю ніч під час жахливого нападу грипу в 1951 році, коли хлопцева температура доповзла до запаморочливих 40,5. Він ховав сльози рукою, коли Джонні випускався з відзнакою і виступав з промовою від учнів – і виголосив її з пам'яті й не запнувшись. Стільки спогадів про нього: як він учив його водити машину, як вони стояли з ним на носі «Болеро», коли одного року подалися на канікули до Нової Шотландії (Джонні було вісім, він сміявся, захоплений рухом корабля вгору-вниз по хвилях), як він допомагав йому з домашніми завданнями, як допомагав будувати хатку на дереві, допомагав розібратися з похідним компасом, коли Джонні був у скаутах. Усі спогади скупчилися разом без жодного хронологічного порядку – Джонні був у них єдиною ниткою, Джонні, що так завзято досліджував світ, котрий у кінці так його скалічив. І тепер він бажав, щоб Джонні помер, ох, як він хотів, щоб той помер, щоб серце того перестало битися, щоб розгладились останні сигнали на енцефалограмі, щоб той просто тріпнувся й затух, як гніт у калюжці воску, – щоб помер і відпустив їх.

7

В обідню пору спекотного літнього дня менш як за тиждень після Дня Незалежності того 1973 року до придорожного бару «Кеті» в Сомерсворті, Нью-Гемпшир, прибув продавець громовідводів; і десь не дуже далеко звідти, певно, грози тільки чекали свого народження в теплих стовбурах літніх висхідних потоків повітря.

Він накопичив чималу спрагу і зупинився біля «Кеті», щоб просто пом'якшити її парюючим пивом, а не щось продати. Але через силу звички він глянув на дах низької будівлі в стилі ранчо, і його нічим не порушена горизонтальна лінія на тлі розжареного, як метал, неба змусила продавця знову полізти до машини по потерту замшеву валізу зі зразками.

Усередині «Кеті» було темно, прохолодно і тихо, і тільки на стіні бурчав щось приглушений кольоровий телевізор. З народу було кілька завсідників і власник за шинквасом, що одним оком дивився серіал «Як крутиться світ» разом зі своїми клієнтами.

Продавець громовідводів опустився на стілець за шинквасом і поклав валізу зі зразками на сусідній стілець ліворуч.

– Здоров, друже. Що замовиш?

– «Бад», – сказав продавець громовідводів. – І наberi келих собі, якщо ти не проти.

– Я ніколи не проти, – сказав власник.

Він повернувся з двома келихами, взяв у продавця долар і залишив три десятички на шинквасі.

– Я Брюс Керрік, – сказав власник і простягнув руку.

Продавець громовідводів потиснув її.

- А я Догей, - сказав він. - Ендрю Догей. - Він відпив половину келиха.

- Радий знайомству, - сказав Керрік. Він відійшов налити молодій жінці з жорстким обличчям ще одну «текілу санрайз», а тоді знову підійшов до Догей. - Не тутешній?

- Ні, - визнав Догей. - Продавець. - Він озирнувся. - Тут завжди так тихо?

- Ні. Народ надходить на вихідних, а на тижні я працюю в нуль. Основний прибуток у нас - від приватних вечірок, якщо вони трапляються. Я не голодую, але й на «кадиллаку» не катаюся. - Він указав пальцем-пістолетом на келих Догей. - Обновити?

- І собі теж, містере Керрік.

- Брюс. - Він засміявся. - Ви хочете мені щось продати.

Коли Керрік повернувся з пивом, продавець громовідводів сказав:

- Я зайшов, щоб трохи вичахнути, а не продавати. Але коли вже ви спитали...

Він тренованим рухом витяг на шинквас валізу зі зразками. Ті дзенькнули всередині.

- Ох, зараз почнеться, - сказав Керрік і засміявся.

Двое завсідників, один - старий із бородавкою на повіці, другий - молодий у сірій робі, підійшли подивитися, що продає Догей. Жінка з жорстким обличчям і далі дивилася «Як крутиться світ».

Догей витягнув три громовідводи, один - довгий та з мідною кулею нагорі, другий - коротший, а третій - з керамічними провідниками.

- Що за біс... - мовив Керрік.

- Громовідводи, - оголосив старий завсідник і гикнув. - Він хоче вберегти цю наливайку він гніву Божого, Брюсі. Прислухайся до людини добренько.

Він знову засміявся, і чоловік у сірій робі також. Обличчя Керріка потемнішало, і продавець громовідводів зрозумів, що шанс на продаж він мав раніше, а зараз той зник без сліду. Він був хорошим продавцем, достатньо хорошим, аби побачити, що, як це іноді буває, тут склалася дивна комбінація осіб та обставин, котрі своєю дивиною усунули будь-яку надію на продаж іще до того, як йому випала нагода показати свою пропозицію. Він сприйняв це по-філософськи й усе одно зачитав свій виступ, здебільшого через силу звички:

- Коли я виходив з машини, то помітив, що цей чудесний заклад не обладнано відводами блискавок і що він збудований з дерева. Так от, за невеличку ціну і на легких кредитних умовах, якщо ви їх оберете, я можу гарантувати, що...

- Що блискавка гахне в це саме місце о четвертій пополудні, - сказав чоловік у сірій робі й усміхнувся.

Старий завсідник реготнув.

- Містере, без образ, - сказав Керрік, - але гляньте он туди. - Він указав на золотий цвяшок на невеликій дерев'яній дошці біля телевізора й блискучого ряду пляшок. На той цвяшок був нашпилений цілий стосик папірців. - Ото все - рахунки. Їх треба сплатити до п'ятнадцятого. Вони написані червоними чорнилами. Ви бачите, скільки людей зараз тут випиває? Мені треба бути обережним. Треба...

- Я про це й кажу, - зграбно втрутився Догей. - Треба бути обережним. І придбання трьох або чотирьох громовідводів - це дуже обачне надбання. Тут е про що переживати. Ви ж не хочете, щоб усе це зникло одним махом через блискавку одного літнього дня, так?

- Він був би не проти, - сказав старий завсідник. - Забрав би страховку й гайнув би до Флориди. Хіба не, Брюсі?

Керрік неприязно глянув на старого.

- Можна поговорити і про страховку, - втрутився продавець громовідводів. Чоловік у сірій робі втратив інтерес і відійшов собі. - Ваша плата за пожежну страховку знизиться, якщо...

- У мене страховка одним пакетом, - сухо сказав Керрік. - Слухайте, я просто не можу це собі дозволити. Мені шкода. Може, якщо ви балакатимете зі мною наступного року...

- Ну, може, я так і зроблю, - сказав продавець громовідводів, здаючись. - Мабуть, так і зроблю.

Ніхто не вірить у те, що його може вдарити блискавкою, доки його не вдарило, - неспростовний факт. Не можна було переконати Керріка в тому, що це найдешевший варіант страховки від пожежі. Але Догей був філософом. Врешті-решт, він сказав правду, коли говорив, що зайшов охолонути.

Щоб довести це, а також те, що він анітрохи не образився, він замовив ще пива. Але цього разу не врівноважив його кухлем для Керріка.

Старий завсідник прослизнув на сусідній стілець.

- Десь років десять тому був один, що його вдарило блискавкою на полі для гольфу, - сказав він. - Убило на місці. Отому б чолов'язі носити громовідвід на голові, га? - Він гигикнув, пославши чимало затхлого пивного духу Догей в обличчя. Догей тактовно всміхнувся. - І всі монети в його кишені стопилися в одну купу. Таке розказували. Блискавка - цікава штука. Точно. Пам'ятаю, як було колись...

Цікава штука, думав Догей, даючи розповіді старого протекти повз нього без жодної шкоди для себе, інстинктивно киваючи в правильних місцях. Цікава штука, це точно, тому що їй усе одно, в кого чи в що бити. І коли.

Він допив пиво і вийшов, несучи повну валізу страховки проти гніву Божого – можливо, єдиний захист проти нього, що коли-небудь був винайдений людьми. Спека вдарила його наче молотом, але він усе одно спинився на мить посеред майже порожнього паркінгу і подивився на безперервну лінію даху. 19 доларів 95 центів, ну максимум 29,95 – а той чоловік не міг дозволити собі таких витрат. Він би заощадив сімдесят баксів на своїй пакетній страховці тільки в перший рік, але не міг собі дозволити таких витрат – і нічого йому не доведеш, поки ті клоуни стоять навколо й дуркують.

Можливо, одного дня він пошкодує.

Продавець громовідводів сів у «б'юік», поклав валізу зі зразками на сидіння біля себе, накрутив кондиціонер і поїхав на захід у бік Конкорда й Берліна, випереджаючи всі грози, що могли збиратися позаду.

8

На початку 1974 року Волт Гезлетт склав юридичний іспит. Вони з Сарою влаштували вечірку для всіх його друзів, її друзів і спільних друзів – усього понад сорок людей. Пиво текло як вода, а після того як усе скінчилося, Волт сказав: їм страшенно пощастило, що їх не виселили з помешкання. Коли провели останніх гостей (о третій ночі), Волт повернувся від дверей і побачив Сару в спальні, оголену, за винятком туфель і сережок з діамантової крихти, через які він заліз у борг, щоб подарувати на її день народження. Вони кохалися не раз, а двічі, після чого провалилися в липку дрімоту, від якої прокинулися в обід і з паралітичним похміллям. Десь через шість тижнів Сара зрозуміла, що вагітна. У жодного з них не було сумніву, що зачаття сталося в ніч великої гулянки.

У Вашингтоні Річарда Ніксона, обплутаного магнітофонними стрічками, повільно заганяли в кут. У Джорджії власник арахісової ферми, колишній військовий моряк і поточний губернатор на ім'я Джеймс Ерл Картер, почав з рядом близьких друзів обговорювати висування на посаду, яку Ніксон скоро мав звільнити.

У палаті 619 Медичного центру східного Мейну досі спав Джонні Сміт. Він почав скручуватися в зародкову позу.

Доктор Строунз, лікар, що говорив з Гербом, Верою і Сарою в кімнаті для нарад наступного дня після аварії, помер від опіків наприкінці 1973 року. Його будинок загорівся через браковані новорічні гірлянди. Випадком Джонні зацікавилися двоє нових лікарів, Вейзак і Браун.

Через чотири дні після відставки Ніксона Герб Сміт упав у фундаментну яму будинку, котрий будував у Греї, приземлився на тачку й зламав ногу. Кістка зросталася довго, і нога вже ніколи по-справжньому не стала надійною. Він шкутильгав, а у вологі дні почав спиратися на палицю. Вера молилася за нього й наполягала, щоб він обмотав навколо ноги хустку, котру особисто благословив преподобний Фредді Колтсмор із Бессемера, що в Алабамі, – щоночі перед сном. Ціна Благої Хустки Колтсмора (як її

називав Герб), становила 35 доларів. Він не помітив від неї жодної користі.

У середині жовтня, скоро після того, як Джеральд Форд помилював експрезидента, Вера впевнилася, що світ знову має закінчитися. Герб ледве встиг вчасно усвідомити, що вона задумала – намірилася віддати скільки в них було готівки й заощаджень, котрі вони встигли накопичити наново після аварії Джонні, Американському товариству Останніх Часів. Вона намагалася виставити на продаж будинок і домовилася з благодійниками з «Гудвілл», котрі мали за два дні прислати фургон, щоб забрати всі меблі. Герб дізнався про все, коли ріелтор зателефонував йому спитати, чи буде їм зручно, якщо потенційний покупець прийде оглянути будинок по обіді.

Він уперше насправді втратив самовладання з Верою.

– На Бога, що ти собі надумала? – заревів він, витягнувши з неї останні часточки неймовірної історії.

Вони були у вітальні. Він щойно договорив по телефону з «Гудвілл», сказавши їм, щоб вони й не думали прислати фургони. Дощ лив за вікном монотонними сірими потоками.

– Не хули імені Спасителя, Герберте. Не...

– Закрий рота! Закрий рота! Ти втомила мене своїми теревеннями про те лайно!

Вона злякано втягнула повітря.

Він підкульгав до неї, ціпок у його руках вистукував контрапункти об підлогу. Вона трохи відсахнулася на своєму стільці й дивилася на нього вгору з таким милим мученицьким виразом обличчя, що йому захотілося, прости Господи, гахнути їй разок по голові оцією клятою ковінкою.

– Ти не настільки здуріла, щоб не розуміти, що робиш, – сказав він. – Ти не можеш цим виправдовуватися. Ти тихцем орудувала за моєю спиною, Веро. Ти...

– Ні! Це неправда! Я нічого такого...

– Ще й як правда! – гаркнув він. – Так от, слухай сюди, Веро. Тут я проводжу межу. Молися скільки захочеш. Молитви безкоштовні. Пиши листи скільки захочеш, марки й досі коштують тринадцять центів. Якщо хочеш обливатися дешевими гімняними брехнями, котрі розказують оті алілуйшики. Якщо хочеш і далі жити з тією маячнею й вигадками – живи. Але я цього не робитиму. Пам'ятай про це. Ти зрозуміла?

– Господи-Боже-що-еси-на-небеси...

– Ти зрозуміла мене?

– Ти думаєш, що я навіжена? – закричала вона на нього, і її обличчя жакливо скривилося й стислося. Вона кинулася в ревучі, огидні сльози повної поразки і втрати ілюзій.

– Ні, – сказав він тихіше. – Ще ні. Але, можливо, настав час маленької прямої розмови, Веро, і правда така: я вважаю, що ти зовсім утратиш глузд, якщо не вирвешся з усього цього й не почнеш бачити реальність.

– От побачиш, – сказала вона крізь сльози. – Побачиш. Господь знає правду, але чекає.

– Аби ти тільки розуміла, що йому не потрібні наші меблі, поки він чекає, – хмуро сказав Герб. – Аби тільки це було тобі ясно.

– Це ж Останні Часи! – сказала вона йому. – Настає година Апокаліпсису.

– Та невже? Приклади до цього п'ятнадцять центів, і зможеш купити собі чашку кави, Веро.

Надворі мірно лив дощ. Того року Гербу виповнилося п'ятдесят два, Вері – п'ятдесят один, а Сарі Гезлетт – двадцять сім.

Джонні пролежав у комі чотири роки.

9

Дитина народилася в ніч Гелловіну. Сарині пологи тривали дев'ять годин. Їй давали понюхати газу, коли треба, і на одному з етапів потуг вона усвідомила, що лежить із Джонні в одній лікарні. Вона раз за разом кликала його на ім'я. Надалі вона про це ледве пам'ятала і ніколи не розповідала Волту. Думала, що це могло їй наснитися.

Народився хлопчик. Його назвали Денніс Едвард Гезлетт. Вони з матір'ю за три дні приїхали додому, і після вихідних до Дня Подяки Сара вже знову вчителювала. Волт отримав хорошу роботу в бенгорській юридичній фірмі, і якби все пішло добре, вони запланували, щоб Сара покинула викладання в червні 1975 року. Вона не була дуже впевнена, що хотіла цього. Їй почало подобатися.

10

Першого дня 1975 року двоє хлопчаків, Чарлі Нортон і Норм Ловсон, обое з Отісфілда, що в Мейні, грали в сніжки у дворі Нортонів. Чарлі було вісім років, а Норму – дев'ять. День був мрячний.

Відчуваючи, що гра закінчується – уже був майже час обідати, – Норм атакував Чарлі, засипавши того градом сніжок. Чарлі, що пригинався й реготав, мусив спочатку відступити, а тоді показати спину й побігти, перестрибнувши низьку кам'яну кладку, що відділяла задній двір Нортонів від лісу. Він помчав стежкою, що вела до струмка Стріммера. Норм поцілів у рухоми мішень, смачно, в самий капюшон.

А тоді Чарлі зник.

Норм перестрибнув через кладку й мить постояв, дивлячись у засніжений ліс та слухаючи крапання талої води з беріз, сосен та ялин.

– Вертайся, курча! – гукнув Норм і видав кілька кудкудакань.

Чарлі не озвався. Ані знаку від нього не було, але стежка круто спускалася до струмка. Норм знову кудкудакнув і нерішуче переступив з ноги на ногу. То були ліси Чарлі, а не його. Територія Чарлі. Норм любив добряче покидатися сніжками, поки перемагав, але йому не дуже хотілося спускатися туди, якщо Чарлі заліг там на нього в засідці з кількома міцно зіпленими мокрими сніжками.

Проте він пройшов кілька кроків стежкою, коли знизу долетів високий задиханий крик.

Норм Ловсон похолов, як сніг, у якому стояли його зелені гумові чоботи. Крик почувся знову – такий високий, що його ледве було чутно.

«Бабця в капцях, та він же там упав у струмок», – подумав Норм, і ця думка порушила його наляканий параліч. Він побіг стежкою, ковзаючи та ідучи, раз навіть упавши на корму. Пульс гримів у вухах. Подумки він уже побачив, як виловлює Чарлі зі струмка якраз перед тим, як той устиг зануритися втретє, після чого про його геройський вчинок напишуть у «Хлоп'ячому житті».

На трьох чвертях спуску стежка різко звертала, і, звернувши за нею, він побачив, що Чарлі Нортон таки не впав у струмок Стріммера. Він стояв на місці, де стежка вирівнювалась, і дивився на щось у талому снігу. Капюшон йому впав на плечі, а обличчя побілішало, як сам сніг. Поки Норм підходив, Чарлі знову видав той жакливий задиханий крик.

– Що таке? – спитав Норм, наближаючись. – Чарлі, що сталося?

Чарлі розвернувся до нього – очі великі, рот роззявлений. Він спробував заговорити, але з губ зірвалися тільки два нерозбірливі бурки й срібляста нитка слини. Натомість він указав рукою.

Норм підійшов ближче й глянув. Раптом з його ніг зникла вся сила, і він різко сів. Світ навколо поплив.

З талого снігу виступали дві ноги, вбрані у сині джинси. На одній ступні була туфля, а друга стирчала гола, біла, беззахисна. Зі снігу також виступала рука, і долоня на її кінці ніби благала про допомогу, котра так і не прийшла. Решта тіла була милосердно схована.

Чарлі й Норм знайшли тіло сімнадцятирічної Керол Данбаргер, четвертої жертви Душителя з Касл-Рока.

Минуло майже два роки відтоді, як він востаннє вбивав, і люди в Касл-Року (струмок Стріммера був кордоном між містами Касл-Рок і Отісфілд) почали були розслаблятися, думаючи, що жакіття нарешті скінчилися.

Але ні.

Через одинадцять днів після того, як знайшли тіло юної Данбаргер, північ Нової Англії накрило бурею з мокрим снігом і крижаною крупю. У результаті на шостому поверсі Медичного центру східного Мейну все робилося з невеликим запізненням. Багато хто з персоналу мав проблеми з тим, щоб дістатися до роботи, а ті, що таки добралися, мушили швидко бігати, щоб хоч якось надолужити.

Після дев'ятої ранку одна з санітарок, молода жінка на ім'я Елісон Коновер, принесла містерові Старрету легкий сніданок. Містер Старрет відновлювався після серцевого нападу і «відбував свої шістнадцять» в інтенсивній терапії: шістнадцятиденний курс після коронарного тромбозу був стандартною процедурою. Містер Старрет одужував добре. Він лежав у палаті 619 і потай зізнавався дружині, що найбільшим стимулом до одужання була можливість забратися подалі від живого трупа на сусідньому ліжку. Мірний шепіт респіратора того бідолахи не давав спати, казав він. Трохи згодом уже ставало неясно, чи хотів ти, щоб респіратор продовжував шепотіти, а чи щоб він затих. Завмер, так би мовити.

Коли Елісон увійшла, в палаті працював телевізор. Містер Старрет сидів у ліжку й тримав пульт у руці. Програма «Сьогодні» закінчилась, і Старрет вирішував, чи вимикати «Задне подвір'я» – мультфільм після новин. Тоді б він опинився сам на сам з респіратором Джонні.

– Я вже майже не чекав на вас сьогодні, – сказав містер Старрет, без великої радості дивлячись на тацю зі сніданком – помаранчевий сік, йогурт без добавок, пшеничні пластівці. Чого він хотів насправді, то це двох повних холестерину яєць, повільно підсмажених на вершковому маслі, з п'ятьма смужками не дуже хрусткого бекону. Тобто тієї їжі, котра й привела його сюди. Принаймні якщо вірити тому лікарю з курячим мозком.

– На вулиці поганенько, – коротко відповіла Елісон.

Їй зранку вже шестеро пацієнтів повідомили, що вже й не чекали на неї, і жарт ставав дедалі бородатішим. Елісон була приязною дівчиною, але того ранку вона почувалася загнаною.

– Ох, пробачте, – знітився містер Старрет. – Слизько на дорогах, так?

– Ще й як, – трохи тепліше сказала Елісон. – Якби я не взяла чоловікову повноприводну, то не доїхала б.

Містер Старрет натиснув кнопку, котра піднімала ліжку, щоб йому було зручно їсти. Електромотор був маленький, але гучний. І телевізор теж кричав: містер Старрет був трохи глухуватий, а хлопець у сусідньому ліжку, казав він своїй дружині, ніколи не жалівся на це. І не просив

перемкнути на інший канал. Він розумів, що цей жарт не дуже доречний, але коли в тебе стався серцевий напад і ти опинився в палаті з людиною-овочем, то або трохи схиляєшся до чорного гумору, або божеволієш.

Елісон встановила тацю перед містером Старретом і підвищила голос, щоб перекричати мотор у ліжку й телевізор.

– Машини позлітали з дороги по всій Стейт-стріт.

Джонні в сусідньому ліжку тихо мовив:

– Усю пачку на дев'ятнадцять. Або так, або інак. Моїй дівчині недобре.

– Знаєте, а цей йогурт непоганий, – сказав містер Старрет. Йогурт йому геть не сподобався, але він не хотів залишатися сам, доки це не ставало абсолютно неминучим. Коли він лишався сам, то весь час міряв собі пульс. – На смак трохи як горіхи дикого гікорі...

– Ви нічого не чули? – спитала Елісон. Вона невпевнено озирнулася.

Містер Старрет відпустив кнопку управління збоку від ліжка, і виття електромотора стихло. По телевізору Елмер Фадд навмання пальнув у Багза Банні і схибив.

– Тільки телевізор, – сказав містер Старрет. – Чи я щось пропустив?

– Мабуть, нічого. То, може, вітер за вікном.

Вона відчувала, як підступає головний біль від напруження: стільки всього треба зробити, а людей зранку мало і допомогти їй нема кому. Вона потерла скроні, ніби щоб зігнати біль, перш ніж той устиг міцно вчепитися.

Виходячи, вона зупинилася й секунду подивилася на чоловіка в іншому ліжку. Невже той якось змінився? Чи не пересунувся? Навряд чи.

Елісон вийшла з кімнати й пішла коридором, штовхаючи перед собою візок зі сніданками. Ранок був настільки жохливий, наскільки вона боялася, все йшло шкереберть, і під обід у голові аж гупало. Цілком природно, вона геть забула про те, що почула або не почула в палаті 619 зранку.

Але в наступні дні вона зрозуміла, що дивиться на Сміта дедалі частіше, і коли настав березень, Елісон майже впевнилася, що він трохи вирівнявся – трохи вийшов із позиції, яку лікарі називали передзародковою. Не дуже сильно – трошечки. Вона подумала, чи не вказати комусь на це, але передумала. Врешті-решт, вона проста санітарка, не набагато важливіша за помічників на кухні.

Не їй вирішувати.

Він був у темному, похмурому місці – наче якомусь коридорі. Стеля, надто висока, щоб її побачити, губилася в тінях. Стіни були з темної хромованої сталі. Піднімаючись, вони розходилися в боки. Він був сам, але до нього долинав якийсь ніби дуже далекий голос. Знайомий голос, слова, звернені до нього в іншому місці, в інший час. Той голос лякав його. Він стогнав і губився, відлунював між темними хромованими стінами, наче впіймана пташка, яку він пам'ятав з дитинства. Пташка залетіла в батькову комору з інструментами й не мала досить розуму, щоб вибратися назад. Вона панікувала й кидалася на всі боки, цвірінькаючи від тривоги й відчаю, б'ючись об стіни, поки не забилася на смерть. Той голос мав такий же приречений тон, як те давнє цвірінькання. Йому ніколи не судилося втекти звідси.

– Плануєш своє життя і робиш те, що можеш, – стогнав той спектральний голос. – Хочеш йому тільки найкращого, а пацан приходить додому з волоссям до сраки і каже, що Президент Сполучених Штатів – свиня. Свиня! Трясця-матір, я не...

«Стережись», – хотілося сказати йому. Він бажав попередити голос, але був німий. Чого стерегтися? Він не знав. Навіть точно не знав, хто він такий, хоча мав підозру, що колись був чи то вчителем, чи то проповідником.

«Госсссподи! – кричав далекий голос. Загублений, приречений, втоплений. – Госсссс...»

Далі тиша. Луна завмирає. Тоді, трохи згодом, починається знову.

Тому згодом – він не знав, як сильно згодом, бо час у цьому місці не мав ані значення, ані значущості, – він почав намацувати дорогу через цей передпокій, гукаючи у відповідь (не виключено, що тільки подумки), може, сподіваючись, що він і власник іншого голосу зможуть разом знайти вихід, а може, маючи надію якимось його заспокоїти й бути заспокоєним самому.

Але голос віддалявся й надалі, тихішав, завмирав

(далекий, маленький)

і став луною луни. А тоді пропав. Він лишився ходити цим хмурым і безлюдним коридором тіней сам. І йому почало здаватися, що то була не ілюзія, не міраж і не сон – принаймні не звичайний його різновид. Він ніби опинився в лімбі, чудернацькому просторі між краями живих і мертвих. Але в котрий бік він рухався?

Почали повертатися деякі спогади. Тривожні. Вони були як привиди, що супроводжують на прогулянці, зайшли з боків, спереду, ззаду, обступили моторошним кільцем – тричі колом обведи, святим страхом очі вкрий, чи як там у Кольоріджа? Він їх майже бачив. Усі голоси чистилища. Серед них було колесо, що крутилося вночі, «Колесо фортуни», червоне й чорне, життя і смерть. Воно сповільнювалося. Чи зробив він свою ставку? Він не пам'ятав, хоч і мав би, тому що ставкою було його існування. Так чи ні? Треба вибрати щось. Його дівчині недобре. Він мусить доправити її додому.

Трохи згодом коридор почав здаватися світлішим. Спочатку він подумав, що то тільки уява, легкий сон у сні, якщо це можливо; але через невизначений

час світлість навколо стала надто вираженою, щоб бути ілюзією. Усі враження від коридору нібито стали менш схожими на сон. Стіни відступили так, що він їх ледве бачив, а гнітючий темний колір змінився на імлісто-сіру барву сутінків, але в приміщенні – майже в приміщенні, де він відділений найтоншими мембранами, схожими на плацентарний мішок, як дитина, що чекає народження. Тепер він чув голоси, не лункі, а глухі й важкі, як голоси безіменних богів, що говорять забутими мовами. Помалу ті голоси ставали яснішими, аж доки він майже зміг розібрати, що вони говорять.

Він почав час від часу розплющувати очі (або йому так здавалося) і зміг роздивитися власників тих голосів: яскраві, променисті спектральні форми, котрі то рухалися приміщенням, то схилялися над ним і спочатку не мали облич. Йому не спало на думку заговорити до них, принаймні одразу. Подумалося, що це щось на зразок наступного життя, а ці яскраві форми – постаті ангелів.

Обличчя, як і голоси, згодом стали чіткішими. Одного разу він розгледів матір, що схилилася в поле його зору й повільно гриміла про щось абсолютно позбавлене сенсу в його обернуте догори обличчя. Іншого разу то був батько. Дейв Пелсен зі школи. Медсестра, котру він уже впізнавав; йому здавалося, її звали Мері або, може, Марі. Обличчя й голоси наближалися, змішувалися.

Всередину прокралося щось інше – усвідомлення того, що він змінився. Йому воно не подобалося. Він йому не довіряв. Йому здавалося, що ця переміна не може принести нічого хорошого. Здавалося, що вона означає смуток і важкі часи. Він увійшов у темряву з усім, а тепер почувався так, ніби виходив з неї геть без нічого – крім якоїсь таємної дивини.

Сон закінчувався. Хоч би чим він був насправді, сон закінчувався. Кімната стала дуже справжньою, дуже близькою. Голоси, обличчя...

Він збирався ввійти до тієї кімнати. І раптом йому захотілося розвернутися й утекти – навіки повернутися до того темного коридору. У темному коридорі не було нічого хорошого, але він був кращий за це нове відчуття суму й прийдешньої втрати.

Він розвернувся, глянув назад, і так, воно було там, місце, в якому стіни кімнати змінювалися темним хромом, був кут коло одного зі стільців, де непомітно для яскравих людей, що приходили та йшли далі, кімната переходила в коридор, у те, що він тепер вважав вічністю. Місцем, куди пішов інший голос, голос...

Водія таксі.

Так. Спогад повернувся повністю. Поїздка в таксі, водій, що жалівся на синове довге волосся, на те, що син назвав Ніксона свинею. Тоді фари, що вигулькнули з-за вершини пагорба, по парі обобіч білої лінії. Зіткнення. Жодного болю, але усвідомлення того, що стегна приклалися до таксометра достатньо сильно, щоб вирвати той з кріплення. Було відчуття холодної вологи, тоді темний коридор, а тепер оце.

«Вибирай, – прошепотіло щось усередині. – Вибирай, або виберуть за тебе, вирвуть тебе звідси, хоч би де воно було, як лікарі, що виривають дитину з материної утробы через кесарів розтин».

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию (https://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=65896966&lfrom=362673004) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.

notes

Примечания

1

Синдром нерівного дихання. (Прим. ред.)